

FLACARA
Nr. 10 (83) — 15 MAI 1956

„Să nu privești niciodată piesele mici ca pe ceva fără importanță. Din felul cum sînt executate, se poate vedea întotdeauna măiestria unui lucrător bun”. Așa îl învață comunistul Stan Ion, șef de echipă la secția motoare a Uzinelor „23 August”, pe elevul Ciovică Tudor, din anul III al Școlii profesionale.

Fotografie de A. MIHAILOPOL

COPERTA I: Bucurie pe deplin justificată: prim-furnalistul Ionașcu Munteanu, de la uzinele „Victoria” — Calan, a ieșit din nou în fruntea întrecerii, împreună cu echipa sa.

Fotografie de M. IVANCIU

COPERTA a IV-a: Pe bulevardul Republicii din Capitală. Fotografie de A. MIHAILOPOL

8 Mai 1956, a luat ființă Partidul Comunist din România, partid marxist-leninist, care a îndeplinit sarcina istorică de a conduce clasa muncitoare, întregul popor muncitor, în lupta pentru eliberarea de sub exploatare și asuprire. Cu prilejul celei de a 35-a aniversări de la înființarea Partidului Comunist din România, au avut loc numeroase manifestări festive în toate orașele și satele țării. O asemenea adunare a fost organizată marți 8 mai, la Teatrul de Operă și Balet al R.P.R., de către Comitetul orașenesc București al P.M.R. La adunare, au luat parte membri ai C.C. al P.M.R., membri ai guvernului, delegați la istoricul Congres de constituire a Partidului Comunist din România, oameni ai muncii, activiști de partid și de stat, oameni de știință, artă și cultură, generali și ofițeri superiori ai Forțelor Armate ale R.P.R. Tovarășul Constantin Pirvulescu, membru în Biroul Politic al C.C. al P.M.R., a rostit o cuvîntare consacrată aniversării a 35 de ani de la înființarea Partidului Comunist din România. În fotografie: Prezidiul adunării festive.

CÎNTEC DE SLAVĂ

Să te slăvească, să te laude,
nu-s destule lăute și flaute,
nu-s destule cuvinte și cînturi,
nu-s destule flori pe pămînturi.

Le-au codrii destule ramuri pentru-alai,
nici poezii n-au atît măiestrit grai
pentru slava ta, partid, care ari și sameni,
și zburcească izvorul bucuriei între
oameni,
pentru slava ta, partid, care dai chip,
erului, aurului, nebunaticului nisipi

Ști făurarul celei mai uriașe uzine,
cîntă cît anotimpurile, înaltă cît mîine,
cîntă al roadelor fără-asemănare,
cultur al îndrăznelilor fără hotare!

Să te slăvească, să te laude,
nu-s destule lăute și flaute,
nu-s destule cuvinte și cînturi,
nu-s destule flori pe pămînturi...

Poate pentru că nu le-am iscat încă pe toate,
poate pentru că sînt flori încă nesămănată,
poate pentru că mai sînt pămînturi
nebănuite
și cuvinte încă neizvodite...

Dar știu, partid, că le vom isca,
le vom semăna și culege cu mîna noastră
și-a ta,
vom descoperi pămînturi noi în albi
zori de zi
și cuvintele cele noi le vom izvodii...

...Mie să-mi lași în seamă-apoi, cuvintele
și cîntările

să le dau purpura și-nfiorările,
să le dau, pe cît pot, liricul miez,
cu învoaltul poem să te urmez,
în primăvara cea fără sfîrșit să te
urmez...

Să te slăvească, să te laude,
vor fi atunci destule lăute și flaute,
vor fi atunci destule cuvinte și cînturi
și destule flori pe pămînturi...

Vor fi minuni împlinite, nemăsurate,
căci tu le vei fi împlinit pe toate!...

Dragoș VICOL

PARTICIPANȚI LA CONGRESUL DE ÎNTEMEIERE A P. C. R.

Iată un grup de tovarăși care au participat la pregătirea sau la lucrările primului Congres al Partidului Comunist din România.

În rîndul I (de la stînga la dreapta), tovarășii: Constantin Mănescu, Gheorghe Stoica, Mihai Macavei, Mihail Cruceanu, M. Gh. Bujor, Theodor Iordăchescu, Gheorghe Florescu, (a participat la al doilea Congres al P.C.R.), Nicolae Cricovan, Iacob Iarca. În rîndul al II-lea (de la stînga la dreapta), tovarășii: Iacob Olteanu, Iacobescu Șein, Carol Toth, Aron Kahane, Nicolae Militaru, Gheorghe Istvan, Gheorghe Rusu, Constantin Neniță.

Într-un fir de levănțică...

*Și-ntr-un fir de levănțică
E din țară-o părțică.
Strînge-mi-l la piept și du-l,
Și de flori fii nesățul!*

*Și-ntr-un zoon de grînă coaptă
E din țara noastră-o șoaptă.
Ia-l în doina ta și du-l,
Și ascultă-l nesățul!*

*Și-ntr-un strop de apă lînă
E din țară o lumină.
Ia-l pe buza ta și du-l,
Și mi-l soarbe nesățul!*

*Ale noastre ca să fie,
Mulți căzură-n bătălie;
Făcînd primăverii scut,
În Doftana au căzut!*

*Cînd, plecat, astăzi ridici,
În buchet de flori de-aici,
Într-un fir de levănțică
Simți din ei o părțică!*

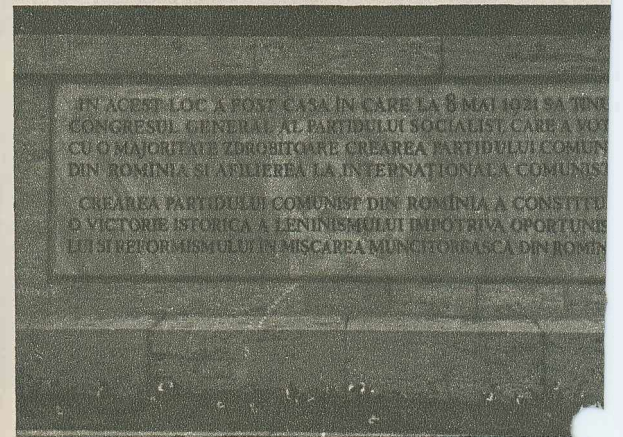
*Cînd sfîos doina o zici
Prin tăcutele potici,
Într-un zoon de grînă coaptă
Simți din glasul lor o șoaptă!*

*Cînd sorbi din izvoare mici
Scînteieri de lîcurici,
Într-un strop de apă lînă
Simți din ochii lor lumină!*

*Iar cînd toate le aduni
Lîngă piept, nu sînt furtuni,
Nici vîntoase, nici urgie,
Să le stingă urma vie!*

Nicolae TĂUTU

Această placă comemorativă din apropierea Palatului Republicii a fost așezată pe locul unde, în urmă cu 35 de ani, a fost casa în care s-a ținut Congresul general al partidului socialist, care a hotărît crearea Partidului Comunist din România.

La „Grivița Roșie”, post înaintat al mișcării noastre muncitorești, mii de muncitori au luat parte la adunarea festivă cu prilejul aniversării a 35 de ani de la înființarea Partidului. În dreapta: Prezidiul adunării.

copul principal al vizitei delegației Marii Adunări Naționale a R.P.R. în U.R.S.S. a fost acela de a se întâlni cu reprezentanții poporului vietic și cu oamenii muncii din Uniunea Sovietică, contribuind, în acest contact, la întărirea tradiționalei prietenii între poporul român și popoarele Uniunii Sovietice.

În ziua de 6 aprilie am sosit la Moscova, pe aerodromul central Lukovo. Am fost întâmpinați cu îndură de tovarășul Volkov, președintele Sovietului Uniunii Sovietice, de miniștri ai U.R.S.S. R.S.F.S.R., de deputați și sute de cetățeni ai Moscovei care ne-au încărcat brațele cu buchete de flori, stabilind un prim contact cu noi, prietenii poporului român și prietenii noștri.

A urmat întâlnirea, deosebit de interesantă, la Kremlin, și discuția, tratată ca între vechi prieteni, tovarășii Volkov și Lațis, președintele celor două camere ale Sovietului Suprem.

Cu acest prilej am stabilit de comun acord bogatul program al vizitei noastre.

Din presă ați aflat pe unde am fost în Uniunea Sovietică și am văzut acolo. Peste tot ne-am întâlnit cu conducătorii sovietelor și ai organizațiilor de partid, care ne-au arătat o grijă cu adevărat strălucitoare, în a ne asigura cele mai bune condiții, pentru ca vizita noastră să fie plăcută și rodnică. Multe lucruri ne-au impresionat, cel mai mult ni s-au împănat în inimă înfățișarea morală a omului sovietic, sinceritatea lui, simplitatea și modestia lui, profunda dragoste pentru poporul român, căldura lui neștiută de a păstra pacea. Ne-am impresionat unitatea cu care oamenii sovietici urmăresc hotărârile istorice ale Consiliului al XX-lea al P.C.U.S. și îndrăzneala cu care luptă pentru apărarea lor.

După câteva zile de ședere la Moscova, am plecat cu mașinile spre Kalinin (fostul Tver de pe timpul țarului). Era o zi cu burniță și soare. Știind că drumul durează încă trei ore, vremea urâtă te făcea să dormi. Unii dintre noi au piseră. Deodată ne trezim că mașinile s-au oprit pentru că în fața lor se afla pe șosea o mare mulțime. Ne uităm în sus și vedem scurte carate cu urări de bun-venit în rusește și românește. Ne dăm jos din mașini și aflăm că am ajuns în localitatea Zavidovo, la granița dintre regiunile Moscova și Kalinin. Într-o clipă se transformă în miting, ni s-a oferit pîine și sare după un vechi obicei tradițional. Emoția e atât de mare că nu știm ce să facem cu ea și sarea, deși acest obicei de primire a oaspeților nu aparține numai poporului sovietic, ci este tradițională datină românească. Întîmăm, ne luăm rămas bun și, mulțumiți de urările de bine ale comunistilor, ne continuăm drumul. Îngînd în piața din centrul orașului Kalinin, constatăm că mii de oameni se adunaseră aici să ne salute. Deși ningeau a binele, în cinstea delegației Marii Adunări Naționale a R.P.R. au avut loc un miting însuflețit. Mitingul s-a terminat și am crezut că oamenii se vor împrăștia, dar oamenii s-au petrecut alt fel; foarte mulți cetățeni s-au îmbulzit în jurul delegației pînă la hotelul, le urma să fim găzduiți, pentru un contact personal să ne spună „dabro slovat“, „za mir i drujba“.

La intrarea pe teritoriul regiunii Kalinin, delegația românească, este întâmpinată cu tradiționala pîine și sare.

ÎN OSPETE LA OAMENII SOVIETICI

de Petre LUPU

membre al delegației Marii Adunări Naționale a R.P.R. care a vizitat Uniunea Sovietică

Fiecare căuta să ne strîngă mîna sau cel puțin să ne atingă. Abia am putut urca în hotel. Trebuie să vă spunem că în timpul vizitei prin oraș, peste tot unde se opreau mașinile noastre, deși ploua sau ningeau, cetățenii Kalininului se adunau în jur pentru a ne vedea, a ne saluta.

Ziarul regional din Kalinin a apărut în ziua sosirii noastre în ediție specială, publicînd date despre viața și lupta poporului nostru, saluturi în limbile rusă și română, ba chiar și o poezie scrisă special cu acest prilej de un poet talentat din localitate.

La marea fabrică de vagoane metalice, a fost organizat un miting festiv în cinstea noastră. Nu putem uita privirile miilor de muncitori de la această uzină ai căror ochi străluceau de emoție și bucurie, exprimînd profunde sentimente de dragoste față de poporul nostru.

După spectacolul cu piesa „Port-Arthur“, ne-am întreținut cîteva minute cu actorii. Plini de emoție unul dintre protagoniști ne-a spus: „Am jucat în astă-seară cu mai multă căldură ca oricînd, știind că dv., solii poporului român, vă aflați printre spectatori“. Trebuie să spun că au jucat într-adevăr atât de bine, încît delegații noastre, dintre care doar 2-3 cunosc limba rusă, au înțeles perfect conținutul piesei.

Am vizitat marea combinat textil „Proletarka“, a cărui istorie începe cu vestitele manufacturi Morozov, cunoscute din luptele din trecut ale muncitorilor ruși îm-

potriva exploatării capitaliste. Fiecare muncitor, maistru sau inginer s-au străduit să ne redea, în amănunt, felul cum muncesc și să afle de la noi cum trăiesc și muncesc muncitorii români. Încă la mitingul din oraș muncitorii din diferite uzine ne-au invitat să-i vizităm. Și regretul nostru a fost mare că din cauza lipsei de timp nu le-am putut satisface dorințele.

Ni s-a spus că am fost prima delegație dintr-o țară din lagărul socialist care a vizitat Kalininul. Și noi am simțit în Kalinin, nu numai dragostea față de poporul nostru, ci și dragostea cetățenilor sovietici pentru întreaga mare familie a popoarelor libere care, unite strîns, își făuresc viața nouă.

Am vizitat apoi Leningradul. Trebuie oare spus mai mult pentru a înțelege ce mare fericire este pentru un om al muncii să vadă cu ochii săi orașul lui Lenin, orașul celor 3 revoluții, unde fiecare casă, fiecare zid, amintesc de un mare fapt istoric? Vreau numai să arăt că ne-am întâlnit, printre alții, și cu muncitorii marelui șantier naval, a cărui istorie începe de pe timpul lui Petru cel Mare. La mitingul ce a avut loc într-o uriașă hală, ni s-a spus că de pe locul unde ne aflăm noi,

a vorbit muncitorilor, în 1917, marele Lenin. Vă închipuiți emoția noastră!

Printre vorbitori la miting, a luat cuvîntul și secretarul organizației comsomoliste a fabricii, care vorbind despre vechile relații de prietenie dintre poporul român și poporul rus, a amintit de Tudor Vladimirescu, de lupta comună din 1877, care ne-a adus independența. Miile de muncitori au aplaudat cu deosebită căldură cînd unul dintre delegații noștri le-a vorbit de succesele obținute de muncitorii din patria noastră. Aceasta pentru că muncitorii sovietici consideră succesele noastre ca pe propriile lor succese. La plecare, constructorii de nave din Leningrad au vrut să ne dea cîte o amintire. Din produsele lor era însă greu să aleagă; cel mai mic produs al lor cîntărește mii de tone. Dar au găsit o soluție pînă la urmă: la hotel fiecare delegat s-a trezit înarmat cu cîte o undiță lucrată îngrijit, amintire de la prietenii noștri, constructorii de nave, care în timpul liber sînt pescari amatori. Avînd aceste undele care sînt dragi, va trebui, desigur, să devenim și noi pescari amatori... Fără îndoială că ori de cîte ori vom pescui cu aceste undițe, fie că vom prinde sau nu pește, ne vom aminti cu multă dragoste de bunii noștri prieteni leningrădeni...

Am fost și la Stalingrad. Inseși ruinele orașului, devenit legendar pentru întreaga omenire, grăiesc de la sine atât de mult, încît nici nu încerc să redau în cuvinte

ce am văzut acolo. Vreau numai să amintesc că în timpul vizitării orașului, când ni se explica ce a reprezentat fiecare locșor de aci în eroica epopee a Stalingradului, când ni se arăta cum a izbutit Stalingradul să se înalțe azi atât de mareț, s-a adunat atîta lume în jurul nostru încît aveam impresia că e un miting. Copiii, dintre care mulți, din nefericire orfani, s-au lipit atît de strîns de noi și ochisorii lor erau așa de expresivi, încît aveai impresia că-ți spun: „Dragi tovarăși din România, faceți totul alături de poporul nostru și de toate popoarele prietene, pentru că viața și viitorul nostru și al tuturor copiilor să fie asigurate în liniște și pace“. Am vizitat minunatul planetariu din Stalingrad. Și în timp ce cercetătorul științific ce ne dădea lămuriri ne purta cu planetariul în jurul planetei noastre, ne-am gîndit, involuntar, cît e de justă și posibilă de realizat politica Uniunii Sovietice, de coexistență pașnică între state cu orînduiri diferite, cît de înțelepte sînt cuvintele adresate de tovarășul Hrușciov conducătorilor statelor capitaliste, după care ei trebuie să țină seama, fie că vor, fie că nu, că statele cu orînduiri diferite există de aceeași planetă și de aceea pot și trebuie să coexiste, să se întrecă pașnic și să colaboreze pe tărîm economic, fără a se amesteca unul în treburile altuia. În deosebi la Stalingrad, cine vrea să raționeze își poate da bine seama de justetea acestui lucru.

O deosebită impresie a lăsat asupra grupului din delegația noastră care a vizitat vechiul oraș Saratov, primirea ce ni s-a făcut acolo.

Pe mulți kilometri, de la aeroport pînă la hotel, zeci și zeci de mii de oameni se aflau pe ambele laturi ale șoselei, în toate raioanele prin care am trecut, manifestînd cu un entuziasm de nedescris bucuria de a primi pe reprezentanții poporului român.

Se poate spune, fără a greși, că în zilele vizitei noastre la Saratov, întreaga populație s-a aflat în stradă, înconjurîndu-ne cu multă dragoste frățească. Erau momente, în apropiere de hotel, de teatru, sau pe stradă, în care noi, delegații,

nu ne mai puteam găsi unii pe alții, în asemenea măsură eram amestecați cu mulțimea de cetățeni ce ne înconjurau. La Kalinin secretarul comitetului orașenesc de partid ne-a spus că într-o noapte, la ora 2, ieșind din hotelul în care eram găzduiți, a aflat în fața hotelului un grup de tineri care așteptau poate-poate vom mai ieși și ne vor putea vedea. Când tovarășul le-a spus că ne-am dus să ne odihnim și că nu vom mai ieși, ei n-au vrut să-l creadă decît cu greu, pentru că vedeau mașinile stînd în fața hotelului. De o asemenea atenție ne-am bucurat ziua și noaptea, cît timp am stat la Saratov, din partea cetățenilor orașului.

În asemenea condiții, vă închipuiți ce miting înflăcărat a avut loc în cinstea noastră, la fabrica de rulmenți din localitate.

Am plecat din Saratov ca după un vis tare plăcut și, la despărțire, am simțit parcă că lășăm în orașul de pe malurile Volgăi, o parte din inima noastră.

Cu multă curiozitate și interes am așteptat să ne întîlnim cu poporul bașchir. După o călătorie foarte lungă am ajuns la Ufa, frumoasa capitală a Bașchiriei. Deși ni s-a spus și am crezut că acolo va fi timpul mai răcoros—doar ne aflam în apropierea Urallilor! — am dat de timp mai cald ca în alte părți și de inimi tot atît de calde față de prieteni, ca pretutîndeni în Uniunea Sovietică. Ne-am întîlnit cu diferiți cetățeni, printre care și harnicii petroliști de la rafinăria Novo-Ufinsk din tînărul oraș Cernigorsk.

La miting noi am vorbit românește și s-a tradus în rusește; tovarășii bașchiri au vorbit în limba bașchiră și ni s-a tradus în rusește și apoi în românește. La un moment dat, însă, noi am prins cîteva expresii în bașchiră și în rusă, iar ei în romînă; și trebuie să arăt că ne-am înțeles de minune. Vreți să știți cum se spune pe bașchiră „Trăiască prietenia romîno-sovietică!“? Iată: „Jași sîn-holhănon-rumîna-soveta duslă a!“ Deosebirile de limbă n-au fost și nu sînt piedici în calea înțelegerii între prieteni! Nu știu dacă cetățenii din orașele Bașchiriei — de

la Ufa, Cernigorsk, Oktebriski — au aflat cum am fost primiți de cetățenii din Kalinin, Saratov și alte orașe. Dar aveai impresia că vor să se întrecă cu ei. Aici apăreau adevărate mitinguri la fiecare doi pași. La un moment dat vorbiseră pe rînd, la mitingurile acestea originale, toți delegații noștri, în așa fel încît am fost nevoiți să trecem fiecare la rînd din nou!...

Pînă și cu prilejul sosirii noastre la teatru, unde trebuia să vizionăm un spectacol de balet, ne-am trezit pe scările teatrului cu toți spectatorii, care, împreună cu cetățenii de pe stradă, ne-au acoperit literalmente cu flori. Chiar și spectacolul a devenit într-un anume sens mai original. Am fost salutați de pe scenă de directorul operei; a sosit un detașament de pionieri care, tot pe scenă în modul specific pionieresc, a recitat, în cor și individual aproape o jumătate de oră, în rusește, în bașchiră și chiar în romînește, diferite poezii scrise special cu prilejul vizitei noastre; ne-au pus cravate de pionieri și ne-au declarat pionieri de onoare; ne-au dat un drapel și numeroase daruri către pionierii din România; ne-au copleșit în asemenea măsură cu entuziasmul lor tineresc, încît n-am știut ce să facem mai întîi: să sărutăm copiii, să aplaudăm, să primim darurile sau să mulțumim în cuvinte...?

Bașchiria are o puternică industrie petroliferă. Se extrage acolo mai mult petrol ca la Baku: 20% din producția de petrol a Uniunii Sovietice. Și țara noastră produce petrol. De aceea tovarășii din Bașchiria au făcut tot ce le-a stat în putință pentru a ne arăta cum muncesc ei. Turboburul este o metodă de foraj foarte înaintată; pînă și americanii au achiziționat din Uniunea Sovietică instalații de turbobur, cele sovietice fiind cele mai perfecționate din lume. Și noi avem în țară turbobure sovietice. Dar tovarășii bașchiri ne-au arătat că ei au introdus de-acum, tot primii din lume, un utilaj și mai perfecționat, care dă o producție cu mult mai economică: electroburul. Ca pe cei mai buni prieteni ne-au dus la Tuimazi și ne-au arătat în amănunt cum lucrează electroburul. E o minune a tehnicii forajului.

La încheierea vizitei noastre, de la Moscova am ajuns la Chișinău. Aci, primirii călduroase de care am avut parte la Kalinin, Saratov, Ufa și în alte localități, i s-a adăugat faptul că ne înțelegeam cu moldovenii fără tîlmaci. Noi le spuneam: „Trăiască prietenia dintre poporul romîn și popoarele sovietice“, ei ne răspundeau: „Trăiască prietenia dintre norodul romîn și noroadele sovietice“. Aceleași manifestații pe străzi, lîngă hotel, în fața teatrului, la teatru — ca peste tot. Ne-ar fi greu să apreciem, de pildă, care întîlnire cu studenții — cea de la Chișinău sau cea de la Saratov — a fost mai însuflețită, mai entuziastă.

Tovarășii care au fost în grupul de delegați care au vizitat Ucraina, Kievul și Odesa au împărtășit impresiile lor grupului nostru, cînd ne-am reîntîlnit la Moscova. Impresiile lor din Ucraina seamănă foarte mult cu ale noastre din Saratov și Bașchiria. Și aceasta nu e întîmplător. La răsăritul țării noastre, peste Prut, la cîteva sute de kilometri, ca și la cîteva mii de kilometri de țara noastră, pe malurile golfului Finic sau în bazi-

nul superior al Volgăi, lîngă Urali peste Urali pînă la Pacific sau pînă la malul Mării Negre, fie că sînt ruși sau bașchiri, ucraineni sau tătari lituanieni sau modvini, 200 de milioane de constructori ai comunismului, educați de partidul lui Lenin, sînt deopotrivă înflăcărați prieteni ai poporului romîn eliberat, constructor al socialismului. Și putem fi siguri că ei sînt, așa cum a spus tovarășul Hrușciov, prieteni atît pe timp de furtună, cît și pe timp frumos.

Un tovarăș ne întreba, la înțelegerea în patrie, dacă s-au încheiat, cu prilejul vizitei noastre contacte și prietenii personale cu oamenii sovietici. Trebuie să vă relatez că acestea sînt atît de multe și de emoționante, încît ne este greu să dăm un răspuns complet. Dar este vorba, în primul rînd, de contactul personal stabilit cu conducătorii și deputații Sovietului Suprem, conducători ai Sovietelor republicane, regionale și orașenești, cu secretarii organelor de partid care au organizat vizita noastră; ne-au primit și însoțit peste tot, cu care am rămas buni prieteni. Oare micile Liudinka și Olenka care au stat și s-au jucat timp în delungat pe genunchiul unui delegat romîn, la grădinița de copii din fabrica de vagoane din Kalinin sau unul dintre conducătorii Bașchiriei care într-un moment de puternică apropiere tovarășească, ca dă, și-a scos din buzunar, din inimă, creionul și l-a dăruit unui delegat, ca semn de amintire și prietenie trainică, sau octogonarul academician pedolog din Chișinău care a trimis un dar unui coleg al său om de știință romîn, o pioniera care a alergat după mașină la Odesa ca să trimeată o batistă scoasă din sîn, unei pioniere din România și atîția alții pot fi uitați vreodată? De la unii prieteni ne personal, unii delegați au și primit felicitări de 1 Mai. Tovarășii P. trușev, Lebedeva și alți deputați ai Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice au transmis, prin calde saluturi unor noi prieteni de lor, deputați romîni care au fost la Sesiunea Uniunii Interparlamentare de la Dubrovnik, cu care s-a cunoscut și cu care au conlucrat acolo. Tovarășul Klement Efremvici Vorosîlov a transmis salut și urări de sănătate, fericire și spor la muncă conducătorilor partidului și statului nostru și, același timp, altor prieteni personali ai săi: colectivității de la gospodăria „Drumul lui Lenin“ din Livedea, pe care i-a vizitat de doi ori.

Între poporul romîn și popoarele sovietice există relații trainice și prietenie de multă vreme. Dar vizita delegației Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Romîne constituită și ea o contribuție înseamnă la continua întărire a prieteniei și colaborării frățești dintre poporul romîn și popoarele sovietice. Așteptăm cu nerăbdare să sîrea în țara noastră a delegației Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice, invitată de Marea Adunare Națională a Republicii Populare Romîne.

Delegația noastră s-a simțit în timpul în Uniunea Sovietică, între rudele apropiate, între prietenii vechi și dragi. Sîntem siguri că și delegația Sovietului Suprem al Uniunii Sovietice se va simți la fel, în Republica Populară Romînă, și că poporul nostru ospitalier o va înconjura cu aceeași dragoste și prietenie sinceră.

Petroliștii din Tuimazi (R.A.S.S. Bașkiră) au făcut o primire călduroasă delegației parlamentare romine.

Fedosia

— schiță —

de Liviu BRATOLOVEANU

Ilustrație de Tia PELTZ

După ce termină de trebăluit prin casă, Fedosia se dezbracă și se așază sub plapumă, lângă bărbatu-său. Treceuse de miezul nopții. În bățul focul se stinsese de mult și frigul se strecura ca un hoț prin crăpăturile ușii, izvora neîncetat din unghere, pătrundea prin zidurile subțiri și paianță, prin ferestre, punând stăpînire pe liniștea casei și întinzîndu-se ca un mușchetar pe podeaua de scînduri.

Prinsă de amintirea faptelor răzlețe de peste zi, Fedosia se chinuia să-și aducă în minte. Dar somnul nu se lăsa de ea. Deodată, în odăița de alături, auzi un zgomot. Ce-a fost asta? Să se fi răsturnat vreun scaun? Să fi trosnit vreo grindă? Ori poate unul din copii a visat că se războiește cu cineva și, prin somn, s-a lovit cu capul de tăblia patului!...

După ce ascultă încordată vreme de câteva minute, Fedosia se înclină pe cealaltă parte, hotărîtă să nu se mai gîndească la nimic.

Însă să nu te gîndești că lemnele din magazie sînt pe sfîrșit, că de aproape patru luni bărbatu-tău a fost dat afară din slujbă, că copiii tăi n-au ce să încalțe pentru a se duce la școală și că de cîtva timp, încoace, de cînd au reapărut hîrtiutele acelea mici pe zidurile și pe ușile ușilor, arestările printre muncitorii din cartierul Steaua se vor relansa?

„Doamne, doamne, mare năpastă pe capul nostru!” se gîdea Fedosia, inima apăsată de un simțămînt de neliniște. „Și barem de-ar fi greșit ceva omul meu. Ce rău a făcut? Își vedea liniștit de slujba lui; de bătut bea, în politică cu comuniștii nu s-a băgat — și iată că într-o zi l-au arestat, totuși, afară din atelier. Of, doamne, of, amare vremuri trăim!”...

Peste un ceas și ceva, răzbită de oboseală, Fedosia izbuti totuși să închidă ochii. Dar nici nu apucă să ațipească bine că se auzi un zgomot afară, din stradă. Parcă cineva grăbit să intre în curte izbise poarta cu forță. Cam în aceeași clipă cu Fedosia, se trezi și bărbatu-său. Auzind ascultară îndelung, nemișcați, cu respirația tăiată, neștiind ce creadă.

— Gheorghe, auzi? Îmi pare că umblă cineva prin curte! șopti în cele din urmă Fedosia, cu inima strînsă de-o presimțire rea.

— Da, așa îmi pare și mie!
— Gheorghe Șandru se dete jos din pat și își trase pantalonii, grăbit. Auzind că bărbatu-său se dete jos, Fedosia se dete și ea, și se desena în slaba lumină a lămpii de noapte. În clipa următoare se auziră bătăi puternice în ușă.
— Cine-i acolo? întrebă el.

— Poliția!
— Gheorghe Șandru recunoscu vocea răstită a comisarului Bontoi, care venise să-l percheziționeze la atelier. Nu găsisse nimic compromițător, dar peste câteva zile Gheorghe Șandru fusese concediat împreună cu costul lui ucenic, Vasile, și cu alți doisprezece lucrători de la cazangerie.

— Un moment, s-aprind lampa! spuse el.
— Deschide mai întii! strigă de afară comisarul. Deschide că spargem!

O clipă, Gheorghe Șandru șovăi, nehotărît. Nu avea nimic din înfățișarea omului care tremură pentru propria-i soartă; dimpotrivă, era calm și din ochii lui încruntați se desprindea un fel de mîndrie lăptoare. Întrebă într-o doară:

— Dar ce s-a întîmplat?
— Deschide și-ai să vezi! se răsti comisarul, zgîlțînd clanța ușii cu tere.

Fără să-și piardă cumpătul, Gheorghe Șandru suci cheia în broască și deschise. Deodată o lumină puternică țîșni din cutia unei lanterne și i se înfipse brutal în ochi. Își feri privirea, ducînd o mîna spre frunte, brăzdată de crețuri. Comisarul îl împinse cu dușmănie deoparte și rău în încăperea.

— Tu cine ești? se adresă el Fedosiei, luminîndu-i fața răvășită de tîmă.

Fedosia nu răspunse, n-avu putere să deschidă gura. În ochii ei mici și sfioși, ca de copilă, se întipărise groaza. Ar fi vrut să vadă cine era omul care se răstăea la ea, dar era mioapă și zărea totul ca prin ceață. Ocheii îi aveau pe masa de alături lângă o carte, unde îi pusese înainte de a se culca. Comisarul așteptă un timp și dacă văzu că nu primește răspuns, întoarse către Gheorghe Șandru:

— Cine-i?... Nevastă-ta?... Și de ce nu vorbește?
— Gheorghe Șandru îl privi cu ură, dar nu răspunse.
— De ce taci, femeie? se suci atunci comisarul către nevasta cazangiuului, privind-o tăios. — Ce? Nu știi să vorbești? N-ai gură? Hai, scoală și aprinde lampa!

Gheorghe Șandru nu se mai putu stăpîni:
— Să nu țipi la nevastă-mea! îi strigă el, comisarului. Ce? Nu poți să vorbești cumsecade?... Dacă ai ceva cu mine, poftim, îți stau la dispoziție! Dar la nevastă-mea să nu te răstești!
Comisarul smuci capul spre el, îl privi în ochi, cu fălcile încleștate. Ochii obrazului îi zvîcneau nervos. Niciodată n-a putut suferi îndrăznela comuniștilor. Aveau întotdeauna în privire ceva mîndru, sfidător, și-l scotea din sărite.

— Să vorbesc mai frumos, 'ai? scriși el și numaidecît se suci către agent și către cei patru jandarmi, care intraseră ocupînd întreaga încăperea — și le strigă ca apucat: — Înșfăcați-l și dați-l afară de-aici!... Ce mai așteptați?... Afară cu el!...

Doi dintre jandarmi îl înbățară pe Gheorghe Șandru de umeri și-l împinseră cu brutalitate pe ușă.

— Cîine!... mai apucă Șandru să-i strige, printre dinți.

Între timp, copiii se deșteptaseră. Cel mai mic dintre ei, Pavel, în vîrstă de doisprezece ani, se ridicase în capul oaselor și urmărea încrămențit fîșia de lumină care se plimba pe pereți, pe tavanul scorojit, asemenea luminii unui reflector. Din cînd în cînd răzbatea și în odăița lor, prin geamul ușii. Celălalt copil, Mitruț, cu doi ani mai mare decît Pavel, asculta îngrozit zgomotele de alături.

Fedosia, într-un capot vechi, pelicit, se dete jos din pat și își aruncă o broboadă pe umeri. Cu mișcări nesigure, se apropie de masă. Apoi scapără un chibrit și aprinse lampa. Mîinile îi tremurau.

— Cine-a fost la voi în noaptea asta? întrebă comisarul, cu glasul răstît.

Fedosia tresări.
— N-a fost nimeni — răspunse ea încet, încercînd să-și înăbușe teama. Glasul îi era slab, tremurat. Își puse ochelarii cu ramă de sîrmă și scrută înspăimîntată chipul sever al comisarului.

— Aha, nu vrei să spui!... Te-a instruit bine bărbatu-tău!... Știi ce te așteaptă, dacă nu vrei să mărturisești?

— Vă rog vorbiți mai încet! șopti Fedosia, arătînd cu o mișcare a capului către odăița de alături. — O să treziți copiii!...

— Te pricepi să schimbi vorba! rînji comisarul. Numai că pe mine nu mă duci. Eu alîta te întreb: cine-a fost aici, la voi, în noaptea asta...? Adică ascară, pe la zee și jumătate? se corectă el.

— Nu știu, v-am spus... Și... vă rog... vorbiți mai încet... Copiii sînt mici, au să se sperie!...

Comisarul își frămîntă nervos buzele, uitîndu-se chiorș în ochii care-l priveau îngroziți prin sticlele cu multe dioptrii ale ochelarilor. Întrebă:

— Da' pe Marin Stoica îl cunoști?
— Care Stoica?
— Răspunde la ce te întreb și nu-mi pune întrebări. Îl cunoști sau ba?

— Nu, nu-l cunosc.
— Prin urmare nu vrei să mărturisești! Crezi că așa o să-l scapi pe bărbatu-tău, 'ai?

— Ce să spun dacă nu știu?
— Bine, bine! făcu amenințător comisarul. Dacă nu spui tu, avem noi mijloace să-l facem pe el să vorbească. N-avea grijă! O să ne spună și laptele pe care l-a supt de la mămă!

Fedosia îi corectă chipul încrunțat, negricios, cu bărbia împinsă strîmb în afară. Simțea că omul acesta îi era dușman, că n-are pic de inimă și că vrea să-i distrugă casa. „Cum pot fi unii oameni atîl de răi?” se întrebă ea. „Cum aș putea să spun că Marin Stoica a fost aici — cînd eu nu știu nimic, n-am văzut pe nimeni?”

Comisarul se întoarse către cei doi jandarmi care așteptau ordine:
— Hai, percheziționați casa!

Își aduse apoi amîntele de un amănunt foarte important și se suci spre agent, să ordone:

— Și tu, Strinoiule, vezi ce găsești pe-afară!
— Înțeles, să trăiți! răspunse agentul, dînd scurt din cap. Apoi făcu stînga împrejur și ieși în gerul de afară.

Jandarmii se apucară să cotrobăie pe sub pat, prin saltele, în cutia dulăpiorului de lângă ușă. Comisarul Bontoi începu și el să ciocăne pereții, să bată cu călcîiul în podele, să se uite prin oale și în cenușarul mașinii de gătit. Deodată Fedosia îl văzu îndreptîndu-se spre camera copiilor. Simți o puternică strîngere de inimă. Din doi pași se găsi lângă el și-i tăie calea.

— Vă rog nu intrați!... Aici sînt copiii! O să se sperie!...

Comisarul nu se sinchisi. Cu mîna stîngă în care ținea lanterna, o împinse pe Fedosia la o parte, apoi apăsă clanța și deschise ușa. Înainte însă de-a intra, vîrî dreapta în buzunarul hainei unde-și ținea revolverul.

— Hei, jandarm!... făcu el semn unuia dintre ostași. Vino după mine! Jandarmul își sălta curea cu carabina pe umăr și-l urmă. Fedosia rămase o clipă locului, cu ochii aprinși de mînie.

— Nu intrați, vă rog!... repetă ea și încercă să zîmbească, deși era encrăvată. Ei sînt copii! Nu trebuie să...
— Lasă, mamă! se auzi deodată, din odaia de alături, glasul îndrăzneț al lui Pavel. Lasă că nu ne speriem!

„Doamne, dumnezeule!” murmură Fedosia, albă ca varul; și pentru că nu mai avea ce spune, rămase încrămențită acolo, în pragul ușii. Buzele îi tremurau în neștire și în gîtlej i se înfipse parcă o gheară ascuțită și rea, înăbușîndu-i glasul.

Din cutia lanternei, lumina albă țîșni din nou în direcția patului co-

piilor. Pavel închise ochii, înfricoșat, ca în fața unei arătări. Apoi, ca și când n-ar fi găsit ceea ce căuta, lumina se opri asupra lui Mitruț, cercetându-l câteva clipe stăruitor. Pe urmă zvonii și trecu mai departe, în lungul pereților coșcoviți de umezeală, apoi se vîrî pe sub masă, pe sub pat, mai traversă c-o fulgerătură tavanul scund și deodată se stinse.

— Aici n-aveți o lampă? se răsti comisarul.

Fedosia se dezmeticî, ca trezită dintr-un vis rău. Dar nu răspunse.

Indirjit de această tăcere, comisarul mîrîi ceva și se întoarse iute spre jandarmul care aștepta cu arma lipită de șold.

— Adu lampa de dincolo! îi porunci, ursuz.

Pînă să-i fie îndeplinit ordinul, aprinse din nou lanterna și prinse să cotrobăiască prin cărțile de pe mesicioară.

— Ale cui îs hîrtoagele astea? se adresă el Fedosiei.

— Ale... vroi să răspundă Pavel.

— Nu vorbesc cu tine! se răsti comisarul, aruncîndu-i peste umăr o privire furioasă.

Își întoarse apoi privirea spre Fedosia,

— Nu vorbești, 'ai? Mi te-ai smiorcîit că ți-s copiii mici și cînd colo, poftim: cărți de-a doua de liceu!... Cine învață pe ele?

— Tatăl meu! răspunse tot Pavel, ridicat în capul oaselor.

Comisarul înfipse lumina în ochii lui Mitruț.

— Adevărat, mă?

— Da, adevărat — răspunse în șoaptă Mitruț

Glasul îi tremura, înfricoșat. Comisarul îl măsură cu neîncredere, îl văzu slăbuț, neimplinit — nu părea să aibă mai mult de zece ani — și încruntă fruntea.

— În ce clasă ești?

— Am terminat școala primară, acum nu sînt în nici o clasă. Acum sînt ucenic la o fabrică de oglinzi.

— Și cărțile de-aici ale cui îs? Nu-s ale tale?

— Nu, ale tatii... le-a împrumutat de la un băiat...

— Aha, le-a împrumutat!... Bine, o să vedem noi ce-i cu cărțile astea! mormăi comisarul și în sinea lui își zise: „Cartea le lipsește comuniștilor ăstora, că încolo nu mai pot de bine... Învață ca să știe cum să ne dea nouă în cap...”

Și după ce le răsfoi un timp, uitîndu-se bănuitor la mîzgăliturile făcute ici-colo, cu creionul, le dete în seama jandarmului care intră cu lampa.

— De ce luați cărțile tatii? făcu deodată Pavel, cu necaz. Se gîndea că dacă taică-său n-o să le înapoieze băiatului de la care le împrumutase o să fie nevoit să i le plătească.

— Asta nu te privește! îl repezi comisarul, furios.

Jandarmul rămase în prag, cu lampa în mînă. Comisarul și celălalt jandarm începură să răscolească odaia. Afară, între timp, se ivise luna — o lună mare și albă ca un talger de argint. Prin fereastra îngustă, joasă,

lipită cu hîrtie de ziar, prin care pătrundeau sfioase cîteva raze all se vedeau trei umbre, mișcîndu-se. Una era a lui Gheorghe Șandru, ce lalte două, ale jandarmilor care îl încadrau. Fedosia stătea încrîmășat fără cuvînt, cu spatele lipit de tocul ușii. Nimeni nu vorbea. Se auz doar zgomotul pașilor pe podele, fișitul hîrtilor, respirația greoa a comisarului care cotrobăia de zor prin cutia mesei și prin dulap cu rufe.

Odaia era îngustă, neîncăpătoare, și de fiecare dată cînd se întîlnea soldatul trebuia să se dea la o parte ca să facă loc comisarului. Afară lu lumina ca ziua. Strinoiu, după ce forțase lacătul și răscolise prin magaz de lemne, pusese scara și urcase în podul casei. Îngrijorată, Fedosia uita la tavanul care trosnea. Și în timp ce comisarul cotrobăia nerv prin dulap, deasupra în pod se auzeau hîrșcîituri și duduie de pași. Cu fiecare călcătură mai apăsată, din tavanul coșcovit curgeau firușoare și pr de teneucială.

La capătul unei tăceri de-o clipă, se auzi deodată glasul mîni al lui Pavel:

— De ce-aruncați rufe pe jos?

— Taci, Pavele! îi strigă mamă-sa, aruncîndu-i o privire îngrijorat

— Da' de ce să tac, mamă? răspunse copilul, îndrăzneț. De ce tac? Dumnealui i-ar plăcea dacă i-ar face cineva la fel?... Uite, cu le-a murdărit!

— Taci din gură! îi șopti și frate-său Mitruț, căruia îi clănțănă dinții de spaimă.

Negăsind o vorbă potrivită, comisarul Bonțoi prinse să mormăie unul singur:

— Nu taci, m'?... Ți-s-a făcut pesemne de bătaie!

Și o clipă după aceea, începu să arunce și mai în ciudat rufe pe podea.

Peste vreun ceas se înfățișă, în sfîrșit, și Strinoiu, să raporteze:

— Nu e nimic, să trăiți!... Am răscolit peste tot!...

— Era și de așteptat!... mîrîi Bonțoi, vădit nemulțumit de rezultat perchezitiei. Se pricep ei, comuniștii, să șteargă orice urmă!...

„Comuniști...?” — tresări Fedosia. Prin urmare asta era? De ace veniseră? Cum de n-a avut curajul să se gîndească de la început?

Fu atît de copleșită de această nouă descoperire, încît fața ei trăc uluirea care o stăpînea. Și, dintr-o dată, sensul desfășurării tuturor întî plărilor de pînă atunci, legat de amintiri și fapte răzlețe, i se desluși deplin în minte. Își dete apoi seama că s-a făcut vinovată față de omul c din pricină că n-a avut îndrăzneala să-i spună ce crede, ce bănuiește, ca să oprească la timp. Își simți creierul apăsător de-o mare greutate. Îi era nec de slăbiciunea ei, îi venea să-și frîngă mîinile și să strige comisarulu „Da, e comunist! Despre asta mi-a dat mie în gînd, mai demult! Dar nu-i vinovat! Eu, numai eu sînt vinovată, care am bănuie totu și nu l-a oprit la vreme!”

Gîndi, totuși, cu o liniște deplină:

„La ce bun însă să spun așa ceva? Ce i-ar folosi lui Gheorghe? Nu l-apăsa oare și mai rău?”

Comisarul terminase de cotrobăit și trecuse în odaia de alături nemulțumit de rezultat. După el veni și jandarmul cu lampa, urmat c Strinoiu și de celălalt jandarm. Se încruntă și se răsti la soldatul din spat

— Treci în față cu lampa, idiotule! Ce-mi stai în spate ca o momîie?.

Punc-o în cui și nu mai încurea locul degeaba!

Jandarmul agăță lampa în cuiul din perete, apoi se trase în spatele c comisarului. Fedosia rămase nemișcată, cu pumnii strînși, cu privirea namilele din jurul ei, așteptînd fără să știe anume ce.

— Mamă, ce-o să-i facă tatii? șopti pe neașteptate Pavel.

Fedosia tresări ea și cum ar fi zgîlțit-o cineva de umeri.

— Nimic, nimic! răspunse ea, și trase repede ușa în clauză.

Dar copilul nu se mulțumi cu răspunsul acesta. Se dete jos din pat începu să-și caute flaneluța și pantalonii printre lucrurile răvășite, c gînd să se îmbrace cît mai iute.

— Stai liniștit!... îl mustră frate-său, trăgîndu-l de-o mînceă. Ce Crezi c-o să poți face ceva?

Pavel nu-l ascultă, însă. Tremurînd de frig, se îmbracă repede cînd ieși în curte, jandarmii tocmai îl împîngeau pe Gheorghe Șandru către poartă. Fedosia începu să tipe: dînd să-i oprească.

— Tată!... Tată!... strigă și Pavel, îngrozit.

— Înapoi, femeie! răcni îndată unul dintre jandarmi, cu glasul aspr și gros. Înapoi, că de nu...!

Strinoiu dădu și el s-o apuce de mîini, dar Fedosia se smuci și s aruncă de gîtul lui Gheorghe, strigînd:

— Nu te las, Gheorghe! Nu te las să plec!... Ce rău ai făcut?

Din nou două mîini puternice, de astă dată ale comisarului Bonțoi, prinseră și-o traseră dușmănos înapoi.

— Să nu te atingi de mine! țipă Fedosia, cu ochii împătenjenit de mînie. Ce-aveți cu ei? De ce mi-l luați?... Gheorghe, Gheorghe! s întoarse ea cu mîinile întinse, spre bărbatu-său.

Îi tremura tot corpul, ochii îi erau mari, aprinși, gura schimonosît de furie. Ea, care totdeauna fusese tăcută și sfioasă, care nu ridicase nicio dată glasul, prinsese acum curaj, țipa urla ca ieșită din minți. Dacă i-lua pe Gheorghe al ei, nu mai avea de ce să se teamă. Se putea lăsa tîrît de șuvoiul oricăror întîmplări. Toate gîndurile nemărturisite, zăgăzuit de stăvilare puternice, izbucneau acum cu o forță năvalnică, greu de stă pînit.

— Hai, șterge-o de aici! se răsti comisarul la ea, smucindu-și bra țul într-un gest de amenințare.

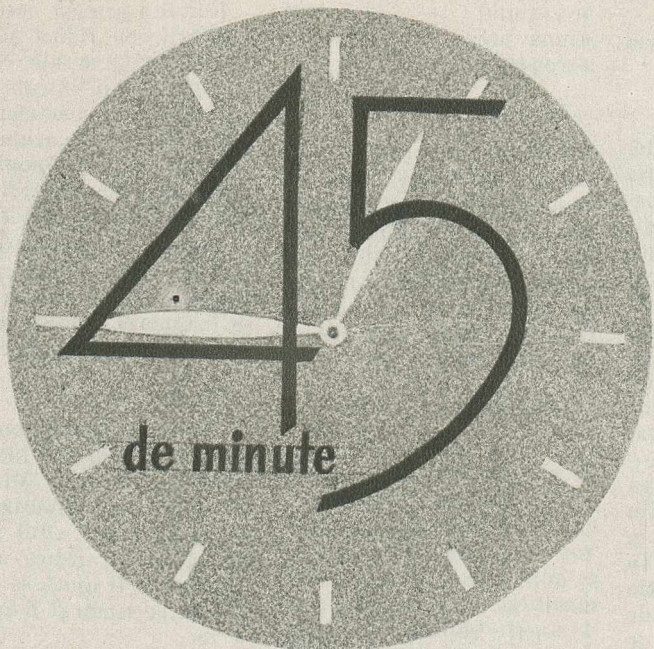
— Nu, nu plec! răcni Fedosia. Nici moartă nu plec! Ce-aveți cu el Ce rău v-a făcut?

— N-auzi o dată să pleci? îi șuiera comisarul, îmbrîncind-o. Hai ia-o din loc!... Șterge-o!... All fel, dai și tu de dracu'!

Fedosia nu se mai putu stăpîni.

— Ba tu să pleci, cîinc!... Tu!... țipă ea. Voi să plecați, spurcăciun și lepădături ce sînteți!

Și cu degetele crispate ca niște gheare, se repezi deodată asupra comisa rului, să-l sfîșie.

Momentul semnării actului de capitulare a Germaniei hitleriste, la 8 mai 1945

IN ÎNSEMNARILE UNOR ZIARIȘTI

Citiți reportajul în pagina 8-a

— Ce ți-e, muiere, ai înnebunit?!... se auzi și strigătul agentului înou.

Comisarul sări un pas înapoi, speriat, ferindu-și obrazul. Apoi, când văzu că Fedosia era gata să se arunce din nou asupra-i, îi dete un brîncit de puternic, încît o trînti la pămînt.

— Paștele și dumnezeii mă-tii de cățea! îi strigă, apoi, roșu de rușine.

Și ca să-și descarce furia ce-l gîtuia, se repezi și-i trase și-un ior.

— Na, să te înveți minte!...

Apoi se suci iute spre agent, să-i facă semn:

— Haide, mă!...

— Mamă!... Mamă!... se auzi țipătul sfișietor al lui Pavel.

— Mămico!... strigă și Mitruț, cu ultima frîntură de glas. Stătea în fața fereastră și, pentru că era mai puțin îndrăznet și n-avea curaj să se amestece în cearta din curte, începu să plîngă cu o voce de copil.

Pe la ferestrele celorlalte case, în stradă, se iviră vecinii. Fedosia nu văzu însă strigătul lui Mitruț. Ceva greu, asurzitor, îi vijia în auz, fredelea creierii. Dădu să se ridice, gemînd, dar puterile n-o mai ajutau. Încercă să se liniștească, dar în fața ochilor, ca prin ceață, ea vedea în lumina văroasă a lumii cum toate i se învălmășeau, jucau, tremurau, contopindu-se într-o mare turbure, spălăcită. Nici nu-și dete seama cînd comisarul se depărtă. Ea a fi era schimonosită de ură și neputință. Aproape instinctiv, întinse mîna după ochelari, să-i caute, dar degetele nu întîlniră pe caldarîmul bețat decît sticle sparte și, ceva mai încolo, lîngă o piatră, cîrligele sîrmă.

— Mamă, măicuță!... auzi ea ca prin vis, glasul celui mai mic dintre copii.

Deschise ochii mari, tresărînd; bărbia îi tremura. Îi simți pe Pavel și pe celălalt, ridică într-un genunchi, apoi pe celălalt, sprijinită de subsuori de nile mici ale copilului. Era atît de istovită, că abia se ținea pe picioare.

— Lasă-mă... pot să merg și singură... șopti ea, cu glasul răsunat.

Privea în jurul ei și nu vedea nimic. Doar gîndurile îi ardeau creierii și sfîșiau inima, ca niște cuțite. Cînd, în sfîrșit, trecu pragul bucătăriei, simți că nu se mai poate stăpîni. Durerea îi clocotea în piept, o bușea. Se trînti în pat și începu să plîngă cu hohote.

Pavel se uită la ea tăcut, zbuciumat, cu ochii plînd în lacrimi. Avea puterea să rostească tot ce simțea. Încercă să-și liniștească mama, nu izbuti. Cînd întoarse privirea spre frate-său, îl văzu slujit de plîns. Mura și sughița încet, printre lacrimi.

Deodată, se întîmplă un lucru cu totul neobișnuit. Fedosia se ridică și se așeză pe marginea patului, se întoarse spre ei. Și, ca și cum ar fi scapat izvorul lacrimilor, își șterse cuminte ochii, își netezi fruntea încrustată de dungi aspre — și începu să le zîmbească. Zîmbetul ei blînd și sfios, care le luminase de atîtea ori viața lipsită de bucurii.

— Mamă, măicuță scumpă!... strigă copilul cel mic, și i se aruncă de pe pat.

— Mamă, Pavele, fii cuminte! șopti maică-sa, mîngîindu-l pe cap. Își simțindu-l și pe Mitruț ghemuit la sînul ei, îi cuprinse umărul cu brațul și-l strînse îndelung la piept.

— Mamă, nu-i așa că o să-i dea drumul tatii? îngăimă Pavel, cînd se liniști.

— Da, da... răspuse Fedosia, ca prin vis. O să-i dea drumul repede! Nu se poate să nu-i dea... N-a făcut nici un rău...

Și îndepărtîndu-l ușor de la piept, îi șopti:

— Haide, liniștește-te acum!... Și tu, Mitruț, de ce plîngi? Tu ești băiat în toată firea, trebuie să fii tare...

Se ridică. Începu să-și facă de lucru prin bucătărie, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Copiii se uitau la ea surprinși, neștiind ce să creadă. N-o întrebă însă nimic. Dar simțeau amîndoi că în sufletul mamei lor se dădea o luptă amarnică. Și nici mișcările ei nu mai erau atît de sigure, ca înainte. Fără ochelari, se uita ca un om care nu vede nimic prin preajmă, dar care știe, totuși, locul fiecărui lucru din încăpere. Se făcuse palidă, orbajii îi erau mînjiți de urmele lacrimilor. Și ce rău arăta fără ochelari!

Fedosia părea străină de gîndurile lor. Avea pe față un zîmbet nefiresc, împietrit. Pătrundea toată grozăvia întîmplării. Știa că deocamdată nu era nimic de făcut, dar voia să fie tare. Din trecut durerea ei de pînă atunci, țîsnise dintr-o dată fiorul unui simțămînt nou, al nădejzii și al tăriei de credință că într-o zi Gheorghe al ei se va întoarce, că va fi liberat. Nu se putea ca oameni ca el să fie ținuți o viață întreagă între zidurile închisorii. Avea nevoie de această încredere, așa cum pămînturile însetate au nevoie de apă, ca să rodească. Și simțămîntul acesta nou, învăluitoare, ca o licoare amestecată și dulce, o făcea să-și biruie durerea și tot ceea ce pînă atunci fusese frică și deznădejde. Simțea că încrederea îi era prieten bun, sfătuitoare, îi întinerea sufletul, îi deschidea drumul, pe care avea să meargă de-acum încolo. Nu era, desigur, un drum ușor de străbătut, dar putea să se încumete să pornească. Acum putea să lupte cu teama, cu îndoiala, cu grija zilei de mîine. O poartă i se deschise parcă în față. Dincolo de pragul ei, pătrundea într-o lume prietenă.

Pașii îi lunecau ușor pe podeaua rece a bucătăriei. Se mișca acum din nou tăcută și sigură de sine, ca în zilele cînd Gheorghe era în preajma ei. Parcă o muzică tainică, luminoasă, îi însoțea gesturile, ca într-o plutare pe coama unduloasă a unor ape liniștite. Doar urmele lacrimilor și lipsa ochelarilor îi slujeau figura. Urîțenia ei trecătoare avea însă paloarea toamnelor însoțite și proștețimea sălcilor după o ploaie trecătoare. Pavel o ațintea neliniștit, neînțelegînd preschimbarea ce se înfăptuia dinaintea ochilor lui. O milă nesfîrșită îl cuprinse, dar și o bucurie, sfioasă, pentru că n-o mai vedea zbuciumîndu-se. Ceea ce, totuși, îl îngrijora, era tăcerea pe care o păstra mamă-sa. O văzu cum întinde mîna să ia un vas de pe plita mașinii de gătit, cum se apucă de treburile obișnuite ale casei, de parcă ar fi fost îndemnată de grija întoarcerii de la atelier a lui Gheorghe. Și gesturile ei, cunoscute de toți ai casei și la fel de liniștite ca mai înainte, însuflețiră deodată totul în juru-i. Între timp, Mitruț trecuse în odaia de alături, să caute ceva. Apoi cînd Fedosia căută căldarea după ușă, Pavel se apropie.

— Să-ți aduc apă, mamă?—o întrebă, găsind astfel prilejul să rupă tăcerea.

— Nu, nu-i nevoie, acum e încă noapte — răspuse Fedosia. Tu du-te și te culcă!

Pavel o sărută pe frunte și trecu în odaia de alături. Peste o clipă ieși și Fedosia, cu căldarea în mîna. Cînd să treacă pragul, își ridică privirea spre cer. Văzu că negurile se risipeau și că cerul se decolorase în roșu aprins. Însemna că nu peste mult timp avea să se lumineze de ziuă.

8 mai 1945, ultima zi de război. Armata hitleristă a fost îngenunchiată. Omenirea, salvată de robia fascistă, a răsuflet ușurată. Victoria!

Karlhorst — o suburbie a Berlinului — a intrat în istorie în acest miez de noapte, așa cum au intrat în istorie și localul fostei școli militare de ingineri și popota ei ofițerească, unde s-a semnat actul capitulării necondiționate. Vor rămâne în amintire mesele acoperite cu un postav gri-verde și minutele scurte ședințe, plină de o profundă semnificație — numai 45 de minute.

Toți cei care au fost prezenți la această ședință au simțit măreția momentului, măreția unui act care hotărârea soarta generațiilor.

Răsfoim vechile carnete de însemnări. Recitind însemnările reci, făcute minut cu minut în cele trei sferturi de oră, în amintirea noastră apar aranjamentul simplu și solemn al sălii, drapelele puterilor învingătoare deasupra mesei prezidiului, generalii hitleriști

cu aerul lor înțepat și teatral, fețele emoționate ale prietenilor. Parcă ar fi fost ieri!...

Cu câteva minute înainte de actul istoric, un mic grup de ziariști au fost invitați în sală. Pe masă, se aflau coli de hârtie albă, țigări „Moscovă-Volga“, creioane bine ascuțite, călimări simple, tocuri subțiri școlărești. Totul era simplu, de toate zilele, practic. Au intrat stenograful. Ședința a început exact la miezul nopții.

8 mai, ora 24

În sală, intră mareșalul Uniunii Sovietice G. K. Jukov, mareșalul aviației britanice Sir Arthur V. Tedder, generalul-colonel Spaatz, amiralul Sir Harold Burrow, generalul Delattre de Tassigny, A. I. Vișinski și membrii delegațiilor. Ei s-au așezat la masa prezidiului. Prezidează G. K. Jukov. El comunică asistenței componența delegațiilor și scopul ședinței.

9 mai, ora 0, minutul 2

G. K. Jukov se adresează ofițerilor de serviciu:

Cotropitorii hitleriști n-au putut intra în Moscova decât ca... prizonieri de război.

— Invitați pe reprezentanții comandamentului german.

Intervine o pauză de două minute.

Minutul 4

În sală intră generalul-feldmareșal Keitel. El este îmbrăcat în uniforma de paradă, ca și cum ar fi venit într-o piață să primească defilarea unor trupe glorioase și nu într-o sală unde trebuia să semneze un act rușinos pentru el. Pe fața lui apar pete roșii. Keitel face un gest automat cu bastonul de mareșal, se așază la masă, își scoate mănușile și — fără să-și întoarcă privirea — le predă unor ofițeri din statul său major, aflați în spatele scaunului lui. În poziție de drepti, aceștia privesc țintă înainte, de parcă ar sta într-o gardă de onoare.

O dată cu Keitel intră, scund și posomorit, fără să se uite la nimeni, generalul-colonel Stumpf, locțiitorul lui Goering, precum și generalul-amiral von Friedeburg, îmbătrânit, gîrbovit, și, după cum ni s-a părut, indiferent la tot ceea ce se petrece. Se așază și ei la masă. Stumpf în dreapta, iar von Friedeburg în stînga feldmareșalului.

Minutul 6

Președintele se adresează delegației germane:

— Știți pentru ce ați fost invitați?

Răspunde Keitel:

— Da. Știm.

Pentru prima oară el s-a uitat în ochii comandantului de oști rus, mareșalul G. K. Jukov, al cărui nume îi era cunoscut încă din timpul luptelor de la Halhoun-Gol. Mai târziu, a auzit deseori despre el în perioada luptelor din fața Moscovei, de la Smolensk, de pe Nipru, de pe Vistula și de pe Oder. Iar acum, iată...

Minutul 7

G. K. Jukov continuă: — Delegația germană are actul capitulării necondiționate? Are cunoștință de conținutul lui?

— Da — răspunde Keitel, și, punîndu-și monoclul, examinează documentul.

Minutul 9

G. K. Jukov întreabă: — Delegația este gata să semneze actul?

— Este gata — răspunde feldmareșalul și scoate din buzunar un stilou.

Minutul 10

Președintele se adresează lui Keitel:

— Propun să veniți aici — și mareșalul G. K. Jukov

arată cu mîna o măsută care a fost așezată lângă masa prezidiului. — Aici veți semna actul de capitulare necondiționată.

Minutul 11

Keitel se scoală de pe scaun, mai exact sare, ia de pe masă bastonul de mareșal și se îndreaptă către măsuta indicată. Monoculul îi scapă, rămînînd suspendat de șnur. În urma feldmareșalului, pășesc doi ofițeri de stat major.

Minutul 12

Feldmareșalul se așază la măsută și din nou face gestul învățat de decenii — cu bastonul de mareșal. Nervos, își pune monoculul și se adîncește în citirea documentului. O tăcere deplină domnește împrejur. Se aude doar țîrîitul aparatelor de filmat și pocnetul aparatelor de fotografiat „Leika“.

Ziariștilor li s-a permis să se apropie de măsută. Privim de aproape pe omul care în această clipă, rușinoasă pentru el, caută să pozeze, să obțină un efect teatral. El prelungește mult timp citirea actului de capitulare necondiționată, deși a învățat de mult și bine ficcare cuvînt al acestuia.

Keitel! Acest nume este legat de multe evenimente sîngeroase. Încă în primul război imperialist, el a condus regimente împotriva Rusiei, vrînd să o subjuge. El visa să subjuge și Franța, pe care o ura de mult. După anul 1918 și după actul rușinos pentru Germania semnat de prietenii lui în pădurea Compiègne, în vagonul-salon al trenului Statului Major, ura lui față de Franța a fost și mai puternică.

În 1940, Keitel a dat ordin ca acest vagon-salon să fie scos din muzeu, adus din nou la Compiègne și instalat în același loc unde a stat în anul 1918. Hitler și Keitel au dictat în 1940 Franței, condițiile grele ale armistițiului și le-au întărit cu semnăturile lor. Keitel a semnat acte asemănătoare și în alte țări subjugate de fasciști.

Minutul 17

Keitel scoate din nou stiloul și-și pune semnătura pe document. Semnează încet cele cinci exemplare ale actului de capitulare necondiționată. De fiecare dată recitește primele rînduri: „Noi, subsemnații, acționînd în numele Comandamentului Suprem German, acceptăm capitularea necondiționată a tuturor forțelor noas-

tre armate de pe uscat și de pe mare și din aer.

Keitel a semnat actul capitulării. Se ridică și o lește cu privirea sala. Nu ce spune, nu așteaptă mic. Învînsul comandant oști înțelege că acum e altceva decît Compiègne. Compiègne nu va mai fi. Nu Versailles nu va mai fi...

Deodată feldmareșalul stoarce un simulacru zîmbet, scoate monoculul și înapoiază la locul său la masa delegației germane.

Minutul 22

Generalul-amiral von Friedeburg se apropie încet de masa prezidiului. Mîna tremură. El semnează document după altul și cearcă să nu ridice cap. Adjutanții îl ajută să se dice de pe scaun și îl conduc la loc.

Minutul 27

Pentru a îndeplini procedura semnării se îndreaptă spre măsută Stumpf, grație obrazii roșii. El își pune semnătura lăbărțată mai puțin decît feldmareșalul decît von Friedeburg. Stumpf nu se uită la nimeni. Pe fața lui exală ură. Iar de ce a semnat ultimul document, s-a sculat și a salutat prezidiul. Un gest pur simplu caraginos.

Totul se desfășoară în tăcere deplină. Nu mai e nevoie de cuvinte. Ostașii sovietici și-au spus cuvînt pe cîmpul de luptă. Acum nu e decît o capitulare formală condiții, fără rezerve, se cere hitleriștilor și mai mult.

Minutul 30

Actul este adus la masa prezidiului. El este semnat de G. K. Jukov, apoi de Sir Arthur V. Tedder. Iar urmăriți își pun semnăturile personale Spaatz și Delattre de Tassigny.

Minutul 43

G. K. Jukov comunică: — Delegația germană e liberă.

Minutul 44

Keitel, von Friedeburg și Stumpf și ofițerii care îl însoțit se scoală în tăcere și ies.

Minutul 45

Ei au părăsit încăperea. Deodată sala e cuprinsă de însuflețire. Toți se bucură reciproc. Astăzi tunc le nu mai trag. Victor Pacca!

Ultima zi de război, fiul unei lupte grandioase.

L. KUDREVAȚIȚ
M. MERGANOV

(din revista „Ogoniok“)

Oțelarii de la Reșița dau patriei o nouă șarjă.

Fotografie de N. SÂNDULESCU

Cu funicularul, peste crestele munților, buștenii sînt coborîți din codrii Bucegilor, în vale, la fabrică.

ANCHETA FLACĂRII

CARE ESTE SCRITORUL DV. PREFERAT ?

În împlinirea primului Congres al Scriitorilor din R.P.R., care va avea loc între 18-23 iunie s.c., revista „Flacăra” a organizat o anchetă în rândurile cititorilor, care are drept scop dezbaterea unor probleme legate de creația literară. Cititorii sînt rugați să răspundă la următoarele întrebări:

- 1). Care este scriitorul dv. preferat?
- 2). Care dintre lucrările lui v-a plăcut mai mult și de ce?
- 3). Dacă ați sta de vorbă cu scriitorul dv. preferat, ce i-ați reproșa?
- 4). Ce cărți ați dori să scrie el pe viitor?
- 5). Preferați să citiți numai romane sau vă plac și povestirile scurte, schițele, nuvelele, reportajele literare?
- 6). Sînteți pentru publicarea fragmentelor de romane în reviste? Doriți să apară în întregime romane și povestiri în mai multe numere ale publicațiilor?
- 7). Doriți să găsiți mai multe poezii în paginile revistelor și ziarelor?
- 8). Ce părere aveți despre lucrările satirice apărute și ce anume ați dori să mai citiți?
- 9). Ce fel de cărți ați dori să apară pentru copiii dv.?
- 10). În ce măsură vă ajută critica literară să vă orientați în alegerea cărților și care critici anume?
- 11). Care dintre operele scriitorilor străini ați dori să fie traduse?

Publicăm mai jos primele răspunsuri primite de la cititori. În numerele următoare, vom continua publicarea răspunsurilor.

CITESC CU PASIUNE PE SADOVEANU ȘI PE A. TOLSTOI

1. Iubesc cărțile lui Mihail Sadoveanu și ale lui Alexei Tolstoi.
2. Și unul și altul prind în mintea cititorilor o mare frescă a timpurilor trecute. Și unul și altul ne-au dat cărți glândind actualitatea; mă îndesc la *Mitrea Cocor* al lui Sadoveanu și la *Calvarul* al lui Tolstoi — cartea la care în cel mai mult. Totul e ci impresionant: faptele, purile, localitățile în care petrece acțiunea, atmosfera, lupta dintre oamenii echi și cei ce se alătură revoluției.
5. Prefer romanele. Citesc lucrări scurte, mai ales

cînd sînt obosit și vreau să mă destind.

6. Sînt pentru publicarea fragmentelor, cu condiția să fie de sine stătătoare, să-mi dea o idee asupra întregii cărți.

7. Cînd eram mai tînar, îmi plăceau poeziile. Acum sînt cititor de proză.

10. Nu obișnuiesc să folosesc ajutorul criticilor, mă orientez singur.

11. Aș vrea să se traducă mai mult din literatura polonă clasică și contemporană.

Martin AVAKOV
translator, str. Borșa 3 - București.

AȘTEPT VOLUMUL URMĂTOR DIN „MOROMETII”

Tovarășul Aurelian Popescu, muncitor, responsabil cultural în comitetul de întreprindere al Combinatului chimic nr. 8, răspunde la teva din întrebările curioase în ancheta „Flacării”, enunțînd că în răspunsurile sale vom găsi nu numai cîteva dorințe personale, ci și teva revendicări în legă-

tură cu activitatea sa obștească în domeniul culturii.

Scriitorul preferat al tovarășului Aurelian Popescu este Marin Preda, dintre lucrările căruiă preferă „Desfășurarea”. Tovarășul Popescu ne asigură că, după lectura acestei cărți, a înțeles mai bine ca oricînd, grandoarea colectivizării ca proces de

adîncă transformare a conștiinței omului.

Tovarășului Popescu i se pare nepotrivită întrebarea noastră „ce i-ați reproșa scriitorului preferat, dacă ați sta de vorbă cu el?”

„Dacă scriitorul este preferat dintre toți ceilalți, înseamnă că nu ai ce să-i reproșezi” — e de părere corespondentul nostru. Dacă ar putea sta de vorbă cu Marin Preda, i-ar cere doar să termine cît mai repede ciclul „Moromeții”, ca să afle destînl — pe care-l presupune interesant și plin de zăbucim — al eroilor principali ai cărții. În sfîrșit, în legătură cu dorințele personale, tovarășul Popescu ar vrea să vadă cît mai repede tradusă și tipărită întreaga operă a clasicilor francezi Victor Hugo, Alexandre Dumas și Honoré de Balzac.

În calitate de responsabil cultural sindical, tovarășul Aurelian Popescu ar dori ca în periodicele noastre centrale și locale să apară cît mai multe lucrări în genul scurt: schițe, nuvele, momente, cît mai multe poezii, cît mai mult material satiric. „Este de la sine înțeles — ne spune tovarășul Popescu — ce comoară reprezintă acestea, ca material pentru activitatea brigăzilor culturale”. De asemenea în munca cu cartea, de o incontestabilă utilitate i se par cronicile, recenziile, noutățile bibliografice, pe care ar dori să le găsească cît mai des în presă.

POETUL MEU PREFERAT

1. Scriitorul preferat: Victor Tulbure.

2. Lirismul cald, unduitor, al versurilor, bogăția de sentimente și idei m-au cucerit o dată cu prima parte a simfoniei sale „Vioara roșie”. Și dacă încă de pe atunci am crezut în ea — volumul „Lauda patriei” și poemul „Vară fierbinte” mi-au răsplătit încrederea.

3. I-aș cere lui Victor Tulbure mai multă fecunditate și mai mult curaj în atacarea problemelor așa-numite majore.

6. Publicarea fragmentelor de roman — cu un conținut mai mult sau mai puțin independent față de întreg — nu mi s-ar părea

nepotrivită. În ceea ce privește însă publicarea în întregime a unor romane, în mai multe numere ale revistelor, sînt împotriva. Cel puțin pe mine, acest lucru nu m-ar satisface și nu aș începe să citesc romanul respectiv pînă cînd nu aș avea toate numerele revistei respective sau volumul în față.

7. Poeziile dau totdeauna un cadru sărbătoresc și întineresc publicațiile. Cred că apariția a cît mai multe poezii este cerută de către masa de cititori.

V. MOLDOVEANU
student în anul III la Facultatea de filologie-București

M-AM REGASIT INTR-UNUL DIN EROII LUI TITUS POPOVICI

1. Scriitorii mei preferați sînt Radu Tudoran, Titus Popovici și Alexandru Jar.

2. „Toate pinzele sus” — a adus un material foarte puțin dezbătut în literatura noastră. Eroii cărții te fac să participi, alături de ei, la acțiunile pe care le întreprind, să intri aproape în pielea lor. Cartea are și slăbiciuni, dar am îndrăgit-o și aștept și alte noi cărți ale lui Radu Tudoran.

Titus Popovici a dovedit, din felul cum a scris „Străinul” și prin tema abordată, că, deși, e atît de tînar, cunoaște bine viața; îți face impresia că o parte din evenimentele descrise le-a trăit personal. Vreau să fac o mărturisire: am găsit o asemănare puternică între biografia lui Andrei și biografia mea; am trăit și eu bombardamentul, evacuarea; atmosfera din școală, situația grea de școlar erau cam aceleași. Cred că am avut și ceva comun cu procesul de clarificare al lui Andrei, cu ura împotriva profitorilor situației grele a poporului, ura contra fasciștilor.

Consider „Străinul” un roman excepțional. Te silește să-l citești pe nerăsuflăte, de la prima pînă la ultima pagină. În biblioteca în care muncesc, e cartea cea mai citită. Abia aștept volumul al doilea. Consider o mare greșeală a scriitorilor care lasă să treacă un interval prea lung, între un volum și altul.

Mi-au plăcut mult și cărțile lui Alexandru Jar „Sfîrșitul jalbelor” și „Marea pregătire”, inspirate din lupta muncitorimii noastre în anii întunericului. Așteptăm să apară și volumul al treilea, „Grivița”, pe care ni l-a anunțat de mult la o consfătuire cu cititorii. Cărțile lui Alexandru Jar au fost

citite de circa 90 la sută din cititorii bibliotecii noastre. Sînt însă o serie de scriitori ale căror cărți nu sînt de loc citite. Nu vreau să-î numesc, ca să nu se descurajeze.

5. Prefer romanele sau povestirile mari, consistente. În genul scurt, citesc numai din clasici.

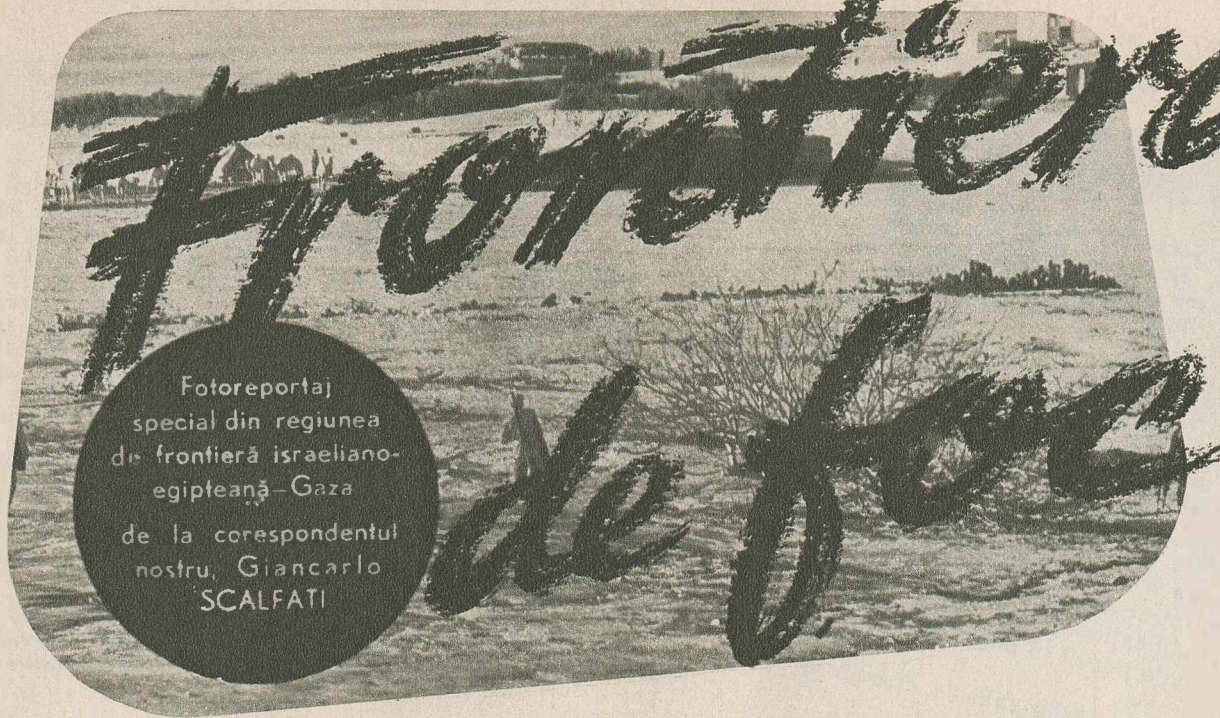
8. După părerea mea, literatura noastră satirică e aproape inexistentă; ea nu prea e abordată de scriitori și e păcat. Cred că n-ar duce lipsă de material din care să se inspire. Cititorii vor să și rîdă, vor și satiră și nu se mulțumesc numai cu traduceri.

De asemenea aș vrea să apară mai multă literatură de călătorii și biografii romănate ale oamenilor de știință. Mi-a plăcut mult cartea lui Lebedev despre Miciurin și cartea lui J. Popper, „Taina albă”, despre Emil Racoviță.

10. Dintre criticii literari îl urmăresc pe Ovid S. Crohmălniceanu. Studiul lui asupra operei lui Rebreanu m-a ajutat să-l înțeleg pe marele nostru prozator, cu meritele și păcatele sale. Editurile noastre ar trebui să publice mai multe asemenea studii și să nu se mulțumească numai cu „Mica bibliotecă critică”.

11. În ceea ce privește traduceri din cărțile scriitorilor străini, aș vrea să se reediteze cărți valoroase ca „Tunelul” de Kellerman, „Marile speranțe” de Dickens — epuizat de ani de zile — „Roșu și negru” de Stendhal, cărțile lui Guy de Maupassant și, mai ales, ale lui Jack London, foarte mult iubite de cititorii tineri.

Ștefan ROTĂRAȘU
bibliotecar la Casa de Cultură a Sindicatelor-București.

Fotoreportaj
 special din regiunea
 de frontieră israeliano-
 egipteană - Gaza
 de la corespondentul
 nostru, Giancarlo
 SCALFATI

Un grup de observatori ai O.N.U.,
 sărcinați să efectueze cercetări
 ambele părți ale frontierei de fo

Granița dintre Egipt și Israel trece prin nesfârșitele întinderi ale deșertului Sinai, traversând regiunea Gaza
 — teatrul recentelor ciocniri dintre trupele israeliene și cele egiptene.

În ultimele săptămâni, zile și nopți în șir, tunurile au bubuit de-a lungul „frontierei de foc”. Linia de demarcație ce desparte Egiptul de Israel, în regiunea Gaza. Duclurile de artilerie au fost urmate de sîngerose ciocniri între trupele israeliene și egiptene.

Asemenea fapte, devenite obișnuite în aceasta zonă, primejdulose pusea, dînd apă la moara imperialismului. În goana lor după petrol și în febra acțiunilor lor agresive, puterile coloniale fac totul pentru a dezbina și învrăjbi popoarele Orientului Apropiat.

„În spatele acelor care duc această politică — a uratat tovarășul N. S. Hrușciov — se află puteri imperialiste bine cunoscute. Ele se străduiesc să folosescă Israelul ca uneltă împotriva popoarelor arabe, urmărind să exploateze prăvăliile bogățiilor naturale ale acestei regiuni”.

În fața creșterii impetuose a mișcării de eliberare națională și îndeeșelă a împotrîvirii țarilor arabe de a adera la pactul agresiv de la Bagdad, cercurile imperialiste își intensifică, înfrîgile și provocările.

„În realitate — scria nu demult ziarul egiptean „Al gumburia” — lipa nu se da între noi și Israel, ci între popoarele din această regiune, dornice de libertate, și statele imperialiste”....

Împotriva uneltirilor imperialiste s-au ridicat cu fermitate Uniunea Sovietică, țările de democrație populară și numeroase state mari și mici din „zona pacii”.

În cursul dezbaterilor din Consiliul de Securitate, în problema palestiniană, reprezentantul U.R.S.S. a cerut să se ia măsuri grabnice pentru slăbirea încordării în regiunea Palestinei, fara vreun amestec dinafară, ei, în conformitate cu principiile O.N.U., fiindu-se seama de interesele naționale juste ale partilor interesate.

Secretarul general al O.N.U., Dag Hammarskjöld, care a fost însărcinat de Consiliul de Securitate să studieze la fața locului tensiunea arabo-palestiniană, a izbutit să-și îndeplinească misiunea tocmai pentru că a fost seama de aceste elemente, ca fiind să obțină încetarea ostilităților în regiunea Gaza, cu asentimentul părții israeliene și a celei egiptene. Aceleași principii sînt cuprinse și în capitolul cu privire la situația din Orientul Apropiat și Mijlociu din Declarația semnată recent la Londra, de către N.A. Bulganin și N.S. Hrușciov din partea U.R.S.S. și A. Eden din partea Marii Britanii.

În clipa cînd scriem aceste rînduri, la „frontiera de foc” nu mai bubuie tunurile. Fotoreportajul pe care-l publicăm în aceste pagini a fost însă realizat de corespondentul nostru Giancarlo Scalfati, în regiunea Gaza, chiar în timpul cînd ciocnirile dintre trupele israeliene și egiptene erau în toi. Fotografiiile luate de autor redau cîteva aspecte ale dramei trăite de oameni nevinovați, victime ale uneltirilor imperialiste.

Sutele de mii de refugiați arabi din Palestina, cazați în centrele speciale de „Junare de pe teritoriul egiptean — în imediata apropiere a graniței cu Israel, primesc alimente și îmbrăcămînte trimise de țările arabe.

De două ore zburăm deasupra deșertului. Am lăsat în urmă Suezul, care de la înălțime pare o fișie subțire neregulată; reflexele sinelui ale apei se împletește încă cu aburii zoriilor alburii. Ne îndreptăm spre deșertul Sinai. E un podiș arid și dezolat care se întinde pe o distanță de sute de kilometri; cî vezi cu ochiul, numai nisip și piatră; nici un copac, nici o casă, nici o vină de apă; nici un semn de prezența omenească.

Din înălțimea avionului se vede doar un ocean de nisip inform, în care nu deslușești decît jocul dunele. Arida și înspăimîntătoare în nemîșcarea ei — aceasta e poartă Orientului Mijlociu. Pe aici a trecut, îndreptîndu-se spre cucerirea Africii, legiunile lui Alexandru, cohorțele romane. Pe acest nisip și-au lăsat urmele centurile bizantine și cavaleria turcească. În goana secolelor, în alternarea stăpînirilor de tot felul, au trecut pe aici infanteriile mongole și hoardurile mercezarilor mameluci.

De-a lungul veacurilor, străin care au pornit să cucerească Africa s-au călăuzit după soare și au urmat calea deșertului; ei au străbătut în marșuri forțate podișul Sinai, presărînd cu cadavre nisipul fierbinte al pustiului. Primul oltaș de care se ciocneau era nativ vrăjmasă.

„Frontiera de foc” — așa spuneau cîndva oamenii ce coborau cu caravanele dinspre lacurile din Galileia și dinspre oazele Iordanului. Rosteau acest nume cu un simțămînt de teamă și respect; simțămîntul omului care cunoaște truda și primejdiile ce înfrunță ca să străbătați o asemenea graniță.

Astăzi, „frontiera de foc” căpătînd un nou înțeles, tragic și sinistru, pentru că popoarele sînt împiedicate să stea de vorbă între ele; vorbele lor au fost întrerupte de violență și se aude numai hubutul tunurilor.

Dar iată-ne ajunși la Gaza. O liniște apăsătoare plutește deasupra garnizoanei; armele tăcînd dar respiri deja „aerul de frontieră”. Cîțiva soldați, mici de statură și tăcuți, lunecă printre noi, contrîndu-ne cu gesturi iuți, actelor. Avionul își reia zborul; aeroportul din Gaza e prea aproape de linia de foc ca să permită avionului un popas, fie chiar de scurtă durată. Din ambrazuri se întînd sp

cer gîturile țevilor, profilîndu-se amenințator pe boltă. Pe străzi, întîlnim puțină lume: prăvăliile sînt în cea mai mare parte închise. Un soare dogorilor e stăpîn pe străzi, înfierbîntă zidurile. La intrarea a ceea ce fusese cîndva un cinematograful, atîrnă fișii rupte dintr-un afiș. Afișul anunța în litere arabe „premiera” filmului „Întoarce-te, dacă mă iubești” cu Seu Seu Serag El Din, steaua cinematografiei arabe, în fața căreia se extaziaza seară de seară mii de persoane, de la Casablanca pînă în Indonezia.

Se și simte acel climat de spate al frontului în care domnesc pustietatea și provizoratul, pentru că fiecare știe că existența sa și-a pierdut ritmul normal, iar lucrurile obișnuite, raporturile între oameni, nimic nu mai are vreo valoare.

Cîte un soldat în uniformă verde-kaki, cu bereta de lînă pleoștită pe-o ureche — asta-i tot ce poți zări din cînd în cînd în acest oraș lăcut și pustiu: aici nu sînt concentrări de trupe, aici nu se încrețesc într-un rîm agitat ordine și mesaje. Ne întrebăm ce fel de conflict o fi conflictul asta care atrăsese la Cairo 300 de corespondenți de război din toate țările lumii, cînd iată că sosește o camioneta militară. Mergem cu aceasta, astfel, pînă la Hual Nafi, un satuc pe țărmul mării, situat la un kilometru de linia de foc.

Dupa ce trecem de un post de control, ne îndreptăm spre un drum prin pustiu. E un drum în forma de zig-zag, care te duce aproape pînă în inima duneilor și, deși e neregulat și șerpuieste cînd spre dreapta, cînd spre stînga, el întinde spre apus, spre mare. Mergem de 3 ore și am întîlnit patru posturi de control și cîte o mașină militară încărcată cu soldați; între dune, se vad niște ridicături ciudate în care un ochi de cunoscător recunoaște însă imediat posturi de artilerie, așezate sub nivelul carosabil.

Catre prînz, am ajuns la Hual Nafi: însărcinați ai guvernului egiptean distribuiau alimente: aici se afla 28.000 arabi, bărbați, femei și copii, alungați de pe pămînturile lor, aflate pe actualul teritoriu al Statului Israel. A fugit în 1948, parăsindu-și țarina lor, și așa sărăcicioasă și mică: sînt țărani arabi și triburi beduine de păstori, pe chipul cărora se mai cîtesc încă urmele unei străvechi demnități. Sub presiunea armatelor israeliene au trebuit să-și părăsească acum 8 ani pămînturile; în numele solidarității musulmane — care e un sentiment foarte puternic — ei au cerut statelor arabe învecinate drept de azil și găzduire.

Dar, cu toate presiunile exercitate, ei au refuzat să se transfere în interior — unde ar fi găsit mai ușor de lucru, unde ar fi avut mai bune condiții de trai — și au preferat să rămîna aici, la cîtiva kilometri de pămînturile care fuseseră ale lor, de acel petec de deșert, unde ei se văzuseră liberi: au preferat să rămîna aici, lîngă frontieră, ca să le fie mai aproape imaginea pămîntului, a cîminului, a satului — ca să trăiască cu sentimentul că, într-un chip sau altul, ar putea să miște din loc granița, să se întoarcă și să se reia viața acolo unde au început-o, cu statornicie și inima plină.

Un număr de 800.000 refugiați arabi au fost primiți în Egipt, în Iordania și în Siria; ei reprezintă cel mai dezolant spectacol al îndelungului conflict care scaldă zilnic în sînge frontiera dintre Israel și statele arabe.

Aici, la Hual Nafi, refugiații locuiesc în corturi beduine, așezate în semicerc, în pustiu.

În satul în care egiptenii au creat un centru compus dintr-un spital, o școală, un preventoriu antituberculos, magazii cu alimente și haine, oamenii coboară o dată pe zi să-și ia rațiile.

Frontiera amenințătoare, războiul — toate acestea nu-i înfricoșează. La un kilometru de posturile israeliene ești ziua tot atît de în siguranță, ca și la Cairo. Într-adevăr, terenul plat și ars împiedică orice incursiune israeliană. Pe un teren fără tranșee și fără ascunzișuri, ar fi o nebunie, o adevăratăucidere, să ieși în timpul zilei. Numai după ce soarele a asfințit și peste deșert cad umbrele nopții, frontiera se populează pe neașteptate: mii de siluete omenești răsar deodată din nisip, în vreme ce tunurile, scoase de sub mantăile ce le ascund în timpul zilei, își lungesc gîturile amenințătoare, în sus, spre cer.

Acesta nu e un război — sau în orice caz nu e un război adevărat, un război propriu-zis (nu trebuie să uităm că oficial între Israel și Egipt e în vigoare un regim de armistițiu) — ci o succesiune alarmantă de ciocniri, incursiuni, de acțiuni risipite pe care israelienii le dezlanțuiesc în fiecare noapte, într-un punct sau altul al liniei de graniță.

Seara, cînd ne întoarcem spre Gaza, farurile camionetei luminează pîlcuiri-pîlcuiri de siluete tăcute și tuți: sînt soldații din dune, artileriștii lin posturile săpate în nisip, gata să respingă atacurile. Mai spre sud, se aude țacănitul mitralierelor. La depărtare de un kilometru, luminile presărate în noapte arată că acolo e un sat israelian — satul cel mai apropiat de frontieră.

Și adie un vînt senin. Dînspre tranșeele israeliene, el poartă spre noi ecoul unui cîntec. Oamenii cîntă și visează — visează simplu, sub cerul înalt, visează ca și arabii în noaptea aceasta limpede, cîminul și munca de acasă, pe cei dragi ce-i așteaptă.

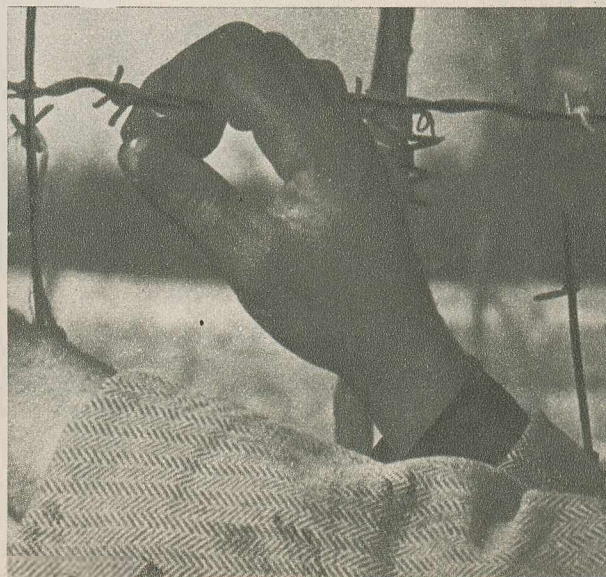
Prizonieri de război israelieni trimiși în tabere de muncă, în spatele liniilor egiptene.

Linia de demarcație trasată de comisia de armistițiu a O.N.U. nu-i sprijinită de vreun hotar natural. O simplă fișie de nisip de-a lungul căreia patrulează grăniceri arabi și israelieni.

Dincolo, se află pămîntul natal, de unde a fost izgonit, împreună cu sutele mii de alți arabi. În zilele noastre, omul cu burnus știe din ce în ce mai bine că drama pe care o trăiesc refugiații arabi în Palestina se datorește celorășî urzeli imperiale, care de decenții în ir invenineză relațiile între popoarele Orientului Apropiat.

ZAHĂR

Craiova își întinde lenevoasă străzile ușor prăfuite, în soarele călduț, ce se arată încă cu zgircenie. Case vechi încearcă să-și ascundă schilodirile timpului, sub un strat proaspăt de var, ca bătrânele cochete sub fard; doar pomii izbucnesc cu aceeași tinerețe spre primăvară. Casele se răresc apoi, devenind mai mici, înconjurându-se cu ogrăzi aproape rurale, și în cele din urmă, șoseaua taie singură două laturi de ogoare, răscolite proaspăt de plug.

Dar ochii sînt repede furati de semeția unor construcții metalice puțin obișnuite, ce se înalță peste numeroase clădiri, cele mai multe încă la „roșu”. Iată-ne ajunși pe șantierul fabricii de zahăr Livezi.

Citiseam nu demult un reportaj al unui coleg, ce relatea despre un alt mare șantier, de astă dată din Moldova. Istoria celui șantier fusese prinsă în succesiunea unor profesioniști, ce-și dăduseră pe rînd aportul lor eroic în dezvoltarea șantierului. Veniseră întîi săpătorii, apoi șoferii ce transportaseră grosul materialelor, apoi constructorii și a.m.d. Poate imaginea aceasta din urmă a contribuit la impresia ciudată pe care mi-au trezit-o forfota șantierului din Livezi și suprapunerea concomitentă a unor lucrări, ce pentru un om din afară nu par a putea fi duse simultan. Totuși, în hala imensă a viitoarei fabrici, echipa de montori conduși de Gheorghe Mustățea lucrau concentrați la montarea unor agregate și nu păreau impresionati că peste capetele lor se ridicau și se montau grinzi de beton, chesoane pentru planșee. La termocentrală, de asemenea se ridicau grinzi grele metalice, se urcau agregate, se continua cu febrilitate montarea, în timp ce întreaga construcție metalică părea un turn de cetate înconjurat de șanturi. Și exemple din acestea s-ar putea da nenumărate. Deși lucrările de construcție ale fabricii au fost încetinite o vreme, acum se desfășoară cu febrilitate și îndrăzneală, peste dificultățile ce-i pot mira pe cei din afară și speria pe unii mai timizi.

E bine să auzi și părerea altora despre tine; ai astfel ocazia să-ți verifici unele impresii, să fii mai atent asupra altora. Pe șantierul fabricii de zahăr au poposit, în toamna trecută, un grup de tehnicieni germani, veniți să sprijine instalarea agregatelor livrate de uzina lor „Maschinen Fabrick Halle” din R. D. G. Sînt ingineri montori, ingineri tehnologi, simpli montori, mecanici. Ei lucrează alături de tehnicienii noștri, cot la cot cu ei, împărțînd din experiența lor tehnică, învățînd la rîndul lor de la tehnicienii și maștrii noștri. Ce pot învăța meșterii cu experiență, inginerii specialiști, cînd ei cunosc atît de bine utilajul pe care singuri l-au fa-

REPORTAJ DE PE ȘANTIERUL FABRICII DE ZAHĂR „LIVEZI”

de Irina OPRAN

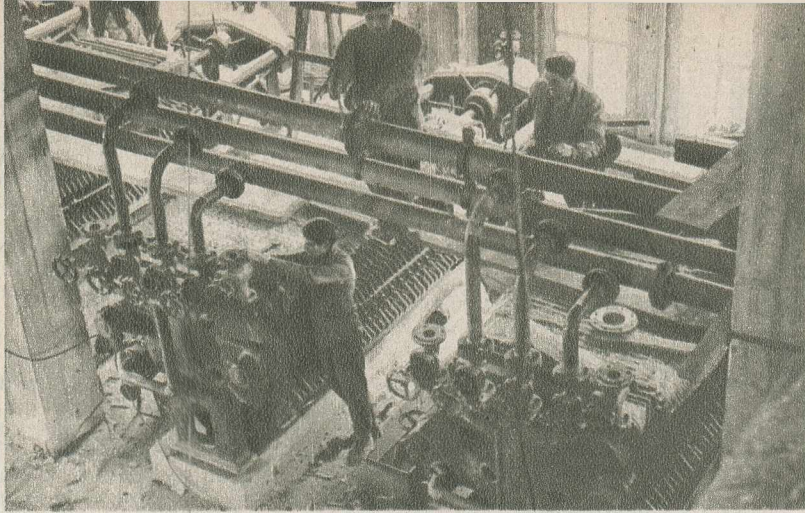
Fotografii de Marin IVANCIU

bricat? Ei bine, tocmai la această întrebare ne-a răspuns inginerul Weingarte Walter:

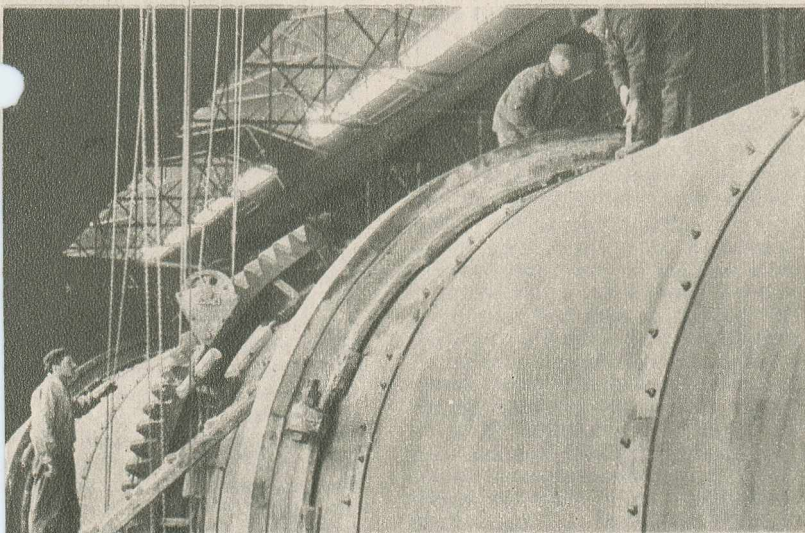
„Noi sîntem impresionati de inițiativa, de simțul întreprinzător al meșterilor și tehnicienilor romîni. Oamenii noștri sînt obișnuiți să lucreze numai cu mijloace mecanizate și sînt uimiți cum se descurcă romîni în executarea unor lucrări foarte complicate cu mai puține mijloace mecanizate dar cu foarte mult curaj și inițiativă. Și o fac în modul cel ma-

Tinara țărăncă muncitoare Stojanov Maria plantează buta de sfeclă de zahăr pe cîmpul experimental al fabricii. Experiențele sînt permanent conduse de prof. V. Stratula, d la Institutul agrotehnic-Craiova.

Membrii echipei lui Gheorghe Mustață, prinși în momentul când lucrau la montarea filtrelor. În prezent lucrările sînt mult avansate. Producția fabricii de zahăr de la Livezi va fi de circa 3000 vagoane zahăr anual, fabrica putînd să dea cca. 26 vagoane zahăr în 24 ore.

Montarea pînionului de mișcare la un cazan Berger. Acest cazan are o înălțime de 25 metri și un diametru de 5 metri, iar greutatea sa e de cca 25 vagoane.

...se, acolo unde e nevoie. Înțelegînd dificultățile începutului. Vă amintise deschis că în multe situații similare, oamenii noștri nu s-ar fi putut descurca. În iarna aceasta, de exemplu, echipa lui Gheorghe Mustață a ridicat un aparat „Vacum” de 26 tone fără mijloace tehnice moderne, la o mare înălțime, și l-a instalat. Oamenii erau calmi și lucrau în modul cel mai firesc; iar soluția de ridicare le aparținea. Și am înțeles multe asemenea momente. Tehnicienii romîni sînt mai expeditivi, mai universali — o drept, însă, uneori și mai puțin exigenți decît al noștri. Sînt potriviți pentru lucrări mari, se adaptează unui ritm susținut, sînt pricepuți în meerie. Nu sînt însă întotdeauna sprijiniți de conducerea instituțiilor or să execute lucrări de calitate“...

Trustul 21 instalații din București nu aduce la timp sculele și utilajele necesare lucrărilor de instalație. „Întreprinderea Constructorul — Trustul 6 Craiova” nu și-a planificat cum trebuie materialele de construcție și cînd are materiale nu și asigură întotdeauna măsuri necesare. Cu toate lipsurile acestea, aflî pe șantier că echipa lui Troe Petre execută la montarea termocentralei lucrări de calitate, că echipa lui Gheorghe Stănoșen a executat foarte bine montajul rezervoarelor de melasă și le-a predat înainte de termen, că brigada tovarășului Albu s-a evidențiat la construcția metalică în hala tehnologică... Și te întrebi de ce oare nu se fac aceleași eforturi și în restera calitativă a organizării șantierului? Sînt concomitent cîteva trusturi care conlucrează pe șantier. Prea mulți răspund de construcție. Un vechi proverb popular spune că, nu-i a bine fiind ai ce-a face cu prea multe moașe! Mai bine una, am spune noi, dar eu mai mult simt de răspundere!

...„Și, totuși, în toamnă vom face primele probe — îți spun eu încredere și siguranță oamenilor — nu vă uitați că mai avem atîtea de pus la unel. Și primii saci dolofani cu zahăr vor ieși pe poarta fabricii. E vreți, la anul trebuie să începem din plin producția“.

★

Cu directorul fabricii, tovarășul Marin C. Marin, nu ne-am înțeles; dar plecat pe înțeles „moșii” ale întreprinderii.

Oltenei era vestită odinioară pentru întinderea fără sfîrșit a moșiilor oieresti, ea și pentru înapoierea mizeră a satelor. Acum, un imens teritoriu de 12.780 hectare va fi cultivat cu sfeclă, pentru a face față nevoilor țării. De aici trebuie să fie asigurate 25.000 vagoane sfeclă. Răspunderea acestei producții o poartă fabrica de zahăr din Livezi. S-ar părea că

Inginerul-șef de șantier Zemora Victor discută cu meșterul Malek Niculae și cu Șulianu Mihai, meșter sudor, probleme legate de atelierul de prefabricate.

e simplu de realizat asemenea cantitate de pe această întindere și, totuși, aceasta cere o îndelungată muncă de convingere a țărănilor muncitori cu terenuri individuale, uneori chiar și G.A.C.-urilor, cere eforturi și îndrumare din partea serviciului agricol al fabricii, căci fabrica pune la dispoziția cultivatorilor: semințe, îngrășăminte, agregate mecanizate, îndrumare tehnică. De aceea cifra spre care tind acum cultivatorii e de 35.000 kg sfeclă la ha.

Îndrăzneala constructorilor fși la zborul pe ogoarele Olteniei, iar soamețul steag roșu ce flutură din supra termocentralei vestește nu numai „îndrăzneală”, ci și bunăstarea ce va pătrunde tot mai mult în aceste ținuturi.

Inginerul german Heine Herbert (mijloc) se consultă des cu tovarășul Malek Niculae, maistru al șantierului de construcție și secretar al organizației de bază „Constructorul” (primul din dreapta), cu tovarășul N. Oprea, secretarul organizației de bază a fabricii de zahăr, și cu Ludwig Günther, șef-montor, secretar al organizației de bază a tehnicienilor germani. Lîngă inginerul Heine, inginerul Schwartzor Horst, adjunctul său.

Prin luptă unită

Încă de la înființarea sa și din primii ani ai activității sale, partidul nostru — călăuzindu-se după învățătura marxist-leninistă în problema națională și după experiența Partidului Comunist al Uniunii Sovietice — a înscris pe steagul său lozincă înfrățirii în luptă a oamenilor muncii, indiferent de naționalitate: „...emanciparea naționalităților subjugate — spunea *Rezoluția privind chestiunea naționalităților*, adoptată la Congresul al 11-lea al P.C.R., care a avut loc la Ploiești, în octombrie 1922 — nu poate fi realizată decât prin biruința proletarilor și prin doborârea oligarhiei, care singură are interesul de a menține această subjugare...”¹⁾

Înțelegând adânc adevărul arătat de partid, oamenii muncii români și de diferite naționalități din țara noastră au luptat strâns uniți împotriva politicii șovine a regimului burghezo-moșieresc. Țara noastră a fost arena unei lupte îndrăzite între forțele populare progresiste, conduse de partid, și forțele unite ale reacțiunii române, maghiare, germane, evreiești etc. care căutau să semene vrajbă între oamenii muncii.

Chemînd necontenit la luptă masele muncitoare împotriva politicii naționalist-șovine a burgheziei și moșierimii române, partidul combătea în același timp și șovinismul claselor exploatare aparținînd minorităților naționale. În acest sens, *Rezoluția asupra chestiunii naționale în România* a Congresului al treilea al Partidului, ținut acum trei decenii (1924), constata că: „...germanii și ungurii au partide politice proprii, care însă — datorită faptului că conducerea acestora se află în mâinile magnaților și capitaliștilor — nu sînt în stare să lupte pentru adevăratele interese ale acestor naționalități”²⁾. În fața acestei realități, partidul chema pe oamenii muncii de diferite naționalități, la luptă hotărîită.

„*Asupriți de altă limbă!* — scria un manifest al P.C.R. din 1924 — *întemeiați și întăriți*

în asociațiile naționale politice și culturale, opozițiile populare!”³⁾

Oamenii muncii maghiari și de alte naționalități, înfrății cu cei români, au luat parte la numeroase acțiuni de luptă revoluționară inițiate și conduse de partid. Între acestea, se numără, de pildă, marea grevă din 1925 a muncitorilor forestieri de pe Valea Mureșului, eroicele lupte de la Lupeni, Cluj etc. În pofida încercărilor burgheziei române de a izola pe oamenii muncii maghiari de frații lor români și de a-i așeza pe unii împotriva altora, populația muncitoare maghiară, în frunte cu comuniștii, a dus o luptă hotărîită împotriva grafilor și capitaliștilor unguri, complici cu moșierii și capitaliștii români în jefuirea și dezbinarea maselor muncitoare.

În lupta sa hotărîită și consecventă împotriva asuprii naționale, pentru soluționarea democratică a chestiunii naționale, partidul a folosit din plin toate posibilitățile de combatere a politicii naționaliste a burgheziei și de mobilizare la luptă a maselor muncitoare. În „*Scînteia*”, „*Lupta de clasă*” apar fierbinți chemări la luptă pentru unirea celor ce muncesc.

Iată ce scria într-un articol din mai 1938, publicat în „*Lupta de clasă*”:

„Clasa muncitoare luptă nu numai pentru interesele ei proprii de clasă. Fiind contra exploatării și oprîmării, ea este avangarda tuturor celor exploatați, obidiți, oprîmați, persecutați. Ea strînge în jurul ei toate masele populare, ea urmărește unirea poporului român și unirea cu el a tuturor popoarelor din România în lupta pentru pace, pîine, pămînt și libertate. Clasa muncitoare este motorul frontului popular antifascist. În condițiile domniei dictaturii regale și pericolului de război, ziua de 1 Mai este ziua de mobilizare la luptă a tuturor celor exploatați, urmăriți, dornici de pace, libertate și dreptate.

În această zi solemnă de solidaritate internațională proletară, din adîncul sufletului fiecărui muncitor iese strigătul:

„*Unitate, unitate, unitate!*”

Marea criză economică mondială nu adusese omenirii muncitoare numai mizerie, șomaj și foamete;

3) Ibid. — pag. 65

ea dusese totodată și la conturarea tot mai precisă a planurilor războinice antisovietice ale imperia-liștilor. Peste puțin timp, Hitler avea să devină „*führerul*” oficial nu numai al fascismului german, dar și al celui european și, ca urmare a fascismului, răsîmul și curentele șovine apăruseră pe primul plan al politicii burgheziei internaționale. În aceste împrejurări, Partidul Comunist din România și-a intensificat lupta împotriva pregătirii agresiunii antisovietice, împotriva politicii lui „*divide et impera*”, care făcea parte integrantă din politica generală de pregătire a războiului împotriva U. R. S. S. În 1932, în urma Congresului anti-războinic de la Amsterdam, din inițiativa partidului au luat ființă, în diferite orașe din țară, printre care și Clujul, comitete regionale menite să coordoneze acțiunile forțelor populare democratice, care luptau împotriva războiului și a fascismului. Comitetele regionale din Cluj a sprijinit de ziarul „*Világosság*”, a organizat o mare întrunire publică în sala Teatrului Național, urmată de o demonstrație de stradă; această manifestare s-a desfășurat sub semnul înfrățirii dintre oamenii muncii români și maghiari, sub semnul luptei împotriva războiului, a hitlerismului, revizionismului horthy și șovinismului burgheziei române. Tot în 1932, partidul nostru a inițiat organizarea unor puternice manifestații la Oradea, Tg. Mureș etc.

Acțiunile partidului au continuat cu aceeași intensitate. În cursul anilor 1933-1934, a apărut la Cluj ziarul „*Népakarat*” (Voința poporului), cu subtitlul: „*Organul săptămînal al opoziției partidului maghiar*”. Printre altele, ziarul demasca pe „*groful Bethlen István, revizionist*”, conducătorul de atunci al partidului maghiar, pe Horthy etc. În 1934, de asemenea din inițiativa partidului, opoziția din sînul partidului maghiar a organizat o conferință la Tg. Mureș, în cadrul căreia s-a proclamat transformarea acestei opoziții într-o organizație proprie: Madosz (Uniunea oamenilor muncii maghiari din România), cunoscută organizație progresistă care a dus apoi, sub conducerea partidului, luptă comună cu Frontul Plugarilor și alte organizații de masă.

Publicînd, pe linia arătată de partidul nostru, programul opoziției din partidul maghiar și protestînd împotriva terorii stăpînirii liberale, ziarul „*Székelyföldi Néplap*” (Gazeta poporului din Secuime) scria: „*Stăpînirea liberală, clădită pe stare de asediu și cenzură, a desființat toate libertățile de organizare, de presă și de întrunire. Stăpînii partidului maghiar au dat ei înșiși, un sprijin masiv, prin pactele lor, guvernului liberal, pentru a săpa groapa maselor de sute de mii de oameni ai muncii maghiari*”.

Norii negri, amenințători, ai fascismului, ce se coborau asupra Romîniei, au găsit forțele populare și mai strîns unite în jurul partidului. În 1935, Blocul Democratic, condus de partid, a inițiat

la Brașov o impunătoare demonstrație a internaționalismului proletar, a hotărîirii clasei muncitoare de a bara drumul fascismului Muncitorii romîni, maghiari și germani din Brașov au protesta atunci cu hotărîire împotriva în temnării de către hitleriști lui Ernst Thälmann, conducătorul iubit al proletariatului german înaintînd un protest scris consului hitlerist din Brașov.

Pactul electoral dintre Maniu și garda de fier, încheiat în 1937, fost înfîierat cu minie de toate forțele democratice ale țării. L întrunirile de protest organizat de partid, printre care aceea din sala Marna, de la București, și-a spus cuvîntul numeroși reprezentanți ai minorităților naționale.

Diktatul de la Viena, care avut ca urmare împărțirea Ardealului de către fasciștii romîni și unguri, a adus oamenilor muncii de diferite naționalități din această provincie, cumpline chinuri. Ridîndu-se cu hotărîire împotriva politicii blestemată de învrăjbită a maselor romînești și ungurești Ardeal, dusă de hitleriști în cîștie cu burghezia romîna și maghiară, — partidul nostru a luptat din toate puterile sale pentru mobilizarea la luptă a maselor muncitoare. „...Nici România, nici Ungaria nu mai sînt țări independente — scria „*Scînteia*” din octombrie 1940. — Poporul român cel maghiar, popoarele din Balcani își vor putea dobîndi independența națională față de toate puterile imperialiste numai prin luptă comună și cu sprijinul marii țări a Socialismului — U.R.S.S.”.

Încheiere, „*Scînteia*” scria: „*Nu prin luptă unită și cu sprijinul Uniunii Sovietice, toți cei ce muncesc, fără deosebire de naționalitate, vor dobîndi independența națională, pacea și libertatea!*”⁴⁾

Justețea drumului arătat cu înțelepciune de partid, în urmă cu a și urmat cu încredere de poporul nostru, a fost întru totul confirmată de istorie. În condițiile crea în urma eliberării țării noastre de către glorioasele Armate Sovietice și ale cuceririi puterii de stat de către clasa muncitoare, problema națională își găsește justă soluțoare. Rezoluția din decembrie 1948 a Biroului Politic al C. al P.M.R. în chestiunea națională arată că: „*Regimul democratic creat condițiile de dezvoltare și propășire economică, socială, politică și națională atât pentru poporul român, cît și pentru naționalitățile concloctoare. Din inițiativa P.C.R., regimul democratic a suprimat toate discriminările naționale, rasiale și a acordat drepturi egale naționalităților concloctoare, creînd posibilități materiale pentru exercitarea acestor drepturi*”⁵⁾.

În același timp, Rezoluția arată că: „*Independența și suveranitatea națională, construirea socialismului în țara noastră pot fi asigurate numai prin unirea tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate*”⁶⁾.

Înțelegerea adîncă a acestui adevăr arătat de partid, strînge și în mult rîndurile oamenilor muncii din țara noastră, cimentează unitatea de luptă a întregului nostru popor muncitor, pe calea ce duce la victoria socialismului.

4) Ibid. — pag. 333.

5) Din „*Rezoluția și Hotărîri*” ale C. al P. M. R. 1948-1950, pag. 34-35.

6) Ibid. — pag. 46.

Part Kis

A

A br

1) Documente din Istoria P. C. R. — pag. 40.

2) Ibid. — pag. 53.

Presă ilegală de partid, în frunte cu „*Scînteia*”, a demascat consecvent politica naționalist-șovină a burgheziei, chemînd masele la luptă unită împotriva burghezo-moșierimii. Alături de presa ilegală numeroase ziare legale prin care partidul își ducea cuvîntul în mase ca „*Világosság*” și „*Igazság*”, au contribuit la demascarea politicii naționalist-șovine a burgheziei. În fotomontaj: câteva facsimile din „*Scînteia*” și „*Lupta de clasă*” ilegale și din zărele legale „*Világosság*” și „*Igazság*”

1 August 1931

A DE CLASA

SCÂNTEIA

Organul central al Partidului Comunist din România

Organul de propagandă și instruire a muncitorilor

6 STAVU 3 10

22 DECEMBRIE 1930

I SER

ÎNTÎLNIRE CU OPERA ARTISTULUI

de Ionel JIANU

Cele aproape patru sute de tablouri din marea expoziție retrospectivă a maestrului Iser, organizată în sala Dalles la prilejul sărbătoririi sale împlinirea vârstei de 75 ani, nu reprezintă decât o parte din bogata sa operă artistică, în care el a reușit să realizeze o sinteză deosebită de a lungul unei năvăliri de veac. Ele izbucnesc, totuși, să ne înfățișeze o imagine cuprinzătoare, măreață și impunătoare a operei lui Iser, afirmându-i în mod clar și definindu-i locul de frunte pe care-l ocupă în arta realistă și progresivă a picturii românești. Ce a adus nou, Iser, în arta noastră, în evoluția ei?

În primul rând, combativitatea unui adevărat artist-țărănean, care a știut să se lupte, să înfierze, să deosebească și să biciuiască fără ținere nedreapta orânduire socială din trecut. Deosebită satirică prin care Iser a făcut debutul de artist și a teatralizează și definește o manieră încă întregă, cu moralitate și viciile ei, dar și cu forțele progresiste care ridicau în sinul societății românești în plină dezvoltare. O deosebită incusintă de lege trăsăturile cele mai semnificative, de a le exprima cât mai simplu și mai rapid, într-un limbaj artistic, riguros, incisiv și violent, definește această fază de creație a lui Iser. El nu vrea să înfățișeze decât ceea ce este caracteristic, printr-o manieră expresivă, energică, coloanată, sugerând masivitatea formei prin dilatarea planului, dând relief suprafețelor plane, prin vigoarea forței concentrată a desenului plastic. Cele două tablouri cu desene satirice din această expoziție retrospectivă ne arată numai o parte din lucrările reate de Iser în prima fază a creației sale, dar ele își strează și astăzi elocvența gravă și adevărată.

Cu aceleași mijloace de expresie, Iser a adus și o contribuție în tematica țărănească. Departe de orice sentimentalism idilic al vieții țărănești, Iser a văzut țărănii așa cum erau: vajnici, tăcuți, încordați, mo-

numentali. Formele unghiulare sporesc forța expresiei, redau mai categoric îndârjirea și sentimentul de ură ce mocnea în ei.

În aceeași vreme, Iser a adus un spor tematic în pictura noastră, prin descoperirea peisajului dobrogean și a lumii plină de pitoresc și poezie a satului țărănesc. Dar și aici, el nu se oprește la aspra frumusețe a pământului ars de soarele dorogoritor, ci se îndreaptă mai ales spre viața oamenilor simpli și năpăstuiți, dezvăluindu-le suferințele, triste-

țile, dorurile. Marea compoziție „Familie de țărani”, care figurează în actuala retrospectivă, reprezintă o impunătoare sinteză a acestui capitol din opera sa.

Primul război mondial a fost, pentru Iser, încă o prilej de a lua o poziție hotărâtă ca artist-țărănean, de a lupta împotriva acestui flagel al omenirii, de a arăta cu îndrăzneală adevărul. Lucrările cu această temă aduse în expoziție, realizate în tonuri reci, surde, înăbușite, cu același desen colțuros și vehement, exprimă mizeria

vieții fizice și morale a ostașilor de pe front.

După 1920, Iser, care se dovedise un mare desenator, descoperă culoarea. Paleta i se învioră treptat de-a lungul anilor, pentru a ajunge la admirabile rezonanțe de roșu, galben, violet, verde și albastru, în rafinate nuanțe, la armonii adânci, la contraste puternice, menite să exprime, prin strălucirea tonurilor, o stare afectivă întotdeauna prezentă în operele sale.

În epoca dintre cele două războaie mondiale, el își îndreaptă atenția asupra lumii celor năpăstuiți, asupra învinșilor vieții. Balerino, odalisco, arlechini sînt simple pretexte pentru a-și exprima solidaritatea umană cu cei umili, în accente din ce în ce mai calde, din ce în ce mai puternice. Desenul devine mai larg, mai amplu, își pierde asprimea și caracterul colțuros, îmbracă forma în linii mai rotunjite, mai sensuale, care sugerează plinătatea reliefului. Iser începe să construiască volumele din culoare, dîndu-le o solidă consistență plastică. E faza de maturitate în evoluția sa artistică, ce se desfășoară consecvent, vădind aceeași dragoste pentru om, același respect pentru adevăr, aceeași tendință de a reda caracteristicul plastic.

Admirabile realizări din

această fază alcătuiesc adevărate panouri de muzeu în retrospectiva din sala Dalles, arătîndu-ne măiestria lui Iser în toată amploarea ei.

Și în peisaj, el reușește să exprime specificul unui climat. De la forfota iarmaroacelor, pline de vervă coloristică, pînă la poezia peisajului dobrogean, de la aspra frumusețe a pământului spaniol, pînă la atmosfera specifică a priveliștilor din Franța și mai ales din Paris, de la simplele peisaje de pădure, pînă la cele cu aspecte din București, Iser parcurge o gamă foarte variată, găsind întotdeauna nota justă, care exprimă adevărata viață a locului înfățișat. După eliberare, el participă cu aceeași însuflețire, cu aceeași tinerețe fără bătrînețe la lupta pentru propășirea artei românești. Țărăncel pe care le pictează acum au o nobilă seninătate, își desfășoară armonios și larg gestul plin de demnitate al muncii lor harnice. Portretele — chipuri de conducători politici, de oameni ai muncii, de cărturari — sînt pline de forță și de viață. Compozițiile închinat luptei pentru pace au un accent patetic prin ferocitatea lor.

Ca într-o vastă simfonie, se împlinesc astfel în acorduri impunătoare, opera atît de rodnică a unui mare artist.

Din însemnările unui amator de artă

de H. ZAMBACCIAN

L-am cunoscut pe Iser acum 46 de ani, la cazinoul din Constanța: schița portret-caricatură unora dintre marii jucători la baccara și le vindea apoi pe cîte un pol.

Mai tîrziu, prin 1919, l-am întîlnit la București, la o expoziție personală, unde adusesese picturi și desene din Constantinopol. Mă obsedează și acum un desen sepie, cu o stradă din cartierul Galata din Sтамbul, de a cărui amintire nu am scăpat nici azi, regretînd că nu l-am putut cumpăra atunci.

L-am revăzut pe Iser în 1922, la expoziția grupului „Arta Romîna”, pentru al cărui catalog, poetul Arghezi a scris o sugestivă prefață. Iser făcea o notă discordantă între pictorii de la „Arta Romîna”, deoarece pornise de la caricatură și mai păstra încă pe atunci rămășițele expresionismului care — după o afirmație a lui Șirato — violentează natura sau, mai bine zis, o mutilează, după cum ar spune André Lhote, pentru a ajunge la o mai lapidară expresie, ceva mai deformată și mai colțuroasă. Iser a scobit figuri ce apar ca niște năluci (portretul artistului Ar. Demetriad în „Hamlet”), el a tăiat adînc de a fișnit puroiul (scene din „Crucea de piatră”), el a marcat uritul din fețele frumoase („La baccara”, „La curse”), el a văzut țărani prin prisma suferințelor lor vechi

de secole, el a privit pe turci în molcoma lor impasibilitate.

Începînd din 1913, cînd Iser a fost concentrat în Dobrogea, provincia noastră transdanubiană i-a dat artistului prilejul unei orientări spre un meșteșug, în care se împletește, în egală măsură, forma și culoarea („Sat dobrogean”).

Iser a evoluat în căutarea picturalului, pentru voluptatea plastică de a întregi, de a îmbogăți forma prin culoare. Urmărit de aceste preocupări, el s-a îndreptat viguros spre un neoclasicism pe care l-au promovat pictorul francez André Derain și într-o vreme Picasso.

Mulți prețuiau mai mult desenul lui Iser de altădată, decît noua formă picturală ce i-a urmat. Dar ceea ce a cîștigat pictorul pe această cale în formă și culoare, e mai cuprinzător și mai încheșat, în special în guașă și acuarelă, materiale ce se supun mai lesne scăpătorului desenator ce este Iser.

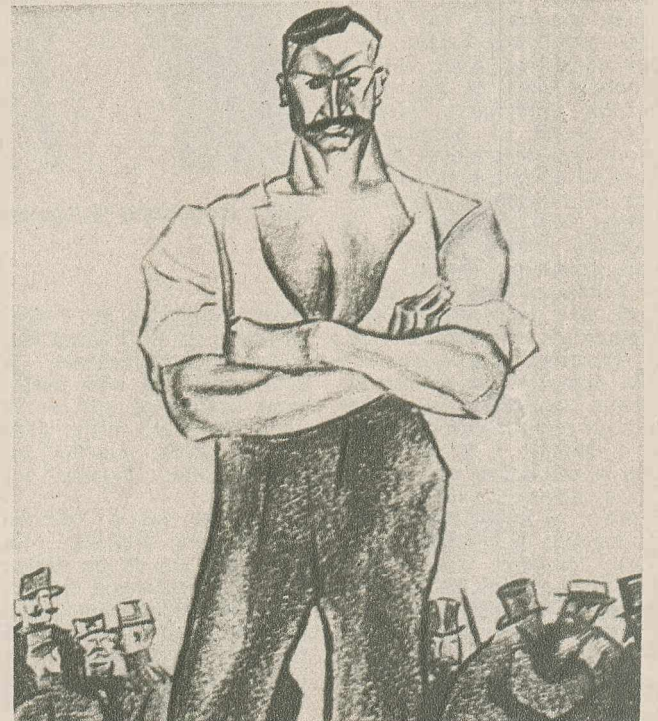
Arta lui Iser se impune prin contribuția masivă a mijloacelor sale viguroase ce aspiră la monumental. (Vezi tabloul „Oameni buni” din 1918, Argeș). În definitiv arta este o luptă, succesul trebuie cucerit și nimeni nu

îndrăznise la noi mai mult ca Iser.

Într-o vreme, Iser își făcuse o specialitate din pictura turcoaicelor. Un timp el nu găsea nimic mai interesant ca acestea și ținea mult la

acest monopol, nesuferind concurența altora. Cînd, o dată, Pallady pictă și el cîteva turcoalice, Iser păru contrariat, ca și cum cineva i-ar fi călcat „hotarele moșiei”, după o expresie a vremii. Aflînd de indispoziția lui Iser, Pallady i se adresă în păciuitoare:

ISER: Greva.

— E o deosebire între odaliscele noastre; ale mele sînt dintr-un harem din Constantinopol, ale dumatiale sînt turcoace vulgare din Balçic...

Pallady spunea că Iser ar fi trebuit să rămîna la desen, dar nici Iser nu se lăsa mai prejos și îmi spunea:

— Pallady? Vine cu modele de la Paris, la fel ca modistele și croitoresele de lux. Pallady să rămîna la naturi moarte, pe care le compune cu gustul unei vitrinier de talent, adăuga Iser.

Iser a locuit multă vreme la Paris, a debutat, prin ilustrație la revista umoristică „Les Témoins”, alături de Forain, Iribe, Galanis și alții. A fost vecin de atelier cu Dérain. A fost membru al Salonului de toamnă, al Salonului Independenților, lucru pentru care se mîndrea și pentru care uneori

trata cam de sus pe unii compatrioți.

Amintiri din cele mai vechi...

Cît despre cele mai noi, m-aș opri la o impresie recentă: făcînd de curînd o vizită în atelierul pictorului, am rămas impresionat de ultima sa compoziție intitulată „Ajunge”, în care figurează o văduvă îmbrăcată în doliu, care-și ridică mâinile în sus spre cer. Din expresia figurii și gestului se înțelege o ar exolama „ajunge cu războiul!” Fetța blondă, îmbrăcată într-un galben suav, se rează de pieptul mamei sale. Expresia figurii, desenul realist al mâinilor, sentimentul candid al fetiței, ajută la măreția compoziției impecabile. De astă dată, Iser s-a mîrginit la linii și culori sobra, alungînd din paleta sa culorile stridente.

ISER: Fiul poporului.

SCHIȚĂ DE PORTRET

Prin 1947, cînd mi-am găsit o cameră mobilată într-o casă de pe mica uliță a Crăilelor, între celelalte figuri din vecinătate, ce-mi deveneau pe încetul familiare, am reținut figura unui uriaș. Îl vedeam dimineața în balconul locuinței sale, împărțind, gospodărește, mîncare, unei droaie de pisici adunate pe trotuar, ca niște însuflețite bibelouri de porcelan alb și cenușiu.

Pe urmă, m-am obișnuit să-l zăresc pe vecinul meu plecînd de acasă cu un bagaj ciudat: un scaunel de voiaj, o lădiță ponosită și încă ceva, ca un trepid de fotograf ambulanz, ori de luncă, cum e acela al bătrînului astronom de la intrarea Cișmigiuului. Purta un basc enorm pe cap. Între buzele groase, țigara de foi stînsă era nelipsită.

Întîi, am crezut că e un naturalist original și profund meditativ, ca Fabre. Pe urmă, am crezut că-i un pensionar. Apoi, fularul înnodat bogat la git, mi-a evocat înfățișarea pictorilor boemi ce porneau să surprindă minunatul joc de lumini și umbre, în pădurea de la Vincennes. Cunoșcîndu-ne, am înțeles că în această ultimă presupunere nu greșisem. Vecinul meu era pictor și încă unul dintre cei mai buni pictori contemporani din țara noastră.

Imaginea ce mi-o făurisem de departe nu a fost aldoma realității: acost neobosit minuiilor al penelului s-a dovedit a fi un suflet de o uimitoare și neașteptată blîndețe. L-am găsit într-o zi împărțind cîteva kilograme de bomboane unui grup numeros de pasageri ai unei mașini, pe al cărei geam din spate scria cu litero mari, albe: „Atențiune, copii!”. Neplăcut surprins că-l observ într-o astfel de împrejurare, mi s-a

adresat aproape răstit: „Ce vrei?” Apoi, mi-a întins și mie punga de bomboane: „hai, ia și dumnoata”.

Indelungatele ceasuri de dulce tălăs potrecute împreună, în ulița bucureșteană, ori la dînsul acasă, ca într-un peisaj de liniștită provincie, mi-au zugrăvit anii de la începutul acestui secol, cu marile figuri literare: Caragiale, Vlăduță, Iosif, apoi Ar-

ISER: Democrație însingerată

ghozi, Galaction și Cocea. Ca într-o istorie literară vie, povestită moldovenește, la gura sobei, mi s-au desfășurat înaintea-mi anii de la „Adevărul” lui Mille, „Făclă” lui Cocea, „Flacăra” lui Costică Bann, „Furnica” lui Ranetti.

„Lucram într-o sărăcie descurajantă. Munceam cîto trei-patru zile la un desen. Nu mă despărțeam de lucrare nici chiar atunci cînd desenul pleca la tipar. Mă furișam în tipografie, la miezul nopții, să văd dacă tiparul era executat bine și

dacă nu cumva loșise vreunul din cele ce fixau zincul pe lemn.”

În fața mea stătea un om care i-a cunoscut pe Caragiale și pe Luchian. Era, deci, firesc ca omul masiv din fața mea să-mi apară o înșuși nu ca un supraviețuitor al unor vremi intrate în istoria literară și artistică a țării, ci, plin de vitalitate, ca o expresie a vigoarei creatoare nealterate. Vizitîndu-l la lungi răstimpuri, am fost mirat să-l văd că așază

culorile pe același tablou. Lucrul îndelungat și de mare migală, l-am socotit a fi exagerat. Tabloul mi se părea terminat, iar întîrzieră cu penelul asupra lui mă uimea. Dar vrăjitorul paletelor mi-a arătat, cu modestia caracteristică marilor artiști, că nimic nu ucidă mai repede un tablou ori o carte, decît graba. Zăbavirea îndelungată asupra lucrării, meditația adîncă în fața ei, îi descoperă chiar și lipsurile ei cele mai mici. Nu m-am mai mirat că a

lucrat peste doi ani de zi la unul și același tablou. Nu m-am mai mirat de coperind adesea că pe carton maostrul a ras cuțitul o lucrare ce nu l mulțumit, reluînd cu adîin răbdare lucrul de la început. Și iar nu m-am mirat cîm am găsit în atelierul l pictorilor de-o vîrstă cu min învătăcei sîrgulnicioși tăcuți, veniți după un sfa așa cum drumeții se opre în amiaza fierbinte la umb răcoritoare a unui stej bătrîn.

M-am obișnuit, de vr nouă ani încoace, de cî il cunosc și-l văd mereu, simt vecinătatea de o n istovită sănătate și bonom a acestui om numai rare o încrunțat și posomorît.

Nu mă socotesc cîtuiș puțin competent în crii plastică. Dar între o m de vizitatori zilnici al g loriei de la Palatul Re blicii, numai unul ori sînt oameni de specialita. Cellalți însă se opresc și cu atenție în fața tablou lor. Se opresc și se imba de culori și lumină, p vese picturile cu vâdi pasiune și își dai seama în inima lor vibrează p fund înțelegerea simplă, d adîncă a frumosului și ad vărului.

Nici n-am vrut să co somez aici altceva dec o schiță de portret mori. În privința asta sînt i tocmal ca țincii de pstra noastră, care desenează var cu tibișir, pe trotuar. Cop il întreabă de jos, cu cuceritoare seriozitate:

— Tovarășe Iser, vă pla desenul nostru?

Copiii îl lubase și-l soc tesc prieten. Și nu num ei. Rîndurile de față și o mărturisire de drag și de prietenie.

Petru VINTIL

Caleidoscop ISER

Colecționarul de tablouri — o specie de colecționari dintre cele mai ușor de înțeles și mai plăcut de frecventat — îndebogate condus de un discernămint excepțional de fin, este în stare să se ataseze cu pasiune de orice capodoperă. Rar se înfîmplă ca un asemenea om să se simtă atras de operă, nu pe calea rafinamentului estetic sau a erudiției, ci în virtutea unei afinități exclusive cu un anume artist. E cazul unui modest cetățean din strada Al. Sahia 36, din București.

M. Weinberg deține vreo 200 tablouri de Iser. De la desenul incisiv cu contururi colțuroase, din prima perioadă de creație a maestrului, la opulența senzuală dar lucidă a picturii de maturitate, și pînă la optimismul comunicativ din pinzele cele mai recente, toate fazele evoluției lui Iser sînt reprezentate pe pereții apartamentului din strada Al. Sahia. O lume întreagă, în care conviețuiesc artistul și colecționarul.

Închizînd ușa casei din strada Al. Sahia, dacă nu ești romanțier hrănit cu spirit balzacian, ci simplu muritor care alege, spontan și practic, esențialul util al lucrurilor, spargi derul fantastic trasat în jurul tău de atmosfera acestei lumi aglomerate în patru odăi, și păstrezi numai gustul copleșitor al forței creatoare a lui Iser. Iar în ce-l privește pe M. Weinberg, te gîndești că se va găsi poate o dată un condei mai puțin îngrat, care să valorifice literar conținutul omenesc, abnegația, zbuclumul și bucuriile colecționarilor de artă.

A. A.

. ISER

AUTOPORET
— Din colecția Muzeului de Artă al R.P.R. —

FLACARA

I. ISER

„AJUNGEI”
— Din colecția personală a artistului —

FLACARA

I. ISER

FEMEI TORCIND
— Din colecția Muzeului de Artă al R.P.R. —

FLACARA

ORASUL LEGENDELOR VII

de L. SĂRĂȚEANU

Hradcany - vedere in ansamblu. In fund, se disting liniile suple și dantelate ale catedralei sfintului Vit.

Era în amurg cînd am pătruns, coborînd scările întortocheate de piatră, pînă în fundul „Turnului negru” care străjuiește și azi fortificațiile Hradului, bătrîna cetate pragheză. În măruntaiele acelea de metereze, ne întîmpinase atmosfera vremilor crunte ale înclorilor feudale. Acele ceasornicului începuseră o goană nebunească e-a-ndaratele și calendarele își econstituiau zilele, zi de zi, an u an; sute și sute de calendare. Aici, seniorii și craii aduceau pe rizonieri și pe răzvrătiți și-i brecau în lanțuri, îi prîpneau e inole de fier. Și acum, în linișea gravă, solemnă, a turnului ovenit muzeu, răzbat parcă din funduri vaielele încarcerărilor, astecate cu zăngănitul de spade l străjilor și cu strigătele archeuzierilor cocoțați sus, pe zidurile renele, semetite peste șanțulo cu apă.

Călăuza m-a dus pînă în mijlocul turnului și m-a făcut să rivose printr-o gură rotundă, căsătată în pardoseala de piatră. Aici, gura e acoperită de un grilaj de fier, pentru a feri pașii vizitatorului. Dar „pe atunci”... Pe atunci, prin gura aceasta erau strîlăcile osîndiții la moarte prin amoto. Priviroa vizitatorului alunecă printră firele metalice ale grilajului protector și coboară zeci de metri, pînă jos, la hruba întunecoasă, căscată dedesubt. Emoția îl străbate pe privitor este nagliu postum adus ațitor și ațitor neștiuți luptători din vreme pentru libertatea poporului ceh.

Privoam atent, enfundat în gînrîri. Și, dintr-o dată, în atmosfera medievală a turnului, a intrat boare de tinerete. S-a strecurat tîl pe nesimțite și apoi a pus use stăpînire pe turnul străvechi, aducînd la loc, ca actiote do o baghetă magică, acele ceasornicelor, rupînd iar filele lendarelor și mutîndu-ne din ou în voacul al XX-lea, în zilele noastre. O droaie de băieți și te între 14 și 18 ani au pătruns solii și gălăgioși. S-au uitat cu oși în dreapta și în stînga, oi, la un semn al profesorului,

s-au adunat core în jurul acestuia. Și cu atenția întipărită în ochii lor mari, au ascultat fără suflare istoria „Turnului negru”.

N-am înțeles ce le-a spus profesorul. Dar am privit cu uimire cum fiecare băiat și fată au scos din buzunar cîte o monedă de cîțiva haleri și, apropiindu-se de grilajul care acoperă gura căscată spre bezna hrubei de dedesubt, a lăsat-o să alunece printre fiare. Călăuza mi-a văzut privirea întrebătoare. Și mi-a spus:

— Așa e tradiția. Cine iubeste Praga și vrea s-o revadă aruncă acolo un bănuț!...

Tinerii erau elevi de liceu din Brno, Bratislava și Plzen. Veniseră în excursie de studiu cu profesorii lor. Și, cu mîinile înfrigorate, grăbiți, se plecau peste grilaj și zvîrleau bănuțul, simbol al dragostei lor pentru Praga și al năzuinței de a reveni în capitala de o rară frumusețe și măreție.

Discreția și modestia caracteristice cehilor îl împiedicau pe ghidul meu să-mi pună întrebarea. I-am ghicit-o în ochii ascunși sub ochelarii bombați. Și i-am răspuns:

— Da, desigur. Cu dragă inimă. Și cu vreau să arunc o monedă. Am umblat zile întregi prin Praga și, la fiecare pas, am găsit altceva nou și încîntător de văzut. Și mie mi-o nospus de dragă Praga...

După ce am aruncat pitacul, călăuza mea a schițat un zîmbet de sinceră bucurie

— Acuma o sigur că veți reveni în Praga!...

Călăuza avea dreptate. Închid ochii și, rînd pe rînd, pășesc aievea prin locurile pragheze, care m-au făcut să le iubesc de cum le-am cunoscut și care m-au ajutat să înțeleg ce însoamnă ele pentru oamenii acolor meleaguri...

Comoara tradiției populare

Căutam o carte anumită și, lăsînd la o parte bulevardele largi, drepte, furnicînd de mașini, tramvaie și troleibuse, am pătruns pe una dintre ulicioarele vechi, atît de specific pragheze. Îngustă, cu căsuțele purtînd vechi

emblomo, te făcea să aștepti din moment în moment apariția cavalerului în zale, cu halebarda propătită lîngă scara șeii, galopînd în nesfîrșita cavalcadă a „tournois”-urilor. În prăvălia înțesată de lumă, însoșitorul ceh s-a înterosat dacă se găsește cartea dorită. Tînărul vînzător de după tejghea m-a privit binevoitor și apoi mi-a pus o întrebare în limba cehă.

— Ce spune?

— Întroabă dacă ați mai fost în Praga.

— Nu. E pentru prima dată. Cu ajutorul însoșitorului, care slujea de tîlmaci, am început cea mai originală conversație ce se poate duce între un vînzător de magazine și un cumpărător.

— Știți pe ce stradă sînteți?

— Nu.

— Pe „Nekazanka”.

— ????

— E o stradă din cel de-al XIV-lea veac, construită din porunca lui Carol al IV-lea. Are o poveste tare frumoasă. Dacă aveți timp, v-o spun cu plăcere.

M-am uitat de jur-împrejur. O sumedenie de cumpărători făcuseră roată. Deprins cu temperamentul cumpărătorului bucureștean, de obicei grăbit, m-am temut să nu provoc furtună de proteste.

— Dacă se poate, aș asculta-o bucuros. Dar mi se pare că aveți treabă.

— De loc. La dispoziția dumneavoastră. Știți, Carol al IV-lea, regele Boemiei, a clădit Praga nouă. Spune legenda că, într-o noapte, privind încîntat din cerdacul castelului, frumoasa Praga veche, craiul a arătat ce fericit ar fi dacă ar putea să ridice mereu slava și fîlnicia orașului. Dar cititorul în stăle aflat la curte l-a întristat pe rege, prevestind un incendiu care va mistui orașul. „Și, totuși, Praga nu va pieri” — a spus Carol. Dacă orașul vechi va dispăre, va rămîne unul nou, pe care-l voi clădi eu”. Do a doua zi, chiar, regele a tocmit meșteri

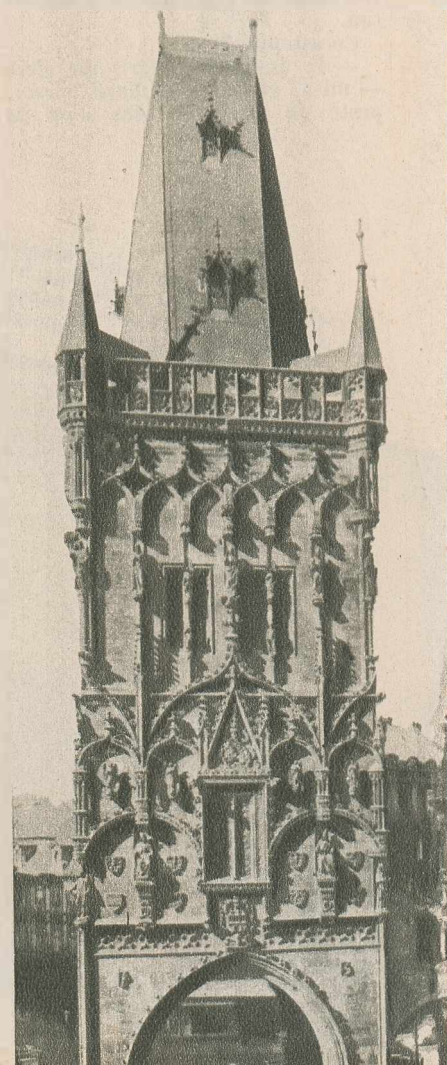
„Turnul puberăriei”, construit în 1475. Făcea parte din fortificațiile orașului vechi, servind drept depozit pentru pulbera tunurilor.

pricopuți, a hotărnicit el însuși întinderea, a alcătuit planul și a așezat cu mîna lui piatra de temelie. Dar, într-o zi, mergînd să vadă cum slau meșterii cu lucrul, Carol a constatat că aceștia au tăiat fără știrea lui o uliță pe care se și înălțau case. „Cine a poruncit să se taie această uliță?” — a întrobat supărat foc rogele. „Nimeni!” — au răspuns meșterii. Noi singuri am gîndit că e bine s-o facem. Dar dacă mîria voastră vrea s-o astupăm...” „Ba să rămîndă” — hotărî Carol. Dar să-i puneti numele „Neporuncita” (Nekazanka), deoarece nimeni n-a poruncit-o”.

Și vînzătorul și-a încheiat povestea, adăugînd zîmbitor:

— Ulița, așa cum o vedeți, mai există și astăzi. Și, firește, tot „Nekazanka” se cheamă.

În jur, grupul de cumpărători ascultaseră cu încîntare. Știau, desigur, pe dinafară, cuvînt cu cuvînt, istoria uliței. Dar pentru un praghez, niciodată nu e bucurie mai mare, niciodată nu e timp mai cu folos petrecut, decît atunci cînd poate arăta unui străin comorile orașului și-i poate istorisi nointrecutele lui legende. Și unui praghez, însăși ascultarea și roascultarea, de zeci și zeci de ori, a acestor legende, vizitarea și revizitarea, de zeci și zeci de ori, a monumentelor orașului îi dau

cea mai mare satisfacție. M-am convins de aceasta la fiecare pas făcut în Praga. M-am convins, o dată mai mult, când m-am oprit să văd...

Ornicul bătrîn de la primăria Orașului Vechi

Răseam prin larga piață a orașului vechi, rînduită în același loc în care, pe la începutul celui de-al treisprezecelea veac, fusese așezată la întretăierea dintre două drumuri de neguțători și cărăuși.

În mijloc, monumentul lui Ion Huss vorbește de măiestria sculptorului Šalón, artistul care a creat și statuia — instalată mai departe, lângă noua primărie — a celebrului învățat praghez, rabinul Iehuda Lew ben Bezalel, făuritorul legendarului robot uriaș „Golem”.

Pe latura răsăriteană a pieții, biserica Týn aduce mărturiile artei arhitectonice a socolului al XIV-lea și și adaugă la numeroasele atracții pe aceea de a adăposti mormîntul celebrului astronom Tycho de Brache. Peste drum, se află bătrîna primărie ridicată de asemenea în cel de-al XIV-lea secol, monument plin de glorioase tradiții. Aici, sub privirile frontonului principal, 27 seniori feudali au fost spînzurați în anul 1621. În mai 1945, când populația orașului s-a ridicat cu arma în mînă pentru a scutura înjositoarea și dureroasa asuprire nazistă, ocupantul — ce se autointitulase, ca o batjocură a istoriei, „protectorul” Boemiei — a incendiat edificiul. După eliberare, praghezii s-au grăbit să și restabilească această nestemată a orașului.

Notam atent datele istorice pe care mi le spunea călăuza mea voluntară. Și, când am ridicat privirea de pe fila blocului de notițe, m-am trezit înconjurat de o mulțime de lume. Bătrîni, femei, copii, militari, oameni dintre cei mai diferiți, se rînduseră pe trotuarul de peste drum și așteptau.

Ce așteptau?

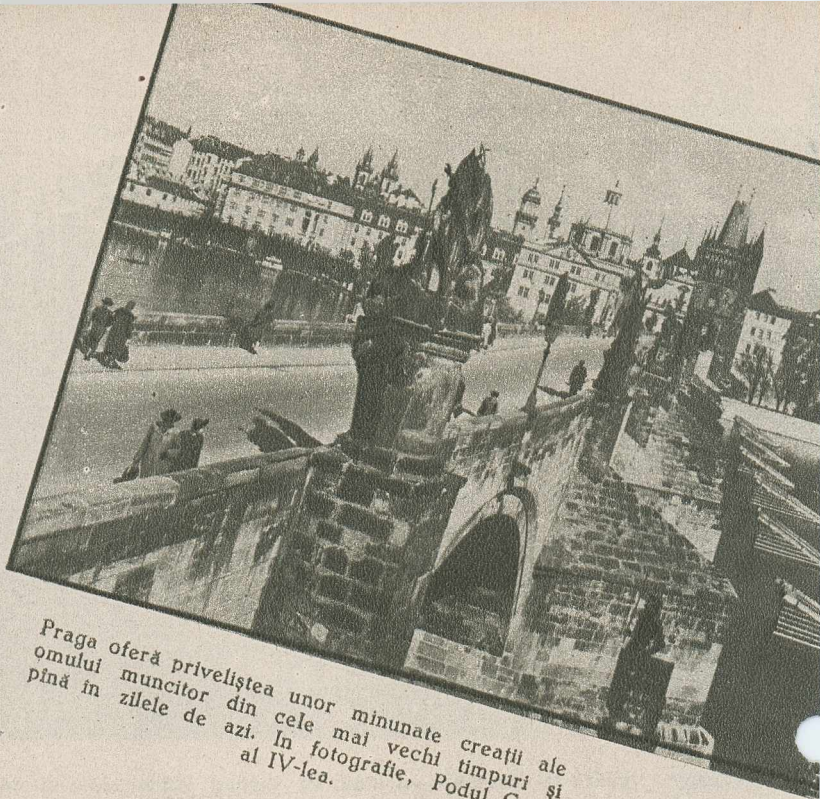
— E unsprezece fără un sfert — mi-a explicat călăuza. Deci, peste un sfert de ceas — ca la

fiecare împlinire de oră — orologiul va începe să și arate minunile.

Minunile orologiului din turnul vechii primării.... Închipuți-vă două cadrane uriașe, indicînd orele și minutele, zilele anului, sărbătorile, poziția soarelui și așa mai departe. În dreapta și în stînga, cîteva statuete. Sus, două ferestruici și, deasupra lor, plasat pe mijloc, un mic orificiu pătrat. La fiecare oră plină, statueta din stînga, înfățișînd un bătrîn cu o pungă în mînă, începe să se agite, întorcînd capul și întinzînd punga spre statueta din dreapta, care închipuie moartea cu coasa în mînă. Este bătrînul zgîrcit care s-a hotărît să îmbie moartea cu punga de bani, doar s-o îndura să nu-l ia. Dar moartea e necruțătoare, ca și scurgerea timpului. Statueta agită coasa implacabil. În același timp, în dreptul ferestruicilor, apostolii biblici apar, rînd pe rînd, în odăjdii de sărbătoare. Și cînd defilarea lor s-a scurs, din sălașul său de sus, un cocș de piatră iese afară, anunțînd cu un „cucurigu” că s-a mai scurs o oră.

Istoria atestă, cu documente precise, că orologiul a fost așezat în turnul primăriei la 1490. De atunci, ceas de ceas, neostenit, bătrînul oferă îmbietor punga de galbeni; moartea, incoruptibilă, își agită sinistra unealtă; apostolii trec unul după altul, iar cocșul marchează neîntreruptă călătorie a orelor. Și oamenii aceia, pe care-i vedeam adunați acolo — praghezi autentici, unii dintre ei în vîrstă de 50-60 de ani — au văzut, desigur, de sute de ori același spectacol. Totuși, ori de cîte ori au vreo treabă prin piața orașului vechi, automat privesc la ceas. Dacă mai sînt cîteva minute pînă la ora plină, se orînduiesc liniștiți, tăcuți, și așteaptă cu aceeași bucurie, cu egală încîntare, să vadă „minunea”...

Tot ei sînt gata — oricine ar fi, elev sau pensionar, bunicuță sau chipeș ofițer — să-ți povestească și legenda despre Hanus, neîntrecutul meșter care a făurit complicatul mecanism al orologiului, dăruind Pragăi o faimă

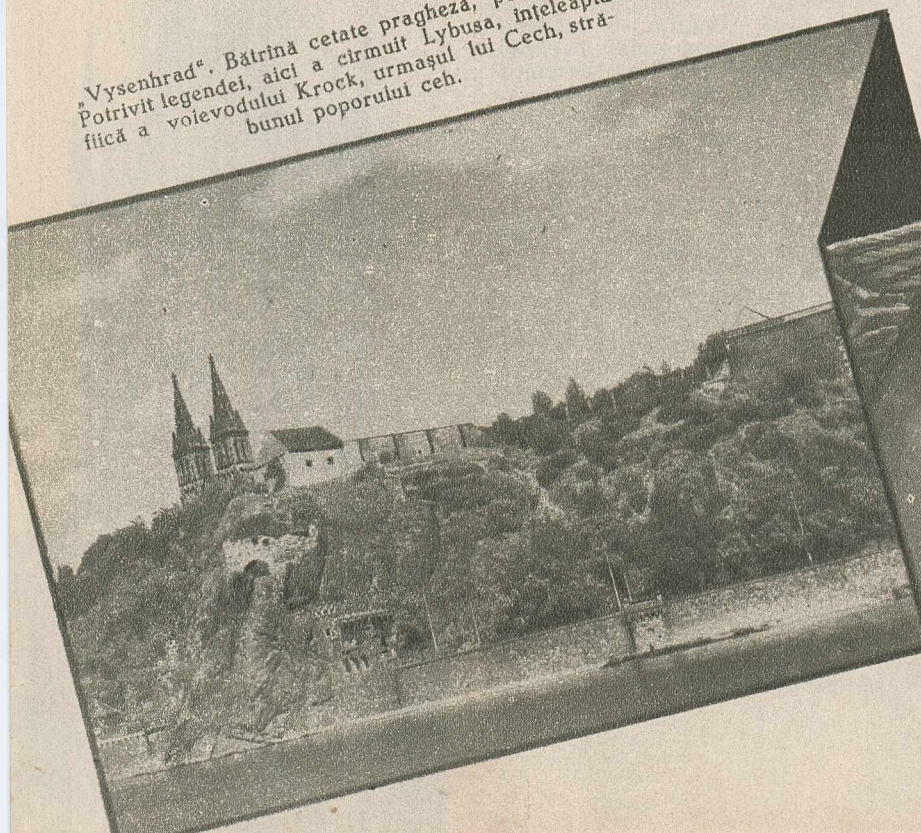
Praga oferă priveliștea unor minunate creații ale omului muncitor din cele mai vechi timpuri și pînă în zilele de azi. În fotografie, Podul Carol al IV-lea.

nemaipomenită. După ce a fost gata minunea, bătrînului Hanus i s-au ars ochii, pentru a nu putea să mai facă în vreun alt oraș un orologiu mai frumos și, astfel, să stirbească din gloria capitalei.

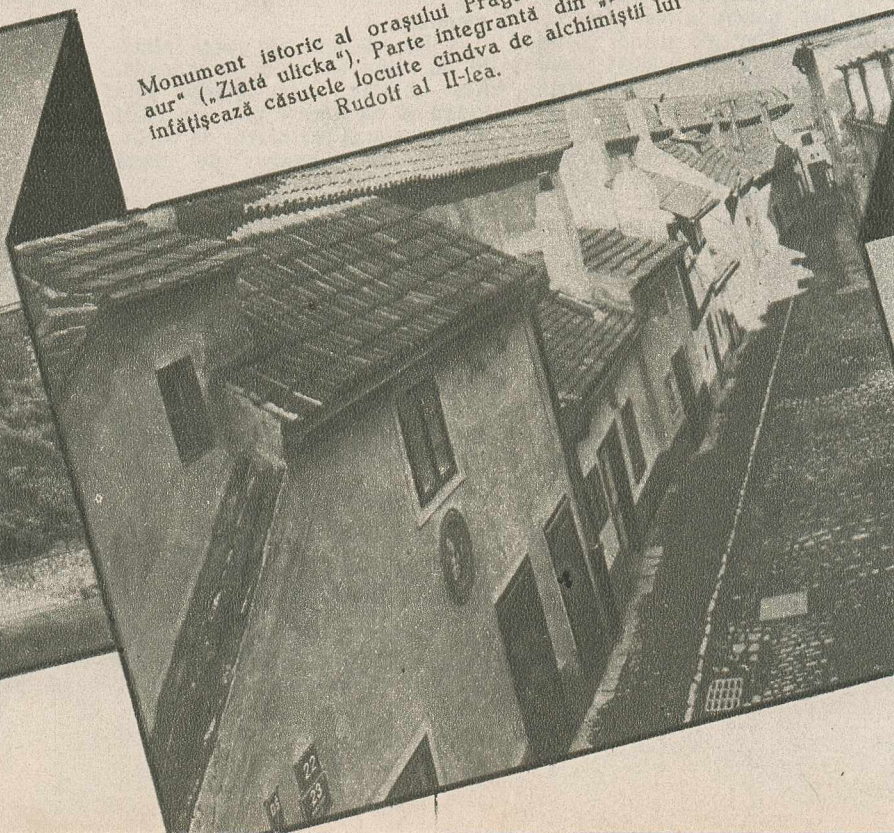
Neîndoios că despre orașul vechi și monumentele sale ar fi încă mult de vorbit. Ar trebui amintite vestigiile evocatoare ale ghetoului evreesc, cu cimitirul străvechi și cu sinagoga în stil gotic, datînd din veacul al XIII-lea, despre care povestea spune că pietrele de temelie au fost aduse de doi îngeri; ar trebui vorbit de „Carolinum” — universitatea întemeiată la 1348 de Carol al IV-lea și din care azi se mai conservă încă un mare amfiteatru și un donjon în stil gotic; despre mica piață în care se afla stîlpul infamiei, la care erau țintuite femeile

necredincioase; despre „Klementinum”, bătrîna mănăstire transformată în secolul al XVI-lea în colegiu jesuit și care azi adăpostește uriașa bibliotecă națională și universitară. Ar trebui vorbit de statuia lui Carol al IV-lea așezată chiar în fața aceluiaș „Klementinum”, care îl înfățișează pe rege înconjurat de simbolurile celor patru facultăți: teologia, dreptul, filozofia și medicina. Ar trebui, de asemenea, amintit teatrul în care a avut loc premier „Nunta lui Figaro” și a lui „Don Juan” de Mozart și care se află nu departe de casa în care a locuit marele compozitor; ar trebui amintită casa lui Egon Erv. Kisch, „reporterul fulger” care colindat cinci continente, dar din ale cărui scrieri cele mai calde cele mai încîntătoare sînt cel

„Vysenhrad”. Bătrîna cetate pragheză, pe Vltava. Potrivit legendei, aici a cîrmuit Lybusa, înțeleapta fiică a volevodului Krock, urmașul lui Cech, străbunul poporului ceh.

Monument istoric al orașului Praga. „Străduța de aur” („Zlatá ulicka”). Parte integrantă din „Hrad”, înfățișează căsuțele locuite cîndva de alchimistii lui Rudolf al II-lea.

Praga crește și se înfrumusețează continuu în anii puterii populare. Fotografia reprezintă unul din cele mai moderne cartiere muncitorești nou construite.

Muzeul „V. I. Lenin. În această casă, în 1912, s-a luat istorica hotărâre de a se schimba numele Partidului Muncitoresc Social-Democrat Rus în Partidul Comunist (bolșevic).

achinate dragei sale cetăți: bătrâna Pragă.

Ar fi încă multe de spus despre echiul oraș. Dar pentru că spațiul nu permite, să pășim pe gloriosul pod „Karoly”, care se ruciește elegant peste Vltava, pentru a porni spre...

Hrad, cetatea Pragă

Cel mai vechi pod al orașului, podul Karoly, este o mândrie praghezilor și își are, firește, genda sa. Zvirlind șaisprezece arcade peste apele mereu ispumate ale fluviului cîntat de Smetana, încărcat de statui și de rară strălucire, flancat de două turnuri, din vârful cărora vizitorul îmbrățișează o vastă panoramă — podul își poartă, cu goare tinerească, vîrsta de 600

de ani. Dar, spune legenda, asta se explică prin aceea că, la zidirea lui, varul a fost stins cu ouă. Carol ar fi dat poruncă tuturor satelor și orașelor să aducă ouă pentru făurirea falnicului pod. Și, de dragul Pragăi, pentru gloria ei, locuitorii trimiteau bucurii darul cerut. Cel mai emoționant — deși și cel mai naiv — au procedat locuitorii orașelului Velvary, care, aflînd că ouăle se cer pentru a da trînicie podului, s-au gîndit să nu le trimită... moi. Și de aceea, cînd au sosit carele din Velvary, constructorii au constatat, plini de voie bună, că li s-au trimis ouă răscoapte...

Toate acestea le aflî, parcînd podul de la capătul dinspre orașul vechi, pe care l-ai părăsit, și pînă la celălalt capăt, unde începe „Malastrana”, cartier specific

praghez, cu palate bogate, cu străzi încărcate de case patinate, cu artere înguste, unele în scări. Și, dacă lași deoparte biserica sfîntului Nicolae, capodopera barocului praghez, urcușul pe vechea cale a încoronării regilor Boemiei — Nerudova ulice — te duce în Hrad.

Unic prin bogățiile arhitectonice reunite pe o suprafață relativ mică, de deosebit interes prin abundența de mărturii istorice — începînd cu perioada antichității și sfîrșind cu epoca noastră — Hradul oferă ochiului o rară incintă, îmbogățeste sufletul cu impresii de neuitat. Aici a fost reședința voievozilor din familia Premyslizilor; aici s-a creștinat primul voievod ceh; aici a locuit Carol al IV-lea, rege al Boemiei și împărat al imperiului german; aici s-au încoronat iagelonii și habsburgii. Sub Rudolf al II-lea de Habsburg, Hradul a devenit leagănul științelor și artelor din întreg imperiul. Și „Străduța de aur” (Zlatá Ulicka), conservată cu dragoste pînă azi, înfățișează vizitatorului laboratoarele alchimistilor, retortele și foalele cu care savanții timpului căutau înfrigurați piatra filozofală. Tot aici, în Hrad, în anul revoluționar 1848, sala lui Vladislav Iagelo a fost amenajată pentru sesiunea Adunării Naționale Ceh. Iar cînd — în 1918 — a luat sfîrșit dominația de aproape patru secole a Habsburgilor, tot în Hrad s-a stabilit reședința președintelui republicii. Iar mai tîrziu, în timpul războiului, Hradul a fost și el întinat de cizma nazistă. Cît prețuiesc praghezii bătrîna cetate se poate vedea chiar din faptul că, la 5 mai 1945, cînd ei s-au răscolit împotriva ocupantului, pe Hrad au fluturat primele stindarde ale libertății.

Cine vizitează cetatea nu va putea spune niciodată ce l-a impresionat mai mult: monumentala poartă Mathias, uriașa catedrală gotică a sfîntului Vit — ea singură tezaur de neprețuit, datînd din secolul al XIV-lea și adăpos-

tind mormintele regilor Boemiei; mormîntul sfîntului Venceslas; sala încoronării cu coroana Boemiei, veche de șase sute de ani; biserica romană a sfîntului Gheorghe; sala Vladislav, în stil renaisanșanș; palatul „doamnelor nobile” clădit de Maria Tereza în stil „empire”; sau întăriturile cu cele două turnuri — turnul negru, despre care vorbeam la început, și turnul Daliborka, numit astfel după numele boierului de țară Dalibor, întemnițat acolo pentru că a luat apărarea țăranilor iobagi!

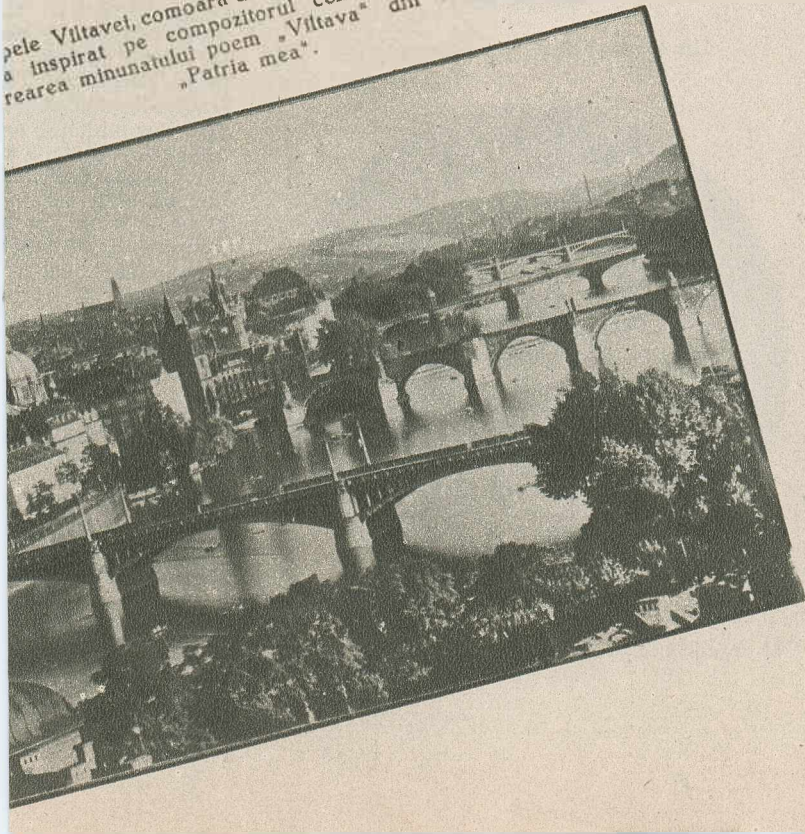
La ieșirea din Hrad, biserica „Loretta” se oferă să dăruiască vizitatorului fascinat de dantelăria ei în piatră, încă o surpriză: un mănunchi de 26 de clopote (instalate în 1694) alcătuiesc la fiecare împlinire de oră, din îmbinarea tîmbrelor lor variate, o arie — „Canticum Marianaum” — pe care trecătorul o ascultă înfiorat de frumusețea melodiei furate de vînt și picurate, peste înălțimile cetății, pînă jos, unde Vltava și brațul ei, Certovca, serpuiesc, scăldate în aurul soarelui, spre gloria mereu proaspătă a Pragăi unice.

Pe străzile Pragăi, istoria te întîmpină de pretutindeni. Și atunci cînd revii în metropola modernă a Cehoslovaciei democrat-populare, pe străzile înfesate de lume, de mașini și tramvaie, de troleibuse și autocare, atunci cînd îți oprești privirea peste nenumăratele noi construcții, cînd parcurgi cartierele muncitorești clădite doar de cîțiva ani, — imaginea orașului care, prin munca avîntată a constructorilor socialismului, crește și se înfrumusețează continuu, suprapusă imaginii monumentelor străvechi, păstrate cu o grijă și o dragoste pilduitoare, explică neîncetata prosperitate a stihurilor bătrîne:

„Praga! Un cîntec e-acest nume!
El face să tresară.
A sufletului ceh aprinsă coardă
Și inimile toate-ncep să ardă...”

Apele Vltavei, comoara de apă a orașului Pragă, a inspirat pe compozitorul ceh Smetana în crearea minunatului poem „Vltava” din ciclul „Patria mea”.

Se repetă „Tartufe”, pe scena nevăzută a „Teatrului la microfon”.

Indeditul și surpriza sînt oaspeți obișnuiți ai studiourilor de teatru radiofonic.

S-ar putea, de pildă, ca la un anumit ceas al zilei, aflîndu-ne într-unul din aceste studii, auzul să ne fie izbit, uluit, de zvircolirile unei năprasnice furtuni, străbătută de vaele și blestemele unui bătrîn rege dintr-un prea îndepărtat veac; e de ajuns să deschidem doar o ușă, ca din studioul alăturat, auzul să ne fie dulce mîngîiat de cîripitul argintiu al păsărelelor, pe fondul cărui se aud, tot mai muzical, mărturisirile de dragoste ale unor tineri contemporani cu noi...

Am străbătut, într-o clipită, două exuri ce-și desfășoară simultan împlirile... Am trăit concomitent, două paralele și contrarii stări de timp. Căutînd să ne dăm încredințarea asupra acestor miraculoase împliniri, „taina” lor ni se dezvăluie repede. Minunea se afla în mîinile dibace ale celor doi regizori tehnici din cele două studii alăturate, inginerii Gabriela Barca și George Bucea, care, cu ajutorul kilometrilor benzi de magnetofon, au potrivit cadrul sonor necesar respectivelor momente din piesele care se repetă; în primul studio prin care am trecut, se pune la punct scena furtunii din tragedia lui Shakespeare „Regele Lear”, iar în celălalt se repetă o emoționantă scenă de dragoste dintr-o piesă modernă. Furtuna ca și cîripitul păsărelelor erau înregistrate pe înguste benzi de polivinilin, care, trecute prin capetele magnetofonelor, fac să fie dezvăluite sunetele imprimare pe ele.

Aflînd aceste lucruri, am luat un prim contact cu unul din elementele ce compun complexul proces de muncă al teatrului radiofonic și anume, cu sonorizarea. Recuzita sonoră a acestui teatru e foarte variată; ea conține, înregistrată pe benzi de magnetofon, o imensă gamă de sunete și zgomote, de la susurul susur de izvor, pînă la impresionantă salve de tun. Efectele acestor sunete nu se obțin numai

prin mijlocirea înregistrării de sunete și zgomote din natură, mai ales, că unele dintre acestea nu se lasă prinse pe luciul benzilor. Ca, de pildă, ploaia. Înregistrarea ploii autentice pare doar un anemic fîșit de hîrtie. Pentru a confecționa o ploaie cît mai „naturală”, regizorul de studio bate un pumn de boabe de mazăre într-un cornet de carton sau de tablă. Producerea sunetelor se face astfel și din studio, pe cale artificială. Deci, sînd, ascultînd emisiunile de teatru, sînteți nemulțumiți de foșirea mățăsoasă a vîntului printre brazi sau de susurul unui limpede izvor de munte, vina nu trebuie aruncată în efra bieteii naturii, ci asupra lipsii de fantezie creatoare a micului Jupiter al studiourilor, care în schema de salarii se cheamă, pămîntenește, regizor de studio.

Dar sonorizarea, așa cum am mai spus, reprezintă numai un element al artei teatrului la microfon. Comunicarea numai pe cale auditivă a unei lucrări dramatice implică o sumedenie de alți factori, proprii emisiunilor teatrale. Fără îndoială că și pentru teatrul radiofonic, ca de altfel și pentru teatrul scenic, esențial e textul; fără un repertoriu de calitate, cele două genuri de teatru nu pot ființa. Numai că scenariul radiofonic se bazează exclusiv pe mijloace auditive de comunicare; realizarea unei piese pe scenă are, față de acesta, și avantajul comunicării vizuale. Credem că nu simplificăm lucrurile dacă afirmăm că, principala preocupare în munca de laborator al teatrului radiofonic constă în realizarea imaginii auditive a mesajului conținut în opera dramatică. Textul, interpretarea actorilor, fixarea cadrului sonor, ilustrația muzicală, toate aceste componente ale teatrului la microfon converg spre transmiterea cît mai clară a unui spectacol teatral ce poate fi recepționat numai pe calea auzului. Și, totuși, lipsit de mirajul scenei, teatrul radiofonic nu trebuie văduvit de atributele teatrului vizual.

TEATRUL FĂRĂ SCENĂ

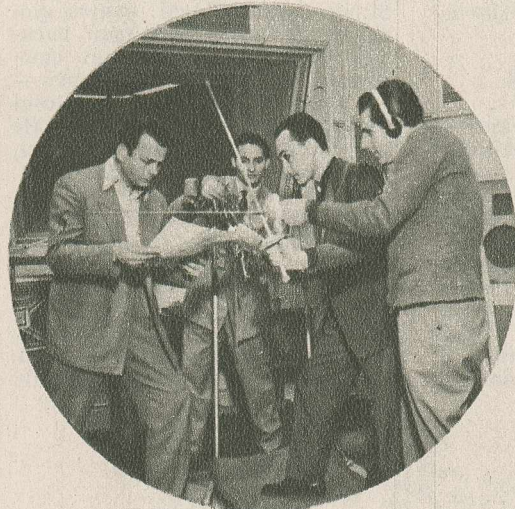
De aceea o bună emisiune de teatru trebuie să ne sugereze elementul vizual. În acest sens, jocul actorilor sau, mai bine zis, exprimarea prin cuvînt a imaginii personajelor, pe care eile le interpretează, trebuie să ne redea în toată dinamica lor, eroii întruchipați. Efectul unei izbutite interpretări artistice în fața microfonului constă nu numai în a auzi personajul, ci și în faptul de a-l vedea — a ni-l imagina — în toate comportările lui. Emoția artistică, trăirea actorului sînt în raport direct cu gradul sugerării elementelor vizuale. Interpretarea de înaltă măiestrie artistică a artistului poporului Ion Manolescu ne-a făcut să vedem aieva chipul ironic și îndurerat al lui Triboulet din „Regele petrece” de Victor Hugo; și tot astfel am avut reprezentarea vizuală a bătrînului morar din Ruskalka, interpretat de G. Ciprian. a avîntatului Egmont din trage-

dia cu același nume a lui Goethe, realizat de Mihai Popescu sau a culezătorului înțelept domnitor Ștefan cel Mare, atît de magistral interpretat de artistul poporului G. Calboreanu — pentru a aminti numai câteva din realizările marilor noștri artiști în fața microfonului. Realizările acestor artiști vor servi posterității ca document și școală de autentică artă dramatică, ele păstrîndu-se nealterate pe benzile de magnetofon pe care sînt înregistrate toate emisiunile de teatru radiofonic.

Prin prisma aceasta, a sugerării vizualului, trebuie să menționăm și folosirea ilustrației muzicale. Rolul muzicii în emisiunile teatrale e de a sublinia conținutul emoțional, de a ne face și mai intensă emoția artistică; muzica suplînește în multe cazuri și decorul. O ilustrație muzicală adecvată reușește să ne sugereze un cîmp de bălîie, atmosfera senină a unei zile de

vară sau pe aceea a unui cețos peisaj autunnal, ne fixează în cadrul unei epoci, cîte altele; această atitudine cînd o făcăm cu socoteală. Cînd abuzează însă de muzică, și asta se întîmplă uneori, atunci se strică, întunecă ideea, dezlincează ritmul a ținunii.

Spre sfîrșitul acestor rînduri ne putem seama că nu e ușoară sarcina regizorilor artistici, care coordonează variatele elemente pe care le implică o emisiune teatrală, fie că aceasta adresează copiilor sau celor vîrstnici. Mai ales că bogatul repertoriu ce-l conține, de pildă, emisiunea „Teatru la microfon” pune regizorilor multiple probleme de creație. E cazul, credem, să somnăm absența totală a preocupărilor cronice ale teatrului față de problemele teatrului radiofonic. Și e păcătos să se întîmplă astfel, țînînd seama de importanța și rolul acestor emisiuni în ridicarea nivelului cultural al maselor largi de cultători. De aceea, amintim că teatrul radiofonic e teatrul celei mai multe premii, cu cel mai numeros public, cu cea mai mare sală de spectacol: țara întreagă.

Un original duel la... microfon.

Se înregistrează mersul lent al unui car, pe un drum de țară.

Trăian STOIC

COMEDIE-FARSA-PROVERB

Să existe oare un anumit mod de a interpreta pe clasici — și numai unul? Există oare niște canoane fixe, care te obligă sub sancțiune să interpretezi textul clasic, așa și nu alt fel? Cu un cuvânt, e Molière, pe Marivaux, pe Musset să n-ai voie să-i joci decât cum e joacă, respectiv, de 250,200 și 00 de ani încoace la Comedia ranceză? Nicidecum! Louis Jouet, marele actor și regizor, a rupt-o cu „tradiția” când l-a jucat pe Icest (*Mizantropul*); la fel a făcut u mai puțin marele Charles Dulin, interpretându-l pe Harpagon (*Avarul*). Ce spun eu! Însăși Comedia Franceză a mai scuturat puțintel praful de pe propria ei tradiție, invitându-l, acum vreo 20-25 de ani, pe Gaston Batty să pună în scenă, în felul său mai aparte și mai proaspăt, *Le Chandelier* de Alfred de Musset. În sfârșit, în zilele noastre, Teatrul Național popular de la Paris a captat entuziasmul parizienilor cu o interpretare nouă a *Triumfului iubirii* de Marivaux; iar vestitul centru avangardă „des Champs lysées” merge pînă acolo cu inovația, încît joacă *Mizantropul* în scene și decoruri moderne. Așa s-a cut cîndva cu *Hamlet*, deși nu-i tina.

Dacă, deci, acestor catolice care nu permit frantuzii le e permis s-o rupă de propria lor tradiție, apoi cu atît mai permis ne e permis nouă, care — slavă domnului! — catolice nu permitem și nici de aceea tradiție nu nem.

Așa e! Însă... Chiar dacă n-or fi existînd niște noane fixe, pareă, totuși, nici băgan vraise n-o fi în această gînsă materie... Să ne amintim felul în care actorii de la *Mossoviet* au interpretat pe Goldoni, atunci cînd au reprezentat la București *Un curioso accidente* (O întâmplare îndată): ei au ținut să sublinieze spectacol anume momente, care, sigur, altădată n-au fost subliniate și au făcut-o fiindcă așa se vine unor artiști din veacul nostru, cu descriere unor artiști-cetățeni din țara sovietelor. Dar *stilul* de joc era pe linia celei mai bune tradiții goldoniene. Mai mult: ne-au lămurit, la întrebările noastre, că au ținut ca spectacolul să fie, totodată și pe cît se poate, reconstituire a spectacolului ve-

nețian de acum vreo două secole.

Asemenea concepție despre interpretarea unui clasic a transpărut cu mare limpezime și din filmele-spectacol sovietice: *Școala calomniei* de Sheridan și *Profesorul de dans* de Lope de Vega.

Așa că nu e chiar așa...

★

Cînd te duci să vezi un spectacol Molière la Teatrul nostru Național, ești îndreptățit la o exigență deosebită. E firesc să fie așa. Doar nu poți avea aceleași pretenții de la, să zicem, Teatrul de Stat din Birlad, abia înființat, cu un colectiv încă nesodat artisticeste, cu posibilități mai restrînse, cum se-ntîmplă oricărui început. Iar cînd știi că acel spectacol e alcătuit de două forțe artistice necontestate ca Sică Alexandrescu și Radu Beligan, în timp ce interpretul principal se află a fi emeritul și popularul nostru actor Gr. Vasiliu-Birlic, atunci exigența ta e liberă să ia proporții, pe mărirea acestor valori teatralicești puse în joc.

Nu mai punem la socoteală că la Teatrul Național există o tradiție în interpretarea realistă a lui Molière. Nu mai punem la socoteală că, în amintirea noastră, stăruie încă jocul unui Iancu Brezeanu ori Nicu Soreanu. Toate acestea nu sînt obligatorii. Și n-o să cerem Naționalului să-și imite fidel propriile sale spectacole vechi. Exigența noastră nu se codea să viseze chiar ceva nou, proaspăt, cu atît mai mult că spectacolul se desfășura pe scena Studioului, unde îndeobște se fac experiențe artistice.

Însă — s-o spunem fără ocolișuri — spectacolul cu *Căsătoria silită* și *Doctor fără voie*, pe prima noastră scenă, a ignorat exigența noastră îndreptățită: nu numai că nu aduce nimic nou în interpretarea lui Molière, ci, dimpotrivă, constituie — fără să se aple pe o linie tradițională sănătoasă — ceva vechi, foarte vechi, străvechi.

De la acest dublu spectacol pleci cu impresia netă (și neplăcută) că atît regizorii, cît și actorii, în majoritatea lor, au stabilit înainte de-a purcede la munca de creație că: „Avem de jucat două farse”. Firește, nu le putem atribui că s-au gîndit ca aceste farse să le joace spectatorilor, dar fiindcă la cuvîntul „farse” ei n-au adăugat de îndată adjectivul „molierești”, a ieșit pînă la urmă că în adevăr spectatorilor li le-au jucat.

Căci una e o grosolană farsă boulevardieră de Arnold și Bach, ori una de Meilhac și Halévy (chiar cu muzică de Offenbach) — și alta, e cu totul alta, o farsă, o bas-tonadă de Molière. Cît ar fi ea de farsă, cît ar fi ea de bufă, dacă o scrie Molière, nu se poate să nu conțină măcar oleacă de satiră ascuțită.

de Lascăr SEBASTIAN

Satira aceasta — cu deosebire în *Doctor fără voie* — satiră puternică ce pune la stîlpul infamiei șarlatania medicilor ignoranți, pedanți, speculanți, a fost înecatată de interpretarea lui Vasiliu-Birlic, în evoluțiile dezordonate ale brațelor sale prin văzduh, în căutarea cu orice preț și sublinierea diabolică a „efectelor” la replici, la gesturi, la mișcare. Ce șarjă, ce vinătoare după risul publicului! Văzîndu-l în acest Sganarelle pe simpaticul nostru Birlic, am tînjit nostalgic după interpretarea pe care a dat-o lui Raspliuov în *Nunta lui Krecinski*, unde s-a arătat atît de uman, atît de firesc, și unde totodată a fost hazos din plin! A ceea, în adevăr, interpretare nobilă a unui clasic! Aici — farsă, și atît!

La un moment dat, am auzit din gura lui Sganarelle-Birlic, următoarea replică: „Asta-i altă brînză”!... Ne întrebăm: Molière să fi fost acela pe care l-am văzut noi în sala Studio? Și răspundem, inspirați de Birlic: Nu, nu, aceea a fost altă...!

Știm că admirabilul nostru actor ar putea să ne întîmpine: „E vorba de farsă, frate? Este! Rîde lumea? Rîde! Ei, ce mai poțesti?” Lăsăm la o parte faptul binecunoscut că există rîs și rîs: lăsăm la o parte ideea, h... să mis’

tele, să facă publicului și educație artistică — și răspundem: *Stil*, onorabile, stil, asta poțtim!

Dar să nu fim nedrepti. În cele două farse molierești, am întîlnit și interpretări vrednice de laudă: cea a Eugeniei Popovici, plină de vervă; a Carmenei Stănescu, de-o subțire viclenie; a lui Ghibericon, care, fără să cadă în șarjă, a construit un tip; a lui Giugaru, hazos dincoace de orice exagerare; și, în sfîrșit și mai ales, a lui Ion Manu, care atît în filozoful din *Căsătoria silită*, cît și în bătrînul satean din *Doctor fără voie*, a știut să fie nu numai hotărît altceva în fiecare din cele două roluri, dar a arătat ce înseamnă arta transpunerii în rol, cînd actorul ține la așa ceva și nu se mulțumește cu o debitare superficială a textului.

Decorurile de St. Norris, învîrtite cu manivele — nucă-n perete.

★

Este, la noi, un principiu care stă-bilește, pe bună dreptate, promovarea tineretului în teatru. Sănătos principiu! Iată un tînăr regizor, Horea Popescu, care pune în scenă *Jocul dragostei și-al întâmplării* de Marivaux, cu mai multă acuratețe, cu mai multă corectitudine decît au făcut-o cu Molière alții, mai încercați în ale tehnicii teatrale.

Să nu fim greșit înțeleși! Spectacolul de la Teatrul Muncitoresc

Giulești nu este încă ceea ce ar trebui să fie. Ba e chiar departe. Abundă aici greșelile de regie și de interpretare. Abundă greșelile, dar nu vulgaritatea. Spectacolul, privit în ansamblu, are ținută. Nu e scâlămbăiat. Se simte respectul cu care ținărul regizor s-a apropiat de gingașul text al spiritualei Marivaux, cum și intenția lui fermă de-a nu scăpa nimic din sensurile și nuanțele atât de fine ale „marivodajului”. Intenția nu se realizează totdeauna, dar noi sîntem gata să ne mulțumim cu o intenție bună, care abia se realizează în parte, decît cu una rea, care se împlineste integral.

Care sînt, în fond, greșelile? Mai întîi, pare-se că regizorul a cochetat cu originalitatea cu orice preț. El a pus în mijlocul scenei, pe unde tot au actorii treabă, cogeamite scara, așa fel că gluma lui Marivaux s-ar putea intitula acum „Jocul dragostei și-al întîmplării... pe o scară”. O scară face frumos pe scenă, nu zic ba. Însă dacă la fiecare pas îmi poticnește mișcările, ori mă silește, într-o conversație, la niște atitudini strîmbe, mai bine s-o las încolo de scară. Evoluțiile pe care le fac interpreții pe trepte sînt neestetice și nu-și au nici un tîlc. Dimpotrivă: ele duc la îngreuierea respirației și a debitului.

Al doilea: voind — cum singur zice în articolul din program — „să imprimăm o volubilitate mai puțin cotidiană a actorilor”, în adevăr și din păcate, regizorul a reușit să imprime unora dintre interpreți asemenea volubilitate, încît trei sferturi din spiritualul text se duce pe apa sîmbetei. Și un text care nu se aude în sală cînd e bun produce spectatorului o stare de nervi cu totul neprietnică. Îndeosebi, ceea ce avea de spus Silvia (Alexandra Ianu-Pascu) s-a făcut foarte puțin auzit.

Al treilea: distribuția, în esența ei, ni se pare greșită. În cele două roluri de mare importanță Dorante (C. Lungeanu) și Silvia sînt distribuiți doi actori buni, dar care s-au dovedit a nu avea mai nimic comun cu rolurile. Alexandra Ianu-Pascu (care are oarecare gingășie și exuberanță) nu știm de ce — așa cum se vede și în fotografia din program — toată seara ne-a amenințat cu arătătorul mîinii drepte, în chip de: „uite ce isteată și spirituală sînt eu!” Dar, tot în program, ni se reproduc cîteva admirabile pagini din „Istoria literaturii franceze”, publicată de Academia de Științe a U.R.S.S., unde este pomenit criticul Larroumet. Ținărul regizor și ținara interpretă, pornind de la acele pagini, trebuiau să caute a cunoaște mai mult din cele scrise de criticul francez. Căci iată că Larroumet reproduce, după D'Alembert, următoarele spuse ale lui Marivaux însuși: „Actorii, în piesele mele, trebuie să nu pară niciodată că simt valoarea a ceea ce rostesc, iar în același timp spectatorii s-o simtă și s-o deslușească”. Prin urmare, nu sublinieri cu arătătorul, mai ales că nici nu prea auzim ce subliniezi dumneata.

C. Lungeanu? A jucat cu plumb pe aripi un rol care cere aripi pur și simplu.

Din aceste cauze, gluma spumoasă a lui Marivaux, care are strecurate și cîteva înțelesuri despre inegalitatea dintre clase sau, dacă vrei, despre egalitatea, de fond, care există între oameni în natură, gluma și-a pierdut spuma și înțelesurile.

★

Ajungînd la spectacolul Musset de la Teatrul Municipal, trebuie să trecem direct la *Să nu spui vorbă mare*. Căci *Un capriciu* este

fried) i-a făcut pe bună dreptate interpretului principal masca lui Musset și deși se știe că Musset a fost un pasionat, contele de Chavigny (Puiu Hulubei, pe care-l cunoaștem un frumos talent) a fost absolut absent, ca și cînd se gîndea să nu piardă tramvaiul, iar Doamna de Lery (Ioana Don, de asemenea acrită cu calități) a fost stridentă și de-o cochetărie ieftină.

Cu toate acestea, prin *Să nu spui vorbă mare* avem, în sfîrșit, de-a face cu un spectacol artistic, cu un ton și un ritm în genere juste, cu subtilitatea și eleganța pe care le cere Musset.

Doi interpreți tineri, Octavian Cotescu (Valentin) și Beatrice Biega (Cécile) aduc tineretea și lirismul vârstei și dovedesc talent. Lui Octavian Cotescu i-ar fi trebuit, credem, mai multă vervă, în prima parte a rolului, și un ton mai vivace, iar Beatricei Biega, mai multă varietate în exprimarea ingenuității. Dar și așa, ei ne fac să-i credem.

În sfîrșit, actorul de mîna întîi care-i Stefan Ciubotărașu (Van Buck) ne dăruie aici o scripitoare creație. Ce gamă diversă: indignare, bonomie, duioșie, haz autentic — și toate simplu, firesc, simțit. Asemenea unchi, parcă n-ar strica să avem și noi în familie! Stefan Ciubotărașu cunoaște subtila artă de-a juca și atunci cînd n-are replici, și asta fără să încurce sau să încalce pe parteneri.

Cutezăm totuși a crede că și spectacolul *Să nu spui vorbă mare* e departe de perfecțiune. De pildă, planul fix în care pictorul scenograf (tot W. Siegfried) a ținut să încadreze acțiunea e atît de planturos, încît, dacă privești scena dintr-o parte (cum am fost noi siliți s-o privim), nu vezi decît jumătate din actori, dacă ei joacă la „curte” ori „grădina”. Sau: indus pesemne în eroare de minciunoasa faimă după care „poetul ro-

matic” Musset a fost cu exclusivitate un „delicat” și o „mimosă feminină, regizorul alunecă cîte multe ori în siropos. Însă Musset a fost și un satiric foarte bărbătos, uneori chiar cinic, folosin fără să clipească *des mots crus* (vorbă verde, de la obraz). Sau: trece mu prea discret peste nenumărate momente de haz ale „proverbului în vreme ce Baroana de Mantel (Nelly Sterian) se află în plîrșarjă, iar Abatele (Petrică Vasilescu) este ca și cînd n-ar fi.

Obiecțiile noastre se referă, în rest, la aspecte de detaliu, ca nu încalcă valoarea în general a spectacolului.

În concluzie.

Exceptînd spectacolul Molère, care a fost unul... excepțional noi socotim că bine fac teatre noastre cînd fac apel la repertoriul clasic. Să mai amintim vr mea de tristă amintire cînd teatrele romînești se băteau după cîdoi Henry: Bataille și Bernstein ori îi localizau pe Scribe și pe Uliche cu o furie fără obiect? Să repetăm lucrurile atît de cunoscute despre valoarea educativă a clasicii, despre înțelesurile adînci și vaste ale dramaturgiei lor. Ar fi de prisos.

Dar credem nezdruincinat a necesar să amintim aici altceva că niciodată un spectacol pornit de la un text clasic nu poate fi în provizat, cu deosebire în zilele noastre, cînd improvizația e de mult aruncată peste bord, indiferent în ce domeniu ar căuta să se strecoare. Trebuie multă grijă la a căutarea distribuțiilor; multă grijă pentru scoaterea la iveală, cu mijloace artistice, a sensurilor și sociale, și psihologice ale piese multă grijă în crearea atmosferei în imprimarea stilului care se cere multă grijă, în sfîrșit, în a nu ceda în vulgar și ieftin.

fică

NE VA FI PREA TÎRZIU"

e va fi Leonide cel sublim care, la burvertească ipocrizie. Ilustrată roman a l adoles-Mirela, a e pîngă-nor pedat-troflat de

tul alimen-ază această

re pe ecran-na. Regia spe-resele plastice-anului, diri-către un joc și foarte dife-figură — de la t — captivează, coardele sufle-upport afectiv, il al să dezvolte, în didacticism, jă: cunoașterea pilului și crearea i propice dezvolt- de albia firească ții sale. Nu se trata o asemenea se răstoarne imen-aj de prejudecăți, e incompetențe care ză practica pe- n familia și școala

burgheză. Această încercare a întreprins-o filmul lui Moguy. El caracterizează moralmente, laconic și vehement, mediul social care creează și întreține drama din film, conturînd cîteva aspecte și personaje specifice: părinții Mirelei, puritani, despotici, tipici pentru fariseismul care prezidează familia burgheză. Părinții lui Franco, bonomi și prolifici, incapabili de a se apropia de sufletul copiilor lor, dintr-o pudoare greșit înțeleasă. La poli opuși al firii omeniești, aceste două categorii de familii sînt la fel de nefastare să îndrume copiii. Iar școala, dominată de precepte convenționale aplicate cu fanatism de niște pedagogi rigizi, conștințe oficial ipocrizia cultivată în familie. Copiii sînt lăsați cu lășitate în voia curiozității străzii, în voia curiozității satisfăcute — clandestin și naiv — prin broaștele ușilor sau prin contemplarea afișelor de film cu imagini lascive.

„Strada” de metropolă capitalistă întreține în imaginația copiilor — cu filme, literatură, reviste pornografice — obsesia și mirajul relațiilor între sexe. Și la întrebarea — firească în ordinea cunoașterii lumii — „Cum se nasc oamenii?”, părinții și educatorii burghezi lasă răspunsul pe seama experiențelor precoce,

hidoase pîngării ale copilului riei.

„Mîine va fi prea tîrziu” e avertismentul: mîine, acești copii pot fi definitiv pervertiți după chipul și asemănarea societății care i-a modelat.

Acestel primejii li opun filmul prezența unor pedagogi tineri, cu vederi înaintat combativ. În film, ei izbute să împiedice moartea Mirelei pe care puritanismul terorist părinților și profesorilor a înșinat-o la sinucidere. În viață însă, o asemenea intervenție nu înseamnă pentru problema tineretului mai mult decît o seamnă filantropia pentru problema somajului. Așa în rolul celor doi educatori luminați e numai să enunțe problema și să reliefeze, pr contrast, influența nefastă a educației burgheze asupra conștiinței copilului. Deși nu furnizează altă soluție decît acțiunea binefăcătoare a unor intelectuali progresiști, filmul sugerează că în lumea burgheză actuală, intelectualul luminat e totuși rîndunica cu care nu se face primăvară. Concluzia spectacolului ajunge însă mai departe: educația copiilor nu se poate face numai cu pedagogi pricepuți, ci numai prin transformarea structurilor sociale care generează putregai moral.

Anca ARGHI

DUPĂ LINȘAJ

de John STEINBECK

Ilustrații de Niki POPESCU

Marele val de emoție, agitația și urletele mulțimii încetaseră — încetul cu încetul — în parcul orașului. Un grup se mai afla încă sub ulmi, vag luminat de un felinar albastru din preajmă. O calmă oboseală pusese stăpânire asupra gloatei; unii începuseră să dispară, pe urșiș, în întuneric. Peluza parcului fusese făcută ferfeniță de picioarele lor.

Mike știa că totul se sfârșise. Era la fel de obosit ca și cum ar fi mers câteva nopți în șir fără somn, dar era o oboseală ca într-un vis, o oboseală surdă și plăcută. Își trase șapca peste ochi și se îndepărtă, dar înainte de a ieși în parc mai aruncă o ultimă privire.

În mijlocul gloatei, cineva aprinsese un ziar răsucit și îl ținea acum în sus. Văzu cum se scutură flacăra în jurul trupului despuiat și ușu care atârna de ulm. Ciudat, ce culoare roșie-cenușie capătă negrii după ce mor! Ziarul aprins lumina capetele privitorilor tăcuți, care nu-și luau ochii de la spinzurat.

Mike fu cuprins de o ușoară furie împotriva celuiia care voia să dea foc cadavrului. Și, întorcându-se către cineva care se afla alături de el, în semiobscuritate, spuse:

— N-are nici un rost!

Cel căruiia i se adresase se îndepărtă fără să răspundă.

Torța se stinse, lăsând parcul aproape complet în întuneric. Dar imediat fu aprins un alt ar, răsucit și ridicat pînă la picioarele negrii. Mike se duse lângă alt privitor, repetînd:

— N-are nici un rost. E mort acum. Nu mai simte nimic!

Celălalt răspunse bombănind, dar fără să-și dea privirea de la ziarul în flăcări:

— Ba las' că fac bine. Așa scapă statul de beltuală și nu-și mai poate băga nasul nici în hoțoman de avocat.

— Desigur, aprobă Mike, nici un hoțoman de avocat. Dar n-are nici un rost să-l ardă.

— Dar n-are nici ce să-i strice, spuse celălalt, continuînd să se uite spre flăcări.

Mike deschise larg ochii, ca să vadă cît mai multe din ceea ce se petrecea în fața lui. Se simțea încă amețit. Nu mai vedea destul de limpede să petreacă aici un lucru pe care ar fi voit să-și amintească mai tîrziu, ca să-l poată povesti altora, dar oboseala surdă părea că-i tulbură claritatea vederii. Creierul îi spunea că se petrece un fapt important și groaznic, dar ochii și simțurile nu erau de acord. Cu puțin înainte, cînd urlase împreună cu gloata și se zărise să poată să tragă și el de funie, fusese plin de avînt. Acum, însă, totul era mort, ireal. În mîna flăcării, chipurile tuturor erau parcă șterpenite și la fel de impasibile ca lemnul. Mike simțea și el această întepeneală, această calitate, în propriul lui suflet. În cele din urmă, se întoarse și ieși din parc.

În clipa în care începu să se îndepărteze de mulțime, fu cuprins de un sentiment de rece simțurătate. Mergea repede pe stradă, regretînd că nu este însoțit de cineva. Strada cea largă și pustie, goală, la fel de ireală ca și parcul. În fața și din spatele lui două șine de oțel ale tramvaielor străluciau pînă în depărtare sub razele becurilor electrice, care se reflectau în vitrinele întunecate.

Mike începu să simtă o ușoară durere în cap. Își pipăi degetele; îi dureau mușchii. În fața lui se aflau două blocuri de case și un grup de oameni. Mike se îndreptă repede într-una din case, pe o scară de beton, și se urcă pe o treaptă. Când ajunse la ușa din față, se auzi un zgomot de pași și o voce care îl chema. Mike se întoarse și văzu un bărbat în uniformă care îl conducea spre o ușă din spate. Când deschise ușa, se găsi într-o cameră mică și simplă. În mijlocul camerei se afla un bărbat în uniformă care îl conducea spre o ușă din spate. Când deschise ușa, se găsi într-o cameră mică și simplă.

În fața lui se aflau două blocuri de case și un grup de oameni. Mike se îndreptă repede într-una din case, pe o scară de beton, și se urcă pe o treaptă. Când ajunse la ușa din față, se auzi un zgomot de pași și o voce care îl chema. Mike se întoarse și văzu un bărbat în uniformă care îl conducea spre o ușă din spate. Când deschise ușa, se găsi într-o cameră mică și simplă.

și nădăjduia ca cei de acolo să nu fi fost la linșaj.

În micul său local se afla numai barmanul, un om mărunt, de vîrstă mijlocie, cu o mustață melancolică și o expresie de bătrîn șobolan, înțelept, ciufulit și sperios.

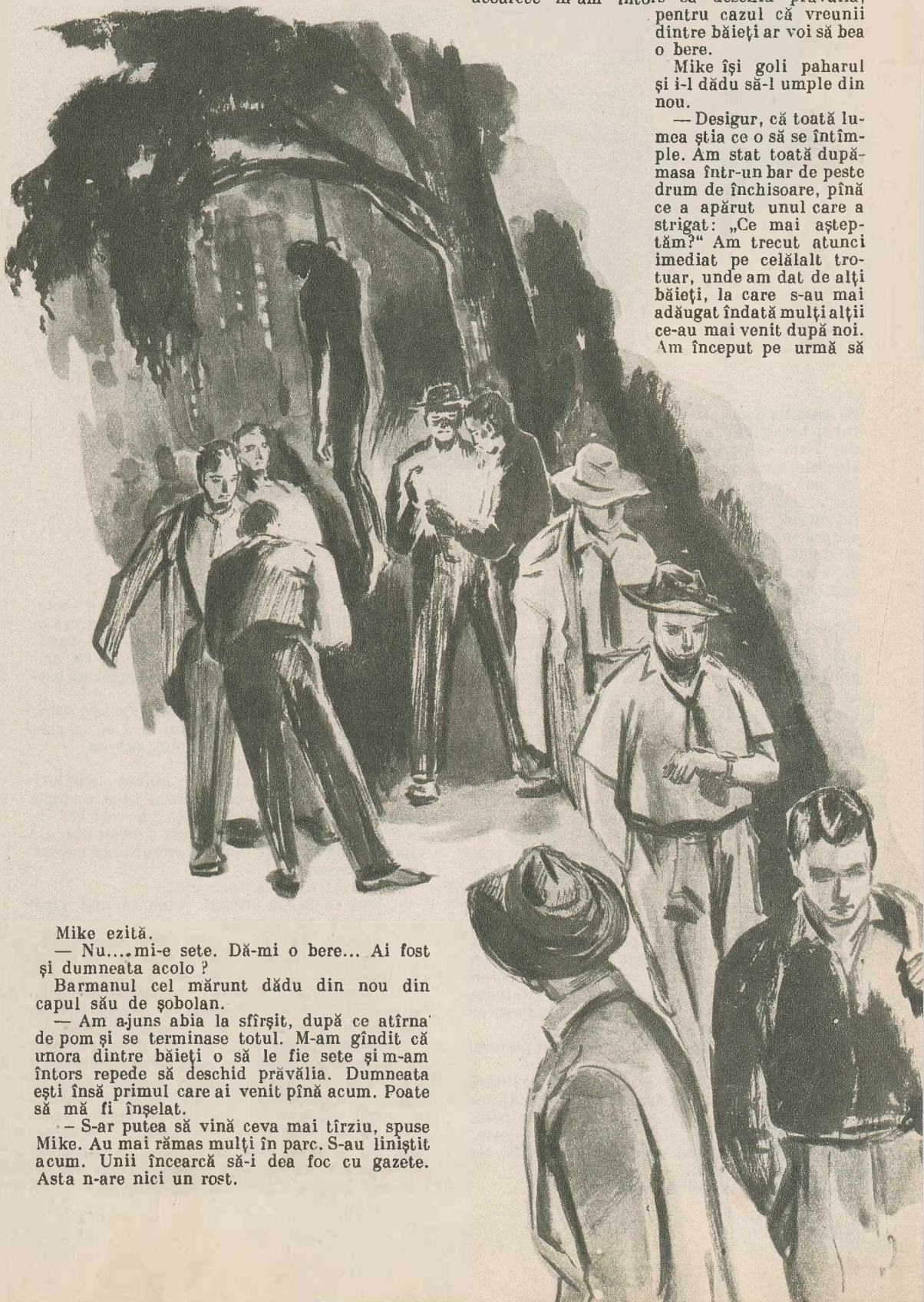
Dădu repede din cap la intrarea lui Mike, spunînd:

— Parc-ai fi un somnambul.

Mike se uită la el, fără mirare.

— Așa mă și simt: ca un somnambul.

— Pot să-ți dau un whisky, dacă vrei.

Mike ezită.

— Nu...mi-e sete. Dă-mi o bere... Ai fost și dumneata acolo?

Barmanul cel mărunt dădu din nou din capul său de șobolan.

— Am ajuns abia la sfîrșit, după ce atîrnai de pom și se terminase totul. M-am gîndit că mîncă dintr-o băieți o să le fie sete și m-am întors repede să deschid prăvălia. Dumneata ești însă primul care ai venit pînă acum. Poate să mă fi înșelat.

— S-ar putea să vină ceva mai tîrziu, spuse Mike. Au mai rămas mulți în parc. S-au liniștit acum. Unii încearcă să-i dea foc cu gazete. Asta n-are nici un rost.

— Nici un rost, spuse barmanul cel mărunt, răsucindu-și mustața subțire.

Mike fărîmă câteva boabe de sare în bere și trase o lungă înghițitură.

— Bună mai e, spuse apoi. Sînt puțin cam năuc.

Barmanul îl privi cu ochii sticloși.

— Ai fost tot timpul acolo — de la închisoare și pînă la sfîrșit?

Mike mai trase o înghițitură și apoi urmări șiragurile de băieți ce se ridicau din boabele de sare de la fundul paharului.

— De la început și pînă la sfîrșit, spuse el. Am fost printre cei dinții la închisoare și pe urmă am tras și eu de funie. Sînt clipe în care cetățenii trebuie să-și facă ei singuri dreptate. Altfel, te pomenești cu vreun hoțoman de avocat care scoate bestia, basma curată!

Capul de șobolan se agită, fără încetare, în sus și în jos.

— Ai mare dreptate, spuse el. Avocații aștia sînt mari panglicari. De bună seamă că cioroiul era pe deplin vinovat.

— Sigur! Cineva spunea c-a și mărturisit!

Capul de șobolan se aplecă peste bar.

— Cum a început, dom'le? Că eu n-am ajuns decît abia la sfîrșit și n-am stat decît o clipă, deoarece m-am întors să deschid prăvălia,

pentru cazul că vreunii dintre băieți ar voi să bea o bere.

Mike își goli paharul și i-l dădu să-l umple din nou.

— Desigur, că toată lumea știa ce o să se întîmple. Am stat toată după-masa într-un bar de peste drum de închisoare, pînă ce a apărut unul care a strigat: „Ce mai așteptăm?“ Am trecut atunci imediat pe celălalt trotuar, unde am dat de alți băieți, la care s-au mai adăugat îndată mulți alții ce-au mai venit după noi. Am început pe urmă să

Bar

strigam. A ieșit atunci șeriful și ne-a ținut un discurs, dar i-am astupat glasul cu țipetele noastre. Unul dintre noi, care avea o pușcă 22, a tras în felinare și s-a făcut întuneric. Apoi ne-am năpustit asupra porților închisorii și le-am sfărmat. Ce-ar fi câștigat șeriful dacă ar fi împușcat niște oameni cumsecade ca să salveze o bestie de cioroi?

— Mai ales tocmai acum, când se apropie alegerile, adăugă barmanul.

— Șeriful începu să strige: „Vedeți să nu greșiți, băieți. Pentru numele lui Dumnezeu, să nu luați pe altul. Cel pe care-l căutați e în celula a patra!” Era destul de jalnic, spuse Mike încet. Ceilalți deținuți erau atât de speriați! Li vedeam printre grații. N-am mai văzut în viața mea astfel de chipuri.

Barmanul își turnă, surescitat, un mic pahar de whisky și-l dădu repede pe gît.

— Cred și eu. Ia gîndește-te și dumneata, să fii condamnat la treizeci de zile și să te pomenești că dă năvală peste tine o gloată care vrea să linșeze pe unul dintre deținuți. Nu ți-ar fi și dumitale teamă să nu te înhațe, din greșală, pe dumneata?

— Asta zic și eu. Era atât de jalnic... Ei bine, am ajuns — în sfîrșit — la celula cioroiului. Stătea acolo înțepenit și cu ochii închiși, de parcă ar fi fost beat mort. Unul dintre băieți îl trînti la pămînt cu o lovitură puternică, dar cioroiul se ridică și atunci altcineva îl lovi din nou și el se prăbuși, izbindu-se cu capul de pardoseala de ciment.

Mike se aplecă peste bar, izbind cu pumnul în lemnul lustruit.

— Eu unul, cred că asta l-a dat gata. Fiindcă n-a mai făcut nici o mișcare, nici cînd am ajutat și eu la despuierea lui, nici cînd i-am prins funia de gît și l-am ridicat în sus. De asta, părerea mea e c-a dat ortul popii de cînd l-a izbit al doilea băiat.

— La urma urmei tot aia e.

— Nu, nu e tot aia. Lucrul ăsta trebuia făcut cu tot dichisul. Trebuia să simtă cum moare încetul cu încetul, nu să dea ortul popii așa deodată.

Mike băgă mîna în buzunarul pantalonilor și scoase o bucată zdrențăroasă de dimie albastră.

— E o bucată din pantalonii lui. Barmanul se aplecă peste bară și o cercetă cu privirea. Apoi îi propuse lui Mike:

— Îți dau un dolar pe ea.

— Nu ți-o dau.

— Bine, atunci îți dau doi dolari pe jumătate din ea.

Mike se uită bănuitor la el.

— Ce vrei să faci cu ea?

— Dă-mi paharul. Fac cînte cu o bere. O prind de perete și-i pun dedesubt un cartonaș. O să le facă plăcere clienților s-o vadă.

Mike tăie bucata de dimie în două, cu bri-ceagul, și primi cei doi dolari de argint ai barmanului.

— Știu pe unul care serie afișe—spuse acesta. Vine aici în fiecare zi. O să-mi facă el un cartonaș frumos, pe care să-l pun sub ea.

Se uită apoi circumspect.

— Crezi c-o să aresteze pe cineva, șeriful? Nici gînd de așa ceva. De ce să-și aprindă degeaba paie în cap? Nu uita că toți cei de astă-seară au drept de vot. Cum s-o goli parcul, vine șeriful de taie funia cioroiului și curăță imediat terenul.

Barmanul se uită spre ușă.

— Văd că m-am înșelat. Cine să mai vină să bea bere, la ora asta?

— Am s-o iau și eu spre casă. Sînt obosit.

— Dacă ai drum în jos, închid și vin și eu cu dumneata. Stau în strada a opta.

— Lîngă mine. Eu stau în strada a șasea. Ca să ajungi la d-ta, trebuie să treci prin fața casei mele. Cum de nu te-am văzut niciodată?

Barmanul spălă paharul lui Mike și apoi își scoase șorțul lung. Își puse pălăria și haina, se duse la ușă și stînsese firma de neon roșu și lumina din prăvălie. O clipă, cei doi bărbați se opriră pe trotuar, uitîndu-se înapoi spre parc. Orașul era cu desăvîrșire tăcut. Dinspre parc nu se auzea nici un zgomot. Un sergent trecea la o mică distanță de ei, îndreptîndu-și lanterna asupra vitrinelor prăvăliilor.

— Vezi? spuse Mike. Ca și cum nu s-ar întîmplat nimic.

— Să știi că dac-or fi vrut să bea bere, băieții s-or fi dus în altă parte.

— Nu ți-am zis eu? spuse Mike.

O porniră de-a lungul străzii goale și o cîntă spre miazănoapte, ieșind din cartier negustoresc.

— Numele meu e Welch, spuse barmanul. Nu sînt decît de doi ani în orașul ăsta.

Mike fu cuprins din nou de un sentiment de singurătate.

— Ciudat... spuse el, și urmă: Eu m-am născut chiar în orașul ăsta și chiar în casa care stau și acuma. Sînt însurat, dar n-ave copii. Și eu, și nevastă-mea ne-am născut chi în orașul ăsta. Toată lumea ne cunoaște.

Mai merseră o bucată de drum. Prăvălii rămăseseră de mult în urmă și strada era încă drată acum de grădini și peluze îngrijite. Fenarele proiectau pe pavaj umbra arborilor înalți. Doi cîini vagabonzi mergeau încet în preună, mirosindu-se.

— Mă întreb ce fel de om o fi fost cioroi ăla, spuse Welch încet.

— Gazetele spuneau, toate, că era o bestie. Am citit toate gazetele. Toate spuneau așa răspuse Mike, ieșind din izolarea sa.

— Da, și eu le-am citit. Am cunoscut, totu-nii cioroi foarte cumsecade.

Mike întoarse capul, adresîndu-i-se pe un protestatar:

— Și eu am cunoscut unii cioroi foarte treabă. Am lucrat alături de unii cioroi la de cumsecade ca orice alb. Dar ăia nu erau bestii!

Pentru o clipă, vehemența îl reduse la tăcere pe micul Welch. Apoi acesta întrebă:

— Nu ți-ai putut da seama ce fel de om era?

— Nu... Stătea acolo înțepenit, cu gura închisă, cu ochii strînși și cu brațele în jos, pite de trup. Și atunci unul din băieții i-a dat la cap. Eu unul cred că se dusesse pe lum ailaltă cînd l-am scos din celulă.

— Frumoase grădini. Trebuie să coste groază de bani întreținerea lor, spuse Welch. Se apropie mai mult de el, astfel încît umărul său atîngea acum brațul lui Mike. N-am făcut niciodată la un linșaj. Ce simți pe urmă?

Mike se feri de atingerea lui.

— Nu simți nimic.

Lăsă capul în jos și iuți pasul. Micul barman trebuia acum aproape să meargă în trap ca nu rămînă în urmă. Felinarele se rărise.

— Te simți parcă puțin amețit și obosit dar și foarte mulțumit. Ca și cum ai fi făcut o faptă bună — dar obosit și cam somnolent.

Mike își încetini pasul.

— Uite, e lumină în bucătărie. Aicea stă nevastă-mea mă așteaptă.

Se opri în fața căsuței sale.

Welch se opri nervos lîngă el.

— Vino la mine, oricînd vrei un pahar bere sau un whisky. Deschis pînă la miez noapții. Imi servesc bine prietenii.

Se îndepărtă apoi în grabă, ca un șol lan bătrîn.

— Noapte-bună, strigă Mike după el.

Ocoli casa și intră pe ușa din dos. Nevoasă, slabă și nevricioasă, se încălzea la gura deschisă a cuptorului de gaz. Îndreptă o privire plină de reproș spre Mike, care se opri în pragul ușii. Apoi ochii i se lărgiră și se porniră asupra obrazului lui.

— Ai fost cu o femeie, spuse ea cu o voce răgușită. Cu ce femeie ai fost?

Mike rise.

— Te crezi tare deșteaptă, ai? Tare deșteaptă... Ce te face să crezi c-am fost cu o femeie?

— Crezi că nu pot să-mi dau seama, după toată înfățișarea ta, ca-i fost cu o femeie? spuse ea pe un ton feroce.

— Bine, spuse Mike. Dacă ești așa de deșteaptă și le știi pe toate, nu-ți mai spun nimic. Așteaptă gazetele de mîine dimineată.

Văzu cum ochii ei nemulțumiți erau cuprinși de îndoială.

— Ai fost la cioroi? întrebă ea. I-au făcut lălmăie?

— Află singură, dacă ești așa de deșteaptă. Eu unul nu-ți mai spun nimic.

Traversă bucătăria și intră în baie. O oglindă atîrna de perete. Mike își scoase șorțul și se uită la obrazul său. „Zău că are dreptate! își spuse în gînd. „Parc-aș fi fost la o femeie”

Lidia Arhip și Nicolae Gugiu — doi buni colegi, studenți ai Institutului Agronomic-Craiova, Facultatea de mecanizare — au studiat la microscop structura unui oțel rapid și acum iau note asupra rezultatului obținut.

Fotografie de M. IVANCIU

„A mai înflorit o grădiniță-n București...” Dimineață de primăvară, în scuarul „Gh. Dimitrov” din Capitală.

Fotografie de A. MIHAILESCU

Trebuie să scriu reportaj

de Nicuță TĂNASE

Ilustrație de ARNO

Nu pot, domnule, să scriu reportaj! Nu pot! Taie-mă, fă-mă călă, și tot nu sînt în stare. Ne mă obliga să scriu reportaj? Nu știți? N-am avut de lucru în ziua cînd trebuia să plec la mîedoara cu treburile mele, am și pe la secția reportaj a acestei te.

— Te văd echipat. Unde pleci? — a întrebat șeful secției. Ca secție are și șef.

— La Hunedoara plec.

— La Hunedoara? Stai jos.

Am stat. Dacă mi-a spus șeful!

— Nene, ne scrii și nouă un reportaj. Un reportaj de la Hunedoara cu oameni, fontă, flăcări.

— Nu pot.

— Mori, copt, vii cu un reportaj. Poate una ca asta, să te duci acolo și să nu ne scrii ceva?

Cite ea se poate! Am fost la mîedoara, am văzut tot ce mi-a spus șeful, am venit și de scris nu pot. Ei, ce fac eu acum?

— Ne-mă să-ți povestesc ce am văzut și-ți povestesc cu dragă inimă: numai nu-mi cere reportaj. Bunavoință să scriu am și eu. Ca tot timpul numai la reportaj mi-a fost capul. Și-n Hunedoara-am purtat ca un reporter. M-am dus la Comitetul de Partid am stat cu tovarășii de acolo în corbă și le-am spus:

— Eu sînt reporter (am mințit), eu să scriu despre Hunedoara.

— Și sîntem noi contra?

— Da, cum îmi vorbește omul, vorbește și eu cu el.

— N-oți fi dumneavoastră contra, sprijin trebuie să dați unui reporter care vine de la București.

— Și de ce spui că ai nevoie, tovarășe reporter?

Nu cred că m-a luat peste picior. Delegația pe care mi-a dat-o, ei, scria că sînt reporter. Zic:

— V-aș ruga să mă puneți în contact cu un fruntaș-doi și mă curec eu... (iar am mințit).

— Hai, tovarășe reporter, să-ți cunoști cîmestîntă cu niște fruntași.

Am pornit după el. M-a dus la un panou de cînoare. Îmi zice:

— Alege-ți un fruntaș și scrie! Era un panou cu peste o sută de fruntași. Alege, dacă ești în stare!

— Ce să mai aleg! L-am luat primul de pe panou: Mîteacă, șeful brigăzii întîia, primitor la furnalul doi.

— Ai ales, tovarășe reporter?

— Am. O să scriu despre Mîteacă.

— Foarte frumos. Te duci la mîedoara și o să-l găsești. Și m-am dus la furnalul doi, că Mîteacă nu era acolo. Ca să-l găsești se poate întîmpla unui reporter. Zic unui furnalist:

— E în concediu sau ce e cu el?

— Nu e în concediu.

— Atunci de ce nu e la lucru?

— Fiîndea e în schimbul trei,

La noapte, lucrează... Dar ce aveți cu el? — mă întrebă furnalistul și se uită cu niște ochi la mine...

— Vreau să-l văd, o scurtez eu.

— Numai atîl?! Atunci se schimbă socoteala... de văzut puteți să-l vedeți... Veniți cu mine!

Face pe șmecherul, mă gîndesc eu. Dar cu mine n-o să-i meargă. Dacă nu-i aici, cum o să mi-l arate? Totuși, furnalistul parea om serios. M-am luat după el. Eram și curios. S-a oprit în fața unei gazete de perete.

— Asta-i Mîteacă Ilie — mi-arată el poza și pleacă.

Ce mare ispravă face asta de o fotografiat peste tot? m-am întrebat eu și m-am uitat mai bine la poza: un ținc... credeți-mă, un ținc de vreo douăzeci și ceva de ani. Nici nu i-au dat tulleiele.

Obosit de drum eram, dar noaptea tot m-am dus la furnalul doi. Mă băgase la ideea Mîteacă asta... să

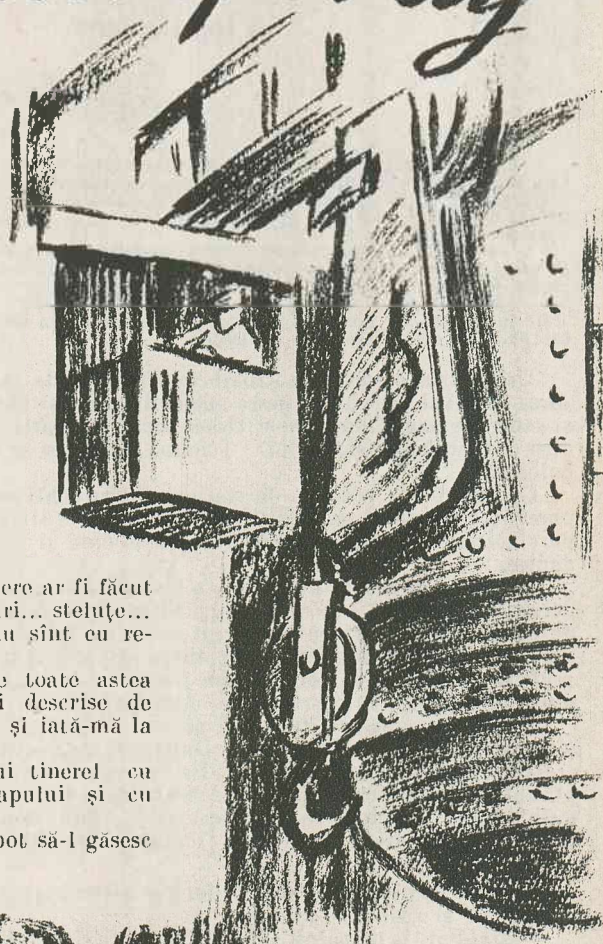
lumini. Dacă se întîmpla să treacă vreun avion în noaptea aia pe deasupra uzinei, mai mult ca sigur că aviatorul ar fi întors avionul de-a-doasele... L-ar fi derutat atîtea steluțe și-ar fi crezut că-i cerul rasturnat.

Ehe, ce mai descriere ar fi făcut un reporter!... Flăcări... steluțe... șarje... Ah, de ce nu sînt eu reporter?!

Am trecut printre toate acestea care ar fi putut fi descrise de către un reporter — și iată-mă la gura furnalului doi.

M-am adresat unui tinerel cu bască pe vîrfurile capului și cu ochelari pe frunte.

— Meștere, unde pot să-l găsesc pe Mîteacă Ilie?

— Da' ce ai cu el? mă întrebă.

— Am eu ce am cu el. Care e?

— Păi, eu sînt.

Nu v-am spus? Un ținc. Și încă în fotografie părea puțin mai bătrîn. Serie, dacă ești în stare, un reportaj despre un ținc!

— Mai e vreunul Mîteacă Ilie pe aici?

Țincul își ridică ochelarii de protecție mai pe frunte și-mi zice:

— Eu cred că nu. Dar... dumneata cine ești?

Pînă nu i-am arătat ordinul de serviciu și permisul de intrare în uzină, n-a stat de vorbă cu mine.

Zic:

— Cînd descarci?

Mă pricep și eu puțin la cuptoare înalte.

— Peste o jumătate de oră.

— Păi, nu începi perforarea știucului?

Zic:

— Văd că te pricepi! De unde știi?

— Păi... eu sînt reporter vechi. Ce era să-i spun? De fapt toată povestea asta o știu din tehnologie.

— Mai e o jumătate de oră și nu începi să spargi cu ranga? — fac eu pe atotștiitorul.

Dumneavoastră nu știți. Trebuie să spargă știucul, adică un fel de cep care se face la furnal.

— Ei, după cite văd, nu ești un reporter bun.

— Ia te uită! Cunoaște la oameni țincul. Îl întreb:

— De ce nu sînt reporter bun?

fie el chiar așa de...? Tît, ce grozavă e uzina, noaptea! Imaginați-vă: o noapte neagră tucii (Hunedoreni spun în loc de tucii, fontă); dar nu e poezie să spui o noapte neagră fontă! Așa e? În noaptea aceea neagră tucii, mii, milioane, (ca scriitor am voie să exagerez) sute de milioane de steluțe și

Lăutarul

de Maria ARSENE

Lui Pablo Casals, în amintirea cenușii
săi sfârșit de octombrie, din Giurgiu anul
1938.

În 1938 celebrul violoncelist spaniol Pablo Casals a făcut o scurtă vizită în țara noastră. El a dat câteva concerte la Ateneu, bucurându-se de un mare succes. La plecarea, spre sfârșitul lunii octombrie, autoritățile „competente” i-au creat din ordin, dificultăți, încercând să-l șicaneze și să-i întîrzie plecarea în Bulgaria, unde avea programate alte concerte.

Motivul? Marele violoncelist declarase presei din București că onorariile ce le va primi sînt destinate cumpărării de lapte condensat, din Elveția, pentru copilii Madridului asediat de franchiști.

Pablo Casals nu s-a mai întors în patria sa. El a rămas în Franța și locuiește în Prades. De curînd a împlinit 80 de ani și, în ciuda vîrstei, continuă să compună, să concerteze și să dirijeze.

Urît și trist e portul în octombrie. Ploaia cade fără măsură peste clădirea vămii și căpitaniei, peste magaziile joase și lunguiețe, peste ueriile și samarele hamalilor care-și tîrăsc bocancii spârți, picioarele goale, în clisa ce le chiftește sub tălpi. Toamna, Dunărea se umflă și își schimbă culoarea...

Călătorul era potrivit de statură. Avea ochii mari, visători, pielea obrazului rumonită și, deși firele cărunte de la tîmple arătau că trecuse de cincizeci de ani, mișcările lui armonioase și întreața-i înfățișare îi dădeau un aer de tinerete.

Stătea pe bancheta de lemn, cu spatele rezemat de peretele debarcaderului, cu o mîină petrecută după gîtul violoncelului, învelit în haină de pînză cenușie. Privea la fluviul ce-și tîra grăbit și bolborosind apele murdare, la vasul de poștă care trebuia să-l treacă în Bulgaria, dar mai mult la șirul lung de cărători, pe jumătate dezbrăcați, care duceau pe samar lăzi grele, baloturi uriașe, coșuri cu cărbuni...

Spre prînz, au suit cîțiva inși pe vas. Vaporașul s-a depărtat de mal și a pornit-o duduind în amontă. După trei ore, s-a întors cu alți călători.

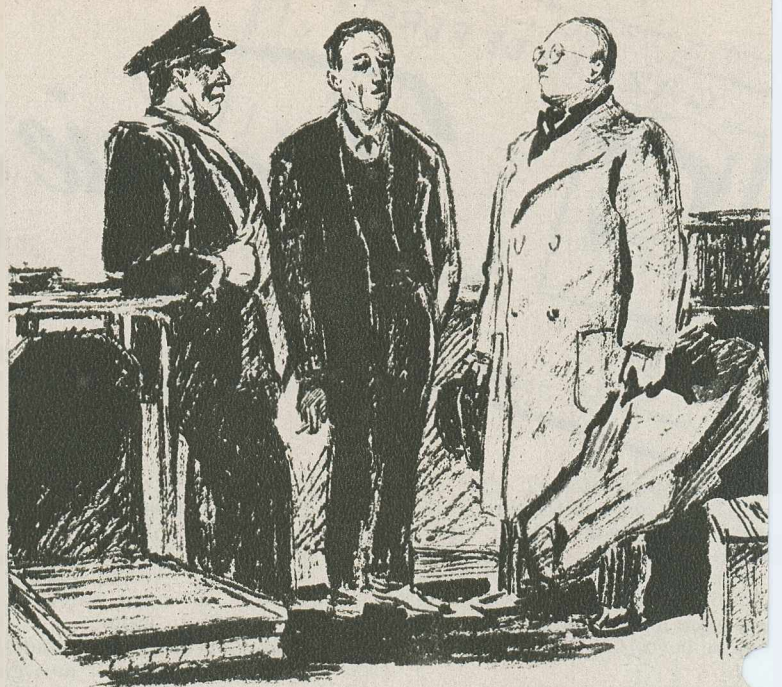
Pasagerul cu violoncel aștepta. De cîteva ori, s-a ridicat de pe banchetă, plimbîndu-se cu instrumentul în brațe, de la un capăt la celălalt al peronului. După un timp se reaseza tăcut, fără semn de nerăbdare. Și iarăși examina atent hamalii ce trudeau fără istov.

Domnul comisar-șef Pandele întinse alene brațul spre telefon. Ridică receptorul și răspunde plictisit:

— Da. Poliția portului... Cine? Siguranța Generală? (a sărit în picioare, luînd o poziție cuvințioasă). Am înțeles, dom' inspector! Spaniolu' e încă aici. Nu. N-a plecat. Cum eram să-i dau drumul fără să mai întreb o dată și s-aștept ordinul dumneavoastră? Am înțeles, să trăiți! Pașaportul e la mine... Se face, să trăiți dom'inspector, se face!

La dana petroliferă se măsură pescajul celui de al cincilea tanc, încărcat cu țitei pentru export. Pe puntea de fier a vasului olandez, munca încetase pentru cîteva minute. Hamalii se risipiră.

Dumitru își frecă cu dosul palmei ochii arși de gazele care usturau.

Apoi, se apropie de pompa trei, unde lucra Ilie Stan zis și Promoro (Pentru că albise, dintr-o bătaie, la 20 de ani). Ilie se ștergea cu un ghem de hîrtie pe mîini și pe față, de mîzga neagră și grasă a țiteiului.

— Măi Ilie, auzi tu?

Ilie tresări. Înțelese că Dumitru vrea să-i spună iarăși un lucru taină. Nu-i răspunde, ci făcu doar un semn cu capul. Ascultă atît

— E la debarcader unu'... Unu' din Spania... Dar nu din ăia... ăilalți...

— Așa. Și... Ne-a adus ceva ... Materiale?

— Tît. Nu-i vorba de asta. Alta-i socoteala. Îi face mizerie comisa șef. Tîlharul nu vrea să-i dea drumul...

De la pupă, glasul manipulantului Ghizdărescu izbucni iritat:

— Lasă taifasul! Lasă-l și treci la pompă că acu' intri părtaș la stal și iei de pe jos la plată... Pompa patru și trei, cala douaaa! Drumuu!

Ilie mai încercă o dată.

— Nu ne-a adus nimic?

Dumitru îi răspunde scurt printre buze:

— Ți-am spus că nu-i ce crezi... E doar dintr-ai noștri și trebuie ajutam...

Ca să poată „explica” situația, comisarul ceru la telefon șeful vămii să-i trimită un funcționar care știe francezește.

„Explicația” a avut loc tîrziu, la orele șase după-amiază, cînd vasu poștă și pasageri plecase spre Bulgaria în ultima cursă din ziua acea

— O mică încercătură, zise comisarul, șiret, către tîlmaci. Îi li, viza legației pentru înapoiere în Spania.

I s-a tradus.

— Dacă erai, atunci știai că perforarea șticului nu se mai face de cîțiva ani cu ranga... Ia uite ici! Și Mîtcă Ilie încalce pe un aparat, un fel de pistol pneumatic, apăsă pe un buton și perforatorul începe să facă un zgomot de ziceai că e un compresor cu zece de cai putere. Apoi, a descălcat de pe perforatorul automat, care cred că înlocuiește munca grea de perforare cu ranga.

— Ei, ce ai vrea să știi? mă întrebă Mîtcă.

— Ceva despre dumneata.

— Am 22 de ani, sînt din comuna Alunu-Pitești, mă cheamă Mîtcă Ilie și sînt prim-topitor!

Na! Scrie reportaj din datele astea dacă poți!

— Și înainte de a fi prim-topitor, ce-ai fost?

— Văcar.

Am scos carnetul, la fel ca un reporter.

— Glumești?!

— E, glumesc! Cunoști raionul Horezu?...

— Se poate să nu-l cunoască un reporter?

— Pe dealul Brînzaru, am păscut

vacile chiaburului Predoiu. Am fost slugă la el.

După ce mi-a mai povestit cum a pierdut el o vacă și cum a mîncat bătaie de la Predoiu, s-a uitat la manometrul de temperatură, la rină și a strigat:

— Descărcăm!

Și-a plecat de lingă mine.

Parcă nici nu venise un reporter de la București să stea de vorbă cu el! S-a dus jos la oala de descărcare. Nu știu de ce tot țipa la un om cu căciula și cu pufoaică (un reporter ar fi știut de ce țipă). Mîtcă era nemulțumit de ceva. A venit sus, a meșterit ceva la gura furnalului și după cîteva minute fonta șerpuia pe rină. Se tîra ca un șarpe pînă la o oală uriașă agățată de o locomotivă. Căldura dogorea. Steluțele săreau ca niște artificii.

Doamne, să fi fost acolo un reporter!...

Mîtcă se uita pe linie în sus.

— Hei, ce se aude? Vine oala ailaltă?

Oala în care dăduse drumul la fontă era aproape plină... Pesemne că-i mai trebuia o oală și

nu venea. Ce era de făcut? Eu, habar n-aveam... Cred că nici un reporter bun nu ar fi știut ce să facă.

Georgescu, asta-i ajutorul lui, s-a uitat la Mîtcă.

— Ce facem? Îi dăm drumul la fontă jos?

A început să devină interesant. Ce se va întîmpla? Ce-o să facă Mîtcă Ilie? O să lase el să se risipească atîtea tone de fontă?

Îl urmăream. A mai țipat o dată la nu știu cine, a zis ceva de C. F. U. (Căile Ferate Uzinale); cred că nici un reporter nu v-ar fi lămurit ce a spus Mîtcă de C. F. U.

— Găta! Oala e plină! am auzit o voce de jos.

Mîtcă și-a tras bascul pe ochi, și-a aranjat ochelarii, și-a tras pe mîini mînușile de azbest și cu aparatul automat de astupat șticul s-a îndreptat spre gura furnalului care scuipa fonta incandescentă. După cîteva minute, n-am mai văzut nici aparat, nici pe Mîtcă Ilie. O pădure deasă de steluțe și de flăcări îl înghițise.

M-am depărtat. Un fum încăcios îți oprea respirația. Căldura dogorea. Încet, încet, pădurea de

steluțe a început să se ră

Mîtcă Ilie astupase șticu vase tonele de fontă. Și mînușile, ochelarii, s-a s puțin, i-a spus ceva lui Geo și pe urmă a venit la mîi

— Ei, acum putem sta de tovarășe reporter.

— Ai spus ceva, tovarășe

— Acum putem sta de v Cum spuneam, după ce m-a Predoiu — asta era în 1947 fugit din sat și am venit Huncdoara să mă angajeze. Dar nu m-a primit. Aveam 13 ani.

— Și ce-ai făcut?

— De toate. Am lucrat la și cînd am împlinit anii, am la depoul de locomotive Simeria, unde am lucrat p 1952. Din anul 1952, sînt la că astea mi-au plăcut. Sînt p pitor. Tovarășe reporter, scrie Am scris.

— Și-ți place ție așa de munca de furnalist?

— De ce mă iei cu „ție”. Oa că sînt un fite cine? Am do zece costume de haine, dint patru de camgarn.

— Am viza legației spaniole din București — răspuse calm călătorul.

— Este semnată, vă rog observați — replică omul cu violoncel.

Comisarul cercetă pașaportul.

— Într-adevăr există o semnătură. Dar nu-i a ministrului Spaniei în România, ci a cuiva, a unuia care... Mă rog, nu-i în regulă și e indescifabilă... Ce mai, n-am orbul găinilor!

Pasagerul protestă:

— Da, exact. Are viza. Dar nu-i semnată.

— Este semnată de ministrul Republicii Spaniole.

— Di Prat y Soutzo)?

— Nu. Del Vayo este reprezentantul țării mele în România.

— Credeți?

De data aceasta călătorul se roși la obraji, trădând semne de enervare.

— Îmi permit să vă reamintesc că nu Franco reprezintă...

Traducerea răspunsului a fost înjumătățită și stilcită de funcționarul amal. Comisarul a înțeles mai mulți din mimică ce gândea călătorul.

A rinjit și, înălțându-și a falsă neputință a umerii, a indicat cu un gest ag, cheiul, debarcaderul, băncuța de lemn...

— Am comunicat la București. Aștept răspuns. Până atunci...

„Permisivitatea“ de a ieși din țară prin punctul de frontieră i s-a comunicat pasagerului, abia a doua zi. Cu o jumătate de oră înaintea plecării sale. Comisarul din port a făcut tot ce s-a putut pentru ca Direcția Generală a Siguranței să poată „răspunde“ telefonului Ministerului Interne, solicitat la rândul lui de așa-zisul ambasador al lui Franco.

Dar Băzdorcea, șeful siguranței din orașelul aflat pe marginea Dunării, a primit doar cu o întârziere de trei ore, prețioasă informație că cetățeanul suspect și spaniol a fost găzduit peste noapte în uclioara Urucului, la trei Alexe, ajutor de declarant vamal în port.

Nota informativă și confidențială mai arăta că în seara aceea au fost alți hamali din port, acasă la Alexe, unde au înjurat „M. S. monarhia onor guvernul, după care au ascultat cîntece străine și comuniste dintr-o oară cu vine groase...”

Arestarea lui Alexe s-a hotărît chiar pentru seara aceea.

Ceasul căpitaniei arată că-s orele patru și cinci minute. Vameșul și bcomisarul de serviciu fac pasagerului scundac și cu ochelari, ultimul control al actelor și ultima revizie a bagajului.

Vameșul își desfășoară cu emfază cunoștințele:

— Otres suspect interdit avez vous în valize?

— Non.

— Ce este în sacul ăsta de pînză?

— Un violoncel.

— Lăutar?

Călătorul a înțeles fără intermediul tălmăciului, căci i s-a tradus în semne: vameșul își plimba ca un ferăstrău mîna dreaptă pînă cot, peste brațul stîng, întins.

— Oui. Musicien.

Capacul valizei s-a închis cu un pocnet sec peste rufăria brutal scotoasă. S-a apropiat subcomisarul. A mai cercetat o dată cu luare aminte analmentele din pașaport, a strîmbat din nas și s-a adresat direct:

— De ce ai cîntat în București, ai?

Funcționarul vămii încercă să fie spiritual, dar nu reuși decît să spundă mojić:

— Așa de locație ce se plătește pentru întârzierea încărcării sau descărcării vaselor. În perioada războiului civil, Spania avea la București două reprezentanțe diplomatice: una republicană și alta franchistă.

nu mai spune! (Parcă mă a pe mine cele douăsprezece ale lui. Poate pe rter, da.) — Și ia spune „dumitale“ așa de mult sta de furnalist?

n ce crezi dumneata, dacă plăcea o învățam?... M-a vineva să o învăț? Nimeni! zicit un șuierat de locomotivă cu fontă, trasă de locomotivă argă la atelier. În noaptea ca un licurici uriaș. luat-o ca un reporter...

Ilie și-a trecut pe răboj e de fontă. M-a luat de m-a tras la un dulap. În iste, erau probele de metal. oba, niște cărți.

țile sînt ale dumitale?

ale mele! — a tușit în-Ale lui Georgescu sînt... Ia ! (Mi-a arătat proba și a vorba. Am înțeles la fel ca ter bătrîn că nu-i prea citească. Și asta nu e

zada mea dă cea mai bună crie acolo, nu ca să-mi gada, ci ca să citească ile celelalte, să dea și

ele fontă d-asta și tot atît de multă, ca brigada mea. Scrie!

— Am scris. Ești înșurat? m-am pomenit că-l întreb.

— Nu!

— Părinți ai?

— Numai mamă. La țară.

— Ea știe că fiu-su e prim-topitor?

— Știe. Că i-am scris și-mi scrie și ea mereu. Și astă-seară am primit o poștală. Uite-o!

Mi-a dat cartea poștală și a plecat să controleze temperatura și gurile de vînt. Mi-am aruncat ochii pe cartea poștală. Știu că nu-i frumos, dar m-am uitat. O mîna neobișnuită cu scrisul, care cu siguranță învățase slovele nu de multă vreme, scrisese: „Dragul meu Ilie, eu sînt bine, dar am fost puțințel bolnavă. Am primit banii care mi-ai trimis, dar mi-a oprit poștarul 5 lei din ei, nu știu pentru ce. Am auzit, dragul mamei Ilie, că tu acolo lucrezi cu foc, să ai grijă, maică, să nu te frigi. Să ai grijă, maică.”

Cevasăzică o mamă!

Ei, ce ziceți? Ce-ar fi scos un reporter din materialul ăsta!

— Ca să cumpere lapte condensat pentru copiii din Madridul asediat... A scris ieri într-un ziar de-al lor. Nu-i așa, meștere?

Călătorul îl fixă curios. Îi părea ca o insectă ciudată.

Subcomisarul rîse zgomotos. Apoi, încruntat:

— I-ai controlat serios bagajul!

— N-avea grijă, l-am scuturat în lege!

A mai fluierat o dată sirena vaporului, iar bărbosul căpitan de zeamă dulce, Vanghele, a strigat de la cîrmă:

— Plocăm! Dați-i zor!

— Semnează!

Pasagerul își recapătă, în sfîrșit, pașaportul. Il vîrî în buzunarul paltonului. Trecu violoncelul în brațul stîng și, din penița boantă oferită de vameș, zvîrli un pumn de litere în josul formularului: Pablo Casals.

Vasul se dezlipi fără durere de chei, alunecă pe lîngă digul de piatră și lăsînd în urmă debarcaderul pustiu, se-ndreptă spre larg.

De pe punte, spaniolul cu violoncel putu să vadă cum, ascunși după vagoane și movile de cărbuni, mai mulți hamali îl salută.

Răspuse la fel, ridicînd pumnul stîng în sus.

Șantier plastic

Am pornit să vizitez un pictor și am nimerit la doi graficieni... Maestrul Octavian Angheluță și-a trădat vremele specialitatea plastică și (după confidențele făcute nouă) contaminat de pasiunea pentru gravură a soției sale, Corina Beiu Angheluță, a început să zgîrie cu acul, plăcile de aramă. Vizitatorilor inopinați și cam inoportuni în atelierul lor, li se cere destul de puțină fantezie pentru a se crede într-un medieval laborator de alchimisti: flăcările, fumul, fascia de luminări aprinse, bronzul supus purificării focului după un ciudat ritual, creează o atmosferă ce incită imaginația. Corina Beiu Angheluță are însă grijă să ți-o răcoarească, explicîndu-ți nevinovatul proces de pregătire a plăcilor pentru gravură, alți de spectaculos în ochii reporterului...

Tot de la ea, am aflat și cheia cu care poți deschide inima maestrului: să-i amintești de Hunedoara și de palpitanul material de viață, pe care cetatea metalului îl oferă.

Gravura, ale cărei prime linii le copiu de pe compoziția în laviu, surprinde tocmai o astfel de scenă de muncă: la cuptorul electric, doi oșelari privesc, într-o încordare în care efortul cerebral primează, clocotul șarjei. Pentru a grava scena, pictorul a făcut nenumărate studii de chipuri, de mișcare, care, prinse în pioaneze în fața mesei, așteptau acum să fie sintetizate într-o imagine unică și puternică.

Alte câteva desene urmau să fie gravate pe aramă: portrete de țărani, un peisaj, portretul lui Arăpila Goleșcu. Acestea ocupă întreg timpul pictorului Angheluță, pînă la deschiderea expoziției de grafică.

Ne-a încîntat compoziția pe care o finisa în aramă Corina Beiu Angheluță: un grup de fete tinere s-au strîns după terminarea lucrului și citesc articolul de ziar în care sînt, desigur, elogiate. Chiar de pe placă poți sezisa individualitatea pregnantă a fiecărui personaj, spontaneitatea liniilor, dinamismul compozițiilor. Și te bucuri la gîndul că datorită specificului gravurii, lucrarea aceasta va putea intra, absolut originală, în atîtea case...

Fumegă Semetul

— povestire științifico-fantastică —

de N. TOPOR
meteorolog

(Urmare din numărul trecut)

— Da... Apoi se produce năvălirea aerului vecin și se creează un turbion¹⁾ uriaș, care, datorită rotației pământului, se mișcă în spirală, în sensul acelor de ceasornic, spre mijlocul țării. Ajungând în depresiunea astfel creată artificial, aerul vecin se răcește. El își condensează vaporii de apă în jurul numeroșilor ioni, formați în imense cantități de particulele alfa²⁾ emise de plajele de uraniu ce se găsesc în subsolul Semetului. Și prin această condensare în jurul ionilor, iată născute picăturile de ploaie, norii...

Îl priveșc în tăcere. Prin minte, mi se fugăresc zeci de gânduri și întrebări.

— Dar, spuneți-mi, vă rog, tovarășe director: ce faceți atunci când aerul nu e suficient de umed? Cum procedați pentru a-i aduce umezeala la saturație, în vederea condensării?

— Simplu... Îl răcim și, pentru aceasta, punem în funcțiune marele turn de pe Copcea,

¹⁾ Vîrtej
²⁾ Se știe că aceste particule au o viteză de 15.000-20.000 km/sec și că, în drumul lor prin aer, ele tulbură atomii pe care-i întâlnesc, luându-le din electroni și transformându-i astfel în ioni. În cazul în speță, la ionizarea aerului mai contribuie, în afară de particulele alfa emanate de zăcămintele subterane de uraniu, și numeroasele cascade ce pulverizează apa, fenomen ce duce la ionizări prin cunoscutul „efect Lenard“ (n. r.)

care pulverizează aer lichid pînă la foarte mari distanțe. Aerul se răcește considerabil și provoacă condensarea instantanee a vaporilor de apă. Norii, o dată formați, intră în mișcarea circulară a depresiunii barometrice, a cărei rază este de peste 2.000 km, astfel că întreg teritoriul țării este acoperit. Ei coboară treptat, acoperind munții în ceață, apoi trec sub nivelul crestei, lăsînd virfurile munților ca niște insule izolate într-o mare de zăpadă.

Închid o clipă ochii în soarele acela puternic, căutînd să-mi reprezint mental imaginea descrisă.

— Trebuie să fie un spectacol unic — șoptesc.

Apoi, revenindu-mi^{*} din reverie, îl întreb:

— Dar cînd aflați din comunicările de jos că norii nu se resorb în ploaie? Ce faceți atunci?

— Păcat că ați picat la noi în perioada „A“... — ?

— Da, e de așteptat să nu cunoașteți nomenclaturile noastre — se scuza Ceață. Prin „A“, înțelegem timp frumos, cer senin, cu unele fenomene de secetă...

Priveșc în jurul meu, în sus, la soarele arzător.

— Dacă veneați în perioada „D“, cu vreme ploioasă, puteați să vedeți singur cum procedăm la realizarea ei...

— Cum adică? — întreb deodată, de parcă

cipitați. Ploaia cade imediat.

Îmi aprind o țigară și caut să-mi amintesc formulele preconizate de mine, în această recție, în tomul 21 al lucrării mele.

— Totuși — revin într-un târziu — nu putîmpinge prea departe răcirea norilor...

— Evident că nu. Vara calculăm ca zi grade să nu coboare sub 3000 metri și ca mîr 10 grade să nu treacă sub 5000 m înălțime Păi, alt fel, ne-ar lua lumea la bătaie, cîdăm grindină sau zăpadă în timpul ștrancului...

Ce idee nostimă!... Hotărît lucru, acest Ce are mult umor...

— Da — spun înviorat de rîs — mi-ați latat procedul pentru provocarea ploii generale. Dar spuneți-mi: aveți vreo metodă pentru ploii locale sau regionale?... Sînt foarte necesare, cred că știți... — închei, amintindu-mi că, în lucrarea mea, am consacrat patru volume acestei probleme.

— Desigur, că știm și tocmai de aceea ne străduim să găsim o tehnică și în această direcție. Folosim fie norii formați aici, în masiv, c este cel mai mare laborator natural de formare a norilor, fie creînd condiții de formare acestora în regiunea respectivă. Cum?

— Da, cum? — întreb, nerăbdător să-mi rific formulele proprii.

— Ei bine, de cu seară măsuram liniile

acum aș fi sosit dintr-un voiaj, de pe Marte. Vre să spuneți că... adică, laboratoarele dv. au și i trat în funcțiune?

— Dar, desigur — spune doctorul, vizibil amuzat de surpriza mea tardivă. Laboratoarele au început să funcționeze practic acum o lună și jumătate. Nu v-au frapat persistența și invariabilitatea vremii acesteia din ultima perioadă?

În ce situație sînt pus?... Ce să-i spun? (am stat înfundat în birou cu jaluzelele trase?)

— Să vedeți — răspund cu un glas pe care mi-l recunosc. În ultimă vreme, n-am fost țară... Am făcut o mică excursie pe Himalaia...

— Aha... Ei, da, m-am întrebat ce facem în perioada „D“, atunci cînd norii nu se resorb în ploaie?...

— Exact...

— Și atunci e simplu, punem în funcțiune turnul de pe Copcea. Pe turnurile sale cu aer comprimat la mii de atmosfere, el împrăștie aer lichid în toate direcții sau numai în sectorul care norii nu se lasă p-

VĂ AMINTIȚI DE „AIDA“?

Ați văzut vreodată un elefant bărbierind un om? Răspuns afirmativ puteți da numai dacă ați vizionat filmul „Un om teribil“ cu Kálmán Latabár. Vă amintiți, desigur, de „Aida“? De elefantul Aida care-l secunda pe celebrul comic maghiar în afte scene, pline de haz. În ultimele luni, elefantul Aida a constituit un număr de atrac-

ție și la noi în țară. A fost adus de artiștii Circului Mare din Budapesta în turneu la Cluj, Sibiu, Orășul Stalin și Timișoara.

Dresorul său, Istvan Kristof, ne-a prezentat biografia elefantului: vîrsta, 22 ani, născut în grădina zoologică din Hamburg, greutate, 3.600 kilograme. În-sușiri: cîntă din armonică de gură (cu trompa), băr-

bierește nu numai pe Kálmán, ci pe oricine, și știe să numere. Cereții Aidei să numere. De exemplu, pînă la 25. De douăzeci și cinci de ori va lovi cu trompa. Nu greșește.

Un spectator se minunează:

— Inteligent elefant; nu-mă ră mai bine ca feciorul meu din clasa două!...

— Te înșeli; e doar bine

dresat — se amestecă vorbă un actor de circ. Aida numără, ci dresor și dacă dresorul nu face un semn discret c să-l oprească, elefantul putea lovi cu trompa (ar, măra) pînă la un milic Viitorul „turneu“ al dei este rezervat cirrilor de stat din Ce slovacia.

F.

rent în regiunea ce solicită ploaia, fie cu ajutorul baloanelor sondă, fie direct, prin meteorologii ce zboară cu microhelicopterele, pe re poate le-ați văzut zburînd, atunci cînd i venit. Apoi, perpendicular pe linia acestor renți...

— Pe izohipse...

— Da, perpendicular pe izohipse, aruncăm, tre 6-3 km înălțime, un covor de mici proiectile de aer lichid, cu circa 60-80 km înaintea giunii.

Ascult cu cea mai mare atenție, dar și cu o ringere de inimă: tehnica preconizată de mine mult mai greoaie, mai costisitoare...

— În ziua următoare — urmează Ceată, nu ră o oarecare mindrie în glas — aerul prentă, în zona respectivă, o mare instabilitate, călzit de sol, el urcă în altitudine, unde se cește mult, mai mult decît normal, formînd ri mari în formă de munți de zăpadă. Și tătenii din regiune se trezesc din senin cu oi mari și de scurtă durată. De scurtă durată, ntru că norii dispar deîndată ce trec într-onă cu aer cald în altitudine...

Da, categoric, procedeul lor este infinit superior, „Munca în colectiv, tată“ — aud parcă cea astronautului meu și mă încrunt. Il treb din nou dacă nu-i răpesc timp prea

Nu, acum, în perioada „A“, nu sînt prea apat. Vremea frumoasă e mult mai ușor de alizat și de întreținut decît ploile... O realiză automat marel turn proiector de pe pcea. Aerul lichid din bazinul central e varizat treptat, decomprimat și, după ce e înlzit puternic, e aruncat în altitudine. În eva ore, miliarde și miliarde de metri cubi aer formează deasupra țării o îngrămădire aer cald, un anticiclon de altitudine, care seninează imediat cerul, oprind formarea or nori sau persistența lor în înălțime.

— Interesant — spun eu, nu fără să-mi dau ma că am gîndit mai mult decît am spus. Vasăzică un anticiclon... În cazul ăsta, ul circulă invers decît în depresiune: din utru spre exteriorul țării, iar sensul de mișca-e și el invers acelor de ceasornic...

Doctorul se pare însă că nu-mi ascultă soco-ile făcute cu glas tare. Se gîndește și apoi, itr-o dorință de a nu scăpa nimic, îmi spune: — Cînd avem de distrus un nor purtător de ndină, atunci facem să explodeze în el un oiectil atomic. Prin căldura degajată, în eva minute se evaporă tot norul... Il „is-ăvește“, cum spune atomistul nostru, docto- risonianu...

— Proape că nu iau seama la gluma făcută; pus acum o problemă care mă interesează cel mai înalt grad: energia atomică în me- rologie — problemă pe care am tratat-o la mai înalt nivel teoretic în lucrare.

— Vasăzică, în privința utilizării energiei omice, ați trecut de stadiul teoretic...

— Da... o utilizăm din plin. Avem instalate i multe pile atomice care, prin fisiunea³⁾ aniului, dau o mare cantitate de căldură. folosim în obținerea energiei electrice și canice necesare. În pile ardem numai Uraniu 5. El ne furnizează mari cantități de frag- ente de fisiune, care constituie un prețios iduu radioactiv, precum și mari cantități Plutoniu, pe care le consumăm din nou.

— Dar ce utilizați pentru lichefierea aerului cele zece mari tuburi aspiratoare de care -ați vorbit?

— Mari compresoare cu detente model Linde vine prompt răspunsul.

Apoi dr. Ceată urmează:

— Scopul principal al instalațiilor noastre, dați seama, e cel meteorologic. Avem însă, multe ori, un excedent de aer lichid, pe re îl expedim, ca atare, în butelii. Alteori, in distilare fracționată, separăm din el oxinul, azotul și gazele rare, ca argonul, neol, xenonul... Oxigenul e utilizat pentru pro- cerea de temperaturi înalte; azotul, ca

îngrășămint pentru gospodăriile colective; iar gazele rare, în becurile de reclamă luminoase, ca să vă atragă pe dumneavoastră la cinema- tografe...

— Da... — tușesc încurcat și mă gîndesc: „De-ar fi nevastă-mea aici, i-ar spune ea de cîte ori am dus-o, în ultimii ani, la cinema “...

— În ce privește aerul lichid — continuă Ceată — în parte îl trimitem industriilor frigo- tehnice, în parte îl utilizăm în centrala noastră atomo-electrică...

Oftez din străfundurile inimii și-mi port încet pașii, alături de ai doctorului, înapoi, spre laboratoarele centrale. Doctorul Ceată tace acum și simt, simt ca cel mai fin numărător de înregistrare a atomilor marcați, că așteaptă o concluzie din partea mea.

Pe bună dreptate. Asemenea colosale reali- zări... Îmi dau seama, fără doar și poate, dar parcă mi-e greu, mi-e nu știu cum să-i spun ceva. Mi s-ar părea că, dacă aş aprecia lucrarea aceasta, aş condamna implicit propria mea lucrare. Ah, blestemate rămășițe individualiste... Și, totuși, nu pot să tac. Ar fi nedrept:

— Instalațiile acestea, concepția, proiect- tarea, realizarea lor sînt formidabile! — spun deodată, cu cea mai mare sinceritate.

— Nu-i așa? — izbucnește ca un vulcan doc- torul. Nu-i așa că sînt extraordinare?

Cînd ajungem în holul de unde am plecat, secretara ne întîmpină cu nerăbdare:

— Tovarășe director — i se adresează, a- aproape neluîndu-mă în seamă — poștiți la televi- zor — m-au zăpăcit, cît ați lipsit...

Dr. Ceată se îndreaptă îngîndurat spre aparat și-l deschide. Deodată, pe ecran apare o figură rotundă, rumenă, încruntată, împodobită de o splendidă pereche de mustați, și în sală răsună o voce baritonată:

— Pînă cînd aveți de gînd, tovarășe director, s-o țineți cu vremea asta? Dați-ne ploaie, să lege porumbul, frate...

Mă uit nedumerit și o întreb din privire pe secretară: „Cine e?“

— Președintele unei colective... Niciodată nu-i mulțumit...

Între timp, imaginea președintelui dispăruse și acum, pe ecran, gesticula o fetișcană blondă, cîrnă și veselă:

— Sînt directorul fabricii de cărămizi „Re- zistența“ — spune, zimbîndu-ne drăgălaș. Vă mulțumesc pentru vremea asta... Ni se usucă minunat cărămizile... Vă rog să o mai țineți așa vreo două luni, ca să ne putem îndeplini tot cincinalul... Îmi promiteți? Îmi promiteți?

Se perindă, pe rînd, pe ecran, viticultori, aviatori, constructori, forestieri, sportive... Dumnezeule, cînd s-or termina și, mai ales,

cînd s-or înțelege asupra vremii dorite? În sfîrșit, pe ecran apare centralista, comunică sfîrșitul „reprizei“ și doctorul Ceată, scuturîndu-și, rîzînd, capul, revine spre mine:

— Ca să vezi... Cînd face natura ce vrea, nimeni n-o „ceartă“ prin... televizor. Cînd facem noi ce trebuie, ne încărcăm de doamne-ajută... În sfîrșit, zilele astea o să apară direc- tivele de climă pe întreaga țară. S-a lucrat, vă dați seama, titanice, pentru realizarea lor, pentru coordonarea în timp a diferitelor acti- vități din toate ramurile... Bine că s-a făcut! N-o să mai avem de furcă cu cetățenii... O să avem un program și o să lucrăm după el...

Mai rămîn cîteva minute și-mi iau rămas bun de la doctorul Ceată.

— La revedere și mult spor la muncă...

Nu știu de ce, simt că am pus în acest rămas bun, o nesfîrșită tristețe. Parcă mi-am luat rămas bun chiar de la viață...

— La revedere — îmi strînge prietenește mina doctorul. Și dacă ai vreme, treci și prin Valea Rea... Ministerul Sănătății a construit acolo un sanatoriu și un mare laborator de meteoropatologie, iar Facultatea de biolo- gie are un splendid cîmp de experiențe... Du-te neapărat!

Ce să fac? Să mă mai duc? Mai are vreun rost?

Totul, totul mă reneagă, mă alungă de aici, din locurile astea dragi, de la preocupările care mi-au fost o a doua natură. Cobor încet, amărît, fără să-mi întrezăresc nici un orizont. Ajung spre seară la Bălanul de Sus, și înnoptez acolo.

Dimineața, mă trezesc ca amețit. Ies din cabană, cu gînd să-mi torn o cană cu apă pe cap. Dar ce văd în zare? Fumegă Semețul! Toată creasta! Turnul de pe Copcea erupe ca un vulcan. Se dezlănțuie ca un șolomonar. Un șolomonar creat de mina oamenilor. Și eu n-am contribuit cu nimic la opera asta măreată...

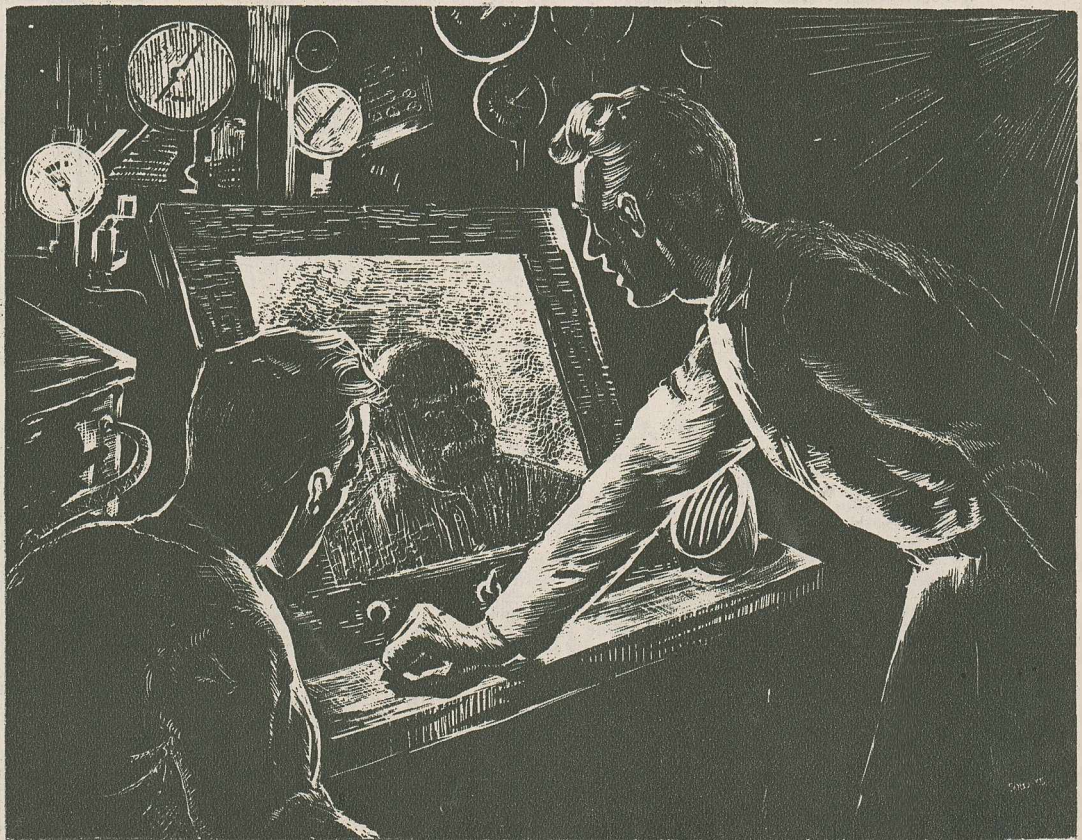
Adio, Semețul meu drag! Ani în șir te-am avut în minte, zi și noapte... Acum trebuie să plec învins, de pe coama ta...

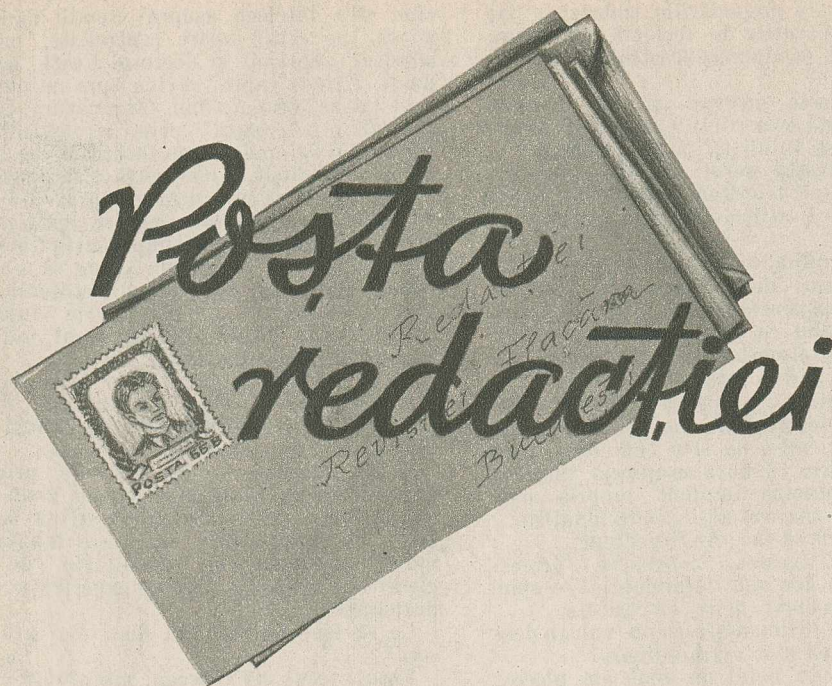
Ajuns la București, găsesc acasă o scrisoare. Aproape că nu-mi vine s-o deschid. Ce mă mai interesează oare acum? Desfac plicul, absent, Dar ce-mi văd ochii? O adresă de la Institutul Meteorologic. Îmi oferă un angajament în la- boratoarele de pe Semețul.

— Ura, ce frumoasă e viața pe pămînt! — strig din răspuneri.

— Dar și pe satelitul artificial, tată... — îmi spune astronautul meu, în timp ce-l îmbrățișez.

³⁾ Prin fisiune, se înțelege o reacție nucleară, în e un atom de Uraniu 235 se rupe, atunci cînd ombardat de un neutron, în doi atomi mai mici dol, pînă le trei neutroni. Ruperea, fisiunea ato- lui de Uraniu se face cu o foarte mare degajare energie, iar fragmentele de rupere sînt foarte radioactive. În pile se mai formează și Plutoniu, n ciocnirea unui neutron cu un atom de Uraniu i, care duce la un produs de sinteză — Uraniu 239; n transformări succesive, acesta din urmă trece în plutoni 239 și apoi în Plutoni 239.

CE ESTE DICTATURA PROLETARIATULUI?

La această întrebare pusă de tov. M. Văduva, funcționară la întreprinderea „Tehnometal” din București, a răspuns tov. M. Lupan, de la Institutul de Filozofie al Academiei R.P.R.

Invătătura despre dictatura proletariatului ocupă un loc central în tezaurul de idei al marxism-leninismului. Este știut că încă Marx a scos în evidență necesitatea existenței unei întregi perioade de trecere de la capitalism, la socialism, în cursul căreia statul nu poate fi altul decât dictatura revoluționară a proletariatului. Reluând tezele lui Marx și Engels, în legătură cu organizarea politică a societății în perioada trecerii la socialism, Lenin le-a dezvoltat și a fundamentat pe baza lor, în mod multilateral, această învățătură, al cărei caracter științific a fost pe deplin confirmat de practica social-istorică.

Dictatura proletariatului este chemată la viață de sarcinile deosebite ce stau în fața revoluției socialiste, și anume de a lichida orice formă de exploatare a omului de către om și de a construi economia socialistă fără a avea la dispoziție forme economice socialiste gata pregătite. În aceste condiții, statul ce se organizează, în urma cuceririi puterii din mâinile claselor exploatare și care are de îndeplinit asemenea sarcini, capătă rolul de principal instrument al construirii noii orânduiri, iar acest rol impune exercitarea conducerii politice de către clasa muncii

toare în frunte cu partea ei înaintată. Statul dictaturii proletariatului este de aceea un stat de tip nou, care exprimă în politica sa interesele fundamentale ale tuturor oamenilor muncii, care înfăptuiește pentru prima dată în istorie o democrație reală în folosul celor mulți. Principiul suprem al dictaturii proletariatului este alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea muncitoare, sub conducerea clasei muncitoare — a cărei continuare în țară condiționează obținerea tuturor succeselor. Constituind mijlocul mobilizării la acțiunea istorică conștientă a maselor largi de oameni ai muncii, dictatura proletariatului reprezintă un sistem complex al organizațiilor oamenilor muncii, în cuprinsul cărui, rolul conducător aparține partidului clasei muncitoare. În ceea ce privește misiunea și funcțiunile dictaturii proletariatului, trebuie ținut seama de faptul că dictatura proletariatului are menirea de a asigura cuceririle revoluționare împotriva încercării forțelor reacționare de a le submina; de aici derivă rolul dictaturii proletariatului de a reprima împotriva exploatare. Dar, așa cum arăta Lenin, deși dictatura proletariatului poate presupune întrebunțarea violenței împotriva minorității exploatare și în interesul maselor celor ce muncesc, esența ei nu constă numai în întrebunțarea violenței și nici nu este în primul rând întrebunțarea violenței. Esența dictaturii proletariatului o constituie în primul rând mobilizarea tuturor eforturilor celor ce muncesc în vederea construirii cu succes a orinuirii socialiste; această me-

nire este exprimată convingător în ampla activitate economic-organizatorică și cultural-educativă, pe care o desfășoară statul dictaturii proletariatului, încă în perioada de trecere de la capitalism la socialism.

Conținutul de clasă al dictaturii proletariatului îi corespund noi forme de reorganizare a societății pe baze socialiste. Meritul istoric de a fi descoperit sovietele, ca o formă de stat a dictaturii proletariatului, a cărei capacitate deosebită a fost și este strălucit verificată în U.R.S.S., a revenit lui Lenin. Descoperind această formă, Lenin atrăgea însă atenția că ea nu poate fi considerată ca unica formă posibilă. Indicația leninistă privind diversitatea formelor politice ale trecerii la socialism și-a găsit o largă dezvoltare pe baza generalizării noii experiențe istorice, în documentele Congresului al XX-lea al P. C. U. S.

În zilele noastre, pe lângă forma sovietică există forma democrației populare, apărută și folosită într-o serie de țări, printre care și țara noastră. Așa cum s-a arătat la Congresul al XX-lea al P.C.U.S., este foarte probabil că formele de trecere la socialism vor deveni tot mai variate. Însă această varietate în forme nu exclude, ci presupune o unitate în ceea ce este esențial. „În toate formele de trecere la socialism — se subliniază în raportul tovarășului N. S. Hrușciiov la Congresul al XX-lea al P.C.U.S. — o condiție indispensabilă și hotărâtoare este exercitarea conducerii politice de către clasa muncitoare, în frunte cu partea ei înaintată. Fără aceasta nu este cu puțință trecerea la socialism”.

ETIOPIA

La cererea tov. Bica Emil din Timișoara, publicăm un document despre Etiopia.

Un platou muntos, ce atinge înălțimea de 2000-3000 metri, străjuiește partea răsăriteană a Africii, regiune cuprinsă între Marea Roșie și Oceanul Indian. Tot de aici pornesc, spre pustii fierbinte al Saharei, apele Nilului Albastru. Ținutul poartă numele de Etiopia (în trecut era cunoscut sub denumirea de Abisinia) și se întinde pe o suprafață de 1.060.000 km pătrați, fiind locuită de o populație de 15 milioane de oameni. Populația Etiopiei este alcătuită din 50 de naționalități diferite; predomină însă, cea Amhară a cărei

limbă este și cea oficială. Ca stat, Etiopia este o monarhie constituțională, condusă de un împărat.

Parlamentul cu cele două camere (senatul și camera reprezentanților) are doar funcțiuni consultative.

Din punct de vedere economic, Etiopia este o țară mult înapoiată. Principala ocupație a locuitorilor o constituie agricultura, dar metodele primitive de cultivare a pământului le amintesc pe cele folosite în urmă cu 2000 de ani.

Marea majoritate a țșanilor nu au nici un pic de pământ și se află într-o stare de dependență feudală față de moșieri.

Pe lângă cultivarea pământului, locuitorii se mai ocupă și cu creșterea vitelor.

Cu toată bogăția solului în

zăcăminte de aur, cositor, plumb, platină, cupru, sulf, industria extractivă e slab dezvoltată.

Înapoierea economică a țării determină nivelul scăzut de trai al populației: în țară bîntuie tot felul de boli, iar asistența medicală e aproape inexistentă. Analfabetismul e în floare: aproximativ 95 la sută din populație e analfabetă.

Etiopia a trezit întotdeauna poftele nesățioase ale monopolurilor imperialiste, datorită bogățiilor sale naturale. După capitularea trupelor italiene în 1941, Anglia a încheiat cu negusul Haile Selassie un tratat de protectorat. Dar treptat, treptat, capitalismul american a pătruns și aici; în 1945 societatea americană „Sinclair Oil Corporation” a încheiat cu Etiopia un acord prin care societății i se acor-

dă dreptul extracției petrolifere pe o perioadă de 50 de ani. În 1951 Marea Britanie a fost nevoită să-și recheme misiunea militară din Etiopia. În același an, S.U.A. au încheiat cu Etiopia un tratat așazis de prietenie și colaborare economică — tratat ce a înlesnit în fapt pătrunderea expertilor și consilierilor americani. Ei s-au introdus în principalele instituții de stat ale țării: ministerul de externe, ministerul de finanțe, comerț și industrie, banca de stat. Curînd, drumul spre transformarea Etiopiei într-un cap de pod al imperialismului american în această parte a lumii, a fost deschis prin așazisul acord de apărare mutuală, încheiat la Washington.

Prin pozițiile acaparate în Etiopia și în general în Africa răsăriteană, imperialiștii americani tind să-și extindă controlul economic, politic și militar și asupra acestei regiuni, precum și

asupra căilor maritime comerciale și strategice care pînă nu mult erau stăpînite de Marea Britanie. Voința poporului etopian e însă alta: el vrea să recapete independența națională și să lepede sughumătorul jug colonialismului. În Etiopia suprită și înrobită se aude tot un mult glasul aceluia care se ridică împotriva tirului murdar, cadrul cărui sînt scoase la me interesele poporului jefuit și chinuit al Etiopiei.

DIN ISTORIA MORĂRITULUI LA NOI

„Aș dori să cunosc unele date cu privire la istoricul morăritului în țara noastră” — ne scrie tov. Hădițoiu Mircea, ajutor mecanic la Morile Unite. „Ilke Pintilie” din București. Răspunde tov. conf. univ. Gh. Georgeșcu-Buzău.

In vechiul București, devenit oraș, de scaun al Țării Românești, morile de apă, care au existat fără întrerupere încă de la fondarea vechii cetăți, au început a se înmulți în secolul al XVI-lea. Ele se înșirau de la intrarea Dimboviței în București, de la Grozăvești, și pînă la leșire, la locul numit: „din jos de orașul București”, în dreptul mănăstirii Radu Vodă. Înainte de anul 1587, era cunoscută moara de la Ciutăria, pe care Mihail, fiul „marelui Dobromir-banu”, a făcut-o danie mănăstirii Radu Vodă sau „Sfînta Troiță”.

După aceea, și alte mănăstiri bucureștene, ca Mihail Vodă, Sf. Sava, Cotroceni, Văcărești etc., domnice să-și adauge noi venituri la acelea aduse de prăvăliile înflînțite și de vinăriciul din vile care întesau pe atunci „dealurile” Lupeștilor, Filarețului și Văcăreștilor, și-au înșirat mori pe Dimbovița. Multe înundații au îndurat Bucureștii, de pe urma revărsării iazurilor

acestor mori. În plus, ele aducea bucureștenilor și un alt nec încetau să funcționeze în ieri grele, cînd Dimbovița înghețun, după cum încetau și alți cînd, în verile de secetă cumplită Dimbovița seca.

Situația aceasta avea să prelungească pînă după tratarea de la Adrianopol (1829), cînd Rusia a impus Turciei să renunțe la monopolul celui așazis pînă atunci asupra importului de produse românești, pe care le înghîțise timp de patru secole anii. Țările romine aveau ac libertatea de a face comerț cu celelalte țări. O învioreare văd se observă atunci în toate sferile economice.

În ramura morăritului, mărirea vremii vorbesc despre așazis rîia unui nou tip de mori anume „morile mehanice țilindri”. Nu se știe dacă primele mori de acest fel; va fi folosit forța aburului. mai încapă însă nici o înnoială în anul 1853, aceasta a fost folosită la prima moară „vaporii”, înflînțată în București. Dar punerea ei în funcțiune, cadrarea ei în viața economică, atunci nu au fost de loc ușoare. Întîi s-a ivit problema transportului mașinilor. Numai cazul cîntărea 7.000 kg. De la Viena pînă la Giurgiu, mașinile au fost transportate cu ușurință la Dunăre, pe un vapor, care a aj-

Sfatul medicului

NEVROZĂ

Nevroza astenică se datorește epuizării capacității funcționale a celulei nervoase, de către un agent care produce în scoa cerebrală modificări funcționale trecătoare. Un asemenea agent este constituit de efortul intens și prelungit intelectual sau, nărar, fizic.

Această boală este în special apănăjul muncii intelectuale și de răspundere, între vîrstele de 20-50 ani. Ea apare, mai al acolo unde există muncă nerațională, în „asalturi” sau orar de muncă excesiv prelungit. Traumatismele psihice ma emoțiile deosebite sau chiar cele mici și repetate, cum sînefînțelegerile la locul de muncă sau în familie, pot duce nevroză. Dar poate provoca nevroza și o activitate monotonă lipsită de preocupări variate.

Dacă cele de mai sus stau totdeauna la baza nevrozei astenice, nu trebuie să emitem că și o serie de boli, unele apar fără importanță, pot favoriza sau declanșa apariția nevrozei asenice, slăbind capacitatea funcțională a celulelor scoartei cerebrale și permițînd ca eforturile relativ mici să nu fie suportate. A se înfîmple cu oamenii care, vreme îndelungată, în condiții grele de activitate, nu prezintă nici o tulburare, și care, cu o simplă amigdalită fac nevroza astenică; aceleși lucru se pot petrece și cu un convalescent ce intră prea de timpuriu în condiții de muncă grea.

Boala acționează fie ca factor favorizant, cum se întîmple în afecțiunile cronice (amigdalite, sinuzite, colecistite, aneurisme etc.), fie ca factor declanșator, în cazul bolilor acute ce se în urmă o astenie marcată, capabilă să pună în evidență tîburări nevrozice care pot evolua ulterior pe cont propriu. Bol endocrine scad în mod deosebit capacitatea funcțională a celulei corticale, aducînd apariția nevrozei la eforturi sau emoții

Pe drumul ce duce către Crevedia, mioarele pasc iarba proaspăt răsărită.

Fotografie de A. MIHAILOPOL

FLACARA

Nr. 10 (83) - 15 mai 1956

